

Сравнителен правен анализ и оценка на законодателството в сферата на управлението на отпадъците в трансграничния регион България- Сърбия и проучване на местните и европейски най-добри практики в областта на управлението на отпадъците

*Проект СВ007.2.32.089 Опазване на екосистемата в селските
райони на Дупница и Бела Паланка*

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	5
I. Механизъм за гражданска защита на Европейския съюз	8
1. Активиране на Механизма за гражданска защита на ЕС.....	11
2. Прилагане на Механизма за гражданска защита на ЕС в контекста на пандемията от COVID-19	16
3. Прилагане на Механизма за гражданска защита на ЕС в контекста на изменението на климата	16
II. Сравнително проучване и представяне на различни най- добри зелени практики, необходими за поддържане на устойчива екосистема и подобряване на почвата, въздуха и водата и работещи и приложими модели в областта на управлението на отпадъците:.....	19
1. Зелени практики в Португалия.....	19
2. Зелени практики в Ирландия	21
3. Зелени практики в Германия	27
4. Зелени практики в Швеция	30
5. Зелени практики в Канада	31
6. Зелени практики в Мексико.....	36
КНИГА 2	38
III. Политики и законодателство на ЕС в областта на околната среда, които защитават естествените местообитания, поддържат въздуха и водата чисти, осигуряват правилно изхвърляне на отпадъците, подобряват знанията за токсичните химикали и помагат на бизнеса да премине към устойчива икономика. Международни политики и законодателство в областта на околната среда.	39

1. Законодателство на ЕС в областта на опазване на околната среда	41
1.1. Европейският закон за климата	46
1.2. РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1367/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 6 септември 2006 година относно прилагането на разпоредбите на Орхуската конвенция за достъп до информация, публично участие в процеса на вземане на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда към институциите и органите на Общността	47
1.3. Директивата за хабитатите 92/43/ЕЕС.....	47
1.4. Директива 2004/35/ЕО относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети („Директивата за екологична отговорност“)	48
1.5. Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и за отмяна на определени директиви /Рамкова директива за отпадъците/	50
1.6. Директива за изменение (ЕС) 2018/851,	52
1.7. Регламент (ЕО) № 1013/2006 относно превози на отпадъци или Регламент за превоза на отпадъците (РПО)	54
1.8. Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци („Директива за депонирането“)	54
1.9. Директива 2006/21/ЕО относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии („Директива за минните отпадъци“)	54
1.10. Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)	55
1.11. Регламент (ЕО) № 1272/2008 относно класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси (Регламент КЕО)	55
1.12. Регламент (ЕО) № 850/2004 за устойчивите органични замърсители („Регламент за УОЗ“)	55
1.13. Директива 2012/18/ЕС относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества („Директива „Севезо III“)	56

1.14.Обобщение на специфичните принципи на законодателството на ЕС във връзка с опазване на околната среда	57
2. Политики на ЕС в областта на опазването на околната среда	58
2.1. Многогодишни програми за действие в областта на околната среда	59
2.2. Европейски зелен пакт	70
2.3. Парижко споразумение	79
2.4. Рамкова конвенция на ООН по изменение на климата	80
IV. Сравнителен правен анализ на законодателството относно управлението на отпадъците. Правна оценка на законодателството в сферата на управлението на отпадъците в трансграничния регион България- Сърбия.....	81
1. Правна оценка на законодателството относно управлението на отпадъците в трансграничния регион BG-RS	81
1.1. Законодателство за управление на отпадъците в Сърбия	81
1.2. Законодателство за управление на отпадъците в Република България.....	109
Заключение	133
Приложения	134

Въведение

Настоящия доклад има за цел разработване на анализ за управление на отпадъците в транс-граничния район България – Сърбия и изготвяне на проучване на европейско екологично законодателство и политики, местните и европейските най-добри екологични практики в областта на предотвратяване на замърсяването. Докладът е разделен в две части и 5 смислово обособени глави, както следва:

Първа част, която разглежда:

Първа глава. Механизъм за гражданска защита на Европейския съюз, в която освен че са представени същността и характеристиките на Механизма, така също и се разглеждат начините за неговото активиране, прилагането му в контекста на COVID-19 пандемията и в контекста на изменението на климата.

Втора глава. Сравнително проучване и представяне на различни най- добри зелени практики, необходими за поддържане на устойчива екосистема и подобряване на почвата, въздуха и водата и работещи и приложими модели в областта на управлението на отпадъците – в тази част са представени зелени практики на общо 6 държави, 2 от които европейски – Португалия, Ирландия, Германия, Швеция, Канада и Мексико.

Втора част с акцент върху екологичните политики и законодателство на ЕС, както и сравнителен правен анализ на законодателството относно управлението на отпадъците:

Трета глава. Политики и законодателство на ЕС в областта на околната среда, които защитават естествените местообитания, поддържат въздуха и водата чисти, осигуряват правилно изхвърляне на отпадъците, подобряват знанията за токсичните химикали и помагат на бизнеса да премине към устойчива икономика – в тази глава подробно са разгледани различни законодателни актове и политики на ЕС в областта на околната среда, като акцентът е поставен върху управлението на отпадъците,

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC1615CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

предотвратяване на замърсяването, кръговата икономика и опазване на биоразнообразието.

Четвърта глава. Сравнителен правен анализ на законодателството относно управлението на отпадъците. Правна оценка на законодателството в сферата на управлението на отпадъците в трансграничния регион България- Сърбия – в тази част се дава оценка на националните, регионалните и общинските планове за управление на отпадъците, както и прави опит да бъдат дадени конструктивни предложения във връзка с усъвършенстването на общинските планове в контекста на европейските и международни тенденции в областта на управление на отпадъците и предотвратяване на замърсяването. В тази част на Доклада са разгледани и зелените решения, които могат да намерят приложение в управлението на отпадъците.

КНИГА 1

I. Механизъм за гражданска защита на Европейския съюз

През октомври 2001 г. Европейската комисия създаде Механизма за гражданска защита на ЕС (МГЗЕС), който има за цел да засили сътрудничеството между държавите от ЕС и 7 участващи държави в областта на гражданската защита с цел подобряване на превенцията, готовността и реакцията при бедствия. Извън държавите от ЕС в Механизма към момента има шест участващи държави: Исландия, Черна гора, Северна Македония, Норвегия, Сърбия и Турция. Настоящата правна рамка е установена с Решение № 1313/2013, което се прилага от 1 януари 2014 г. Механизмът за гражданска защита на ЕС попада в сферата на отговорност на генерална дирекция „Хуманитарна помощ и гражданска защита“ на Европейската комисия.

Общата цел на Механизма за гражданска защита на ЕС е да се укрепи сътрудничеството между участващите в него държави в областта на гражданската защита с оглед подобряване на превенцията, готовността и реагирането при бедствия. Механизмът способства също така и за координиране на действията по готовност и по превенция на бедствия на националните органи на отделните държави и допринася за обмена на добри практики между държавите. **Специфичните цели на Механизма за гражданска защита на ЕС** са:

- 1) Насърчаване на сътрудничеството между националните органи за гражданска защита;
- 2) Повишаване на обществената осведоменост и подготвеност по отношение на бедствията;
- 3) Осигуряване на възможност за бърза, ефективна и координирана помощ на засегнатото население.

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

Когато една извънредна ситуация не може да бъде овладяна самостоятелно от някоя държава в ЕС или извън Съюза, тази държава може да потърси помощ чрез Механизма, който е способ за координиране и съгласуване на действията в отговор на природни или причинени от човека бедствия **на ниво ЕС**. Европейската комисия играе ключова роля в координирането на реакцията в световен мащаб, допринасяйки за най-малко 75 % от транспортните и/или оперативните разходи. В обхвата на гражданската защита, предоставяна чрез Механизма, се включват както превантивни мерки за намаляване на въздействието на бъдещи извънредни ситуации или бедствия, така и помощ, която се предоставя на нуждаещата се държава/население след природно или предизвикано от човека бедствие. В зависимост от естеството на бедствието помощта може да бъде предоставяна под различни форми, част от които са операции по издирване и спасяване, гасене на пожари в горите и градовете, разполагане на медицински персонал, медицинско оборудване и лекарства, пречистване на водата, временен подслон при извънредни ситуации, безопасно репатриране на граждани на ЕС.

От създаването си през 2001 г. Механизмът на ЕС за гражданска защита е отговорил на над 600 искания за помощ във и извън Европейския съюз. Механизмът на ЕС за гражданска защита е инструмент от първостепенно значение за оказване на помощ на засегнати държави, чиято способност за реагиране в условията на мащабно бедствие, е силно ограничена. Механизмът на ЕС гарантира, че помощта се предоставя там, където е необходима, както и предотвратява дублирането на усилия при предоставянето на хуманитарна помощ.

В контекста на пандемията от COVID-19 станахме свидетели на неконвенционални заплахи за сигурността както на национално, така и на ниво ЕС, които в условията на глобализъм чувствително ограничиха способността на отделните държави да отговорят своевременно на заплахата особено когато няколко страни бяха изправени едновременно пред една и съща криза. Уникалната същност и природа на делегиране на част от националния суверенитет на държавите членки предопределя и ключовата роля на ЕС в

координирането на реакциите при бедствия в Европа и извън нея. Все по-нарастващият темп в процесите по изменение на климата ще има пряко отражение в усложняването и модифицирането на заплахите за сигурността, като ще направи невъзможен едностранен отговор, предприет от само една държава. Все по-голяма става необходимостта от всеобхватен и бърз модел на реакция в случай на природни или причинени от човека бедствия.

В случаите, когато държавите членки се нуждаят от допълнителна подкрепа, за да осигурят адекватен отговор на кризи, ЕС предоставя допълнително ниво на защита и подкрепа именно чрез Механизма за гражданска защита. През 2019 г. Европейската комисия надгради Механизма за гражданска защита на ЕС, създавайки rescEU за защита на гражданите от бедствия и управление на възникващи рискове, изцяло финансиран от Европейския съюз.

RescEU създаде нов европейски резерв от ресурси – резервът RescEU, който включва флотилия от противопожарни самолети и хеликоптери, самолети за медицинска евакуация, мобилни приюти за разселени лица и запаси от медицински артикули и полеви болници, които могат да реагират при спешни медицински случаи. RescEU е допълнително ниво на защита на гражданите в Европа, интегрирано в Механизма за гражданска защита на ЕС. Той укрепва европейската готовност за реакция при бедствия и повишава капацитета за реагиране при кризи в Европа – като например горски пожари, спешни медицински случаи, химически, биологични, радиологични и ядрени инциденти, като гарантира наличието на мобилни убежища, спешен транспорт, и доставки на електроенергия на местно ниво.

В допълнение понастоящем Европейската комисия разработва резерв за реагиране при химически, биологични, радиологични и ядрени инциденти. В него ще бъдат включени експертни екипи, оборудване и устройства за откриване, обеззаразяване на засегнати хора или инфраструктура. Ще се гарантира още наличието на медицински противодействия като лекарства, ваксини и терапевтични средства. Държавите членки могат да поискат

мобилизиране на материал от резерва и в случаите, в които има висок риск от нападение преди публични събития.

Бедствията не познават граници и могат едновременно да ударят една или няколко държави без предупреждение. Наличието на добре координиран съвместен отговор означава, че когато националните органи са претоварени, те имат една точка за контакт, а не няколко, с които да се справят.

Съвместният подход допълнително спомага за обединяването на експертния опит и капацитета на лицата, реагиращи първи, избягва дублирането на усилията за оказване на помощ и гарантира, че помощта отговаря на нуждите на засегнатите. Обединяването на капацитета и способностите за гражданска защита позволява по-силен и по-последователен колективен отговор.

1. Активиране на Механизма за гражданска защита на ЕС

За да се разбере в дълбочина начинът на задействане и функциониране на Механизма за гражданска защита на ЕС, следва да бъдат разгледани няколко ключови звена, неразделна част от цялостния процес по активиране и предоставяне на подкрепа чрез Механизма.

На първо място, това е **Координационният център за реагиране при извънредни ситуации (ERCC)**. ERCC се определя като „сърцето“ на Механизма за гражданска защита на ЕС, тъй като той координира предоставянето на помощ на засегнатите от бедствия държави, в т.ч. артикули за помощ, експертиза, екипи за гражданска защита и специализирано оборудване. Центърът осигурява бързото разгръщане на спешна подкрепа и действа като координационен център между всички държави-членки на ЕС, 6-те допълнителни участващи държави, засегнатата страна и експерти по гражданска защита и хуманитарни въпроси. ERCC работи 24/7 и може да помогне на всяка страна във или извън ЕС, засегната от голямо бедствие, при поискване от националните власти или орган на ООН. За да се намали тежестта върху участващите държави, Координационният център за реагиране при

извънредни ситуации може да се свърже директно с националните органи за гражданска защита на страната в нужда. Центърът може също така да подпомогне финансово доставката на екипи и средства за гражданска защита в засегнатата страна. ERCC също действа като централна денонощна точка за контакт, когато се използва клаузата за солидарност. Той предоставя инструменти за спешна комуникация и наблюдение чрез Общата комуникационна и информационна система за спешни случаи (CECIS), уеб-базирано приложение за предупреждение и уведомяване, позволяващо обмен на информация в реално време.

Центърът осигурява сътрудничество и съгласуваност на действията на ЕС на междуинституционално ниво, като се фокусира върху механизмите за координация с Европейската служба за външна дейност, Съвета и държавите-членки на ЕС. Центърът може да идентифицира евентуални пропуски в европейската помощ и да предложи как тези пропуски да бъдат покрити чрез финансова подкрепа от ЕС. Съгласно Механизма за гражданска защита на ЕС Комисията може да съфинансира оперативни разходи, включително транспортни разходи. Това позволява предоставянето на помощ на засегнатата страна в рамките на няколко часа с по-малко бюджетно въздействие върху онези, които предлагат помощта. Обединяването на пратки до засегнатата страна повишава ефективността на европейския отговор.

През 2021 г. ЕС подсили центъра с подобрени оперативни, аналитични, мониторингови, информационни и комуникационни способности. Основните оперативни функции на ERCC включват:

- 1) Дейност като платформа на Комисията и на ЕС за мониторинг и координация при криза;
- 2) Комуникационен център между участващите държави, засегнатата държава и изпратените в зоната на бедствието експерти;
- 3) Разработване и разпространяване на информационни продукти;

- 4) Улесняване на координацията между операциите за гражданска защита и хуманитарна помощ.

Посочените по-горе функции на ECRR се подкрепят от уеб базирано приложение за предупреждение и уведомяване – Обща система за комуникация и информация при извънредни ситуации (CECIS). Сателитните карти, създадени от **Службата за управление на извънредни ситуации на Коперник** също подпомагат операциите за гражданска защита. Коперник предоставя навременна и точна геопространствена информация, която е полезна за очертаване на засегнатите райони и планиране на операции за подпомагане при бедствия.

На второ място, ERCC се допълва от **Европейски капацитет за реагиране при извънредни ситуации**. Той представлява доброволен ресурсен фонд за реагиране при бедствия, в който са събрани предварително заделени от участващите държави средства, които са в готовност за използване, но само при поискване от Комисията. Ресурсният фонд има за цел да спомогне постигането на следните цели:

- 1) Преминаване от реактивна и ad hoc координация към предварително планирана, договорена и предвидима система;
- 2) Установяване и отстраняване на критични пропуски в способността за реагиране при бедствия по икономически ефективен начин.

Европейският капацитет за реагиране при извънредни ситуации (или „доброволен ресурсен фонд“) обединява различни екипи за оказване на помощ, експерти и оборудване от редица държави от ЕС. Те се поддържат в готовност и се предоставят незабавно при необходимост за мисии на ЕС за гражданска защита в целия свят.

От създаването му през октомври 2014 г. 10 държави са предоставили свои ресурси за реагиране или „способности“ в ресурсния фонд. Тридесет и пет звена за реагиране (т.е. модули) са били регистрирани; това включва например екипи за „издирване и спасяване в

градска среда“, специализирани медицински ресурси за евакуация по въздуха, оборудване за пречистване на вода, модули за изпомпване с голям капацитет и екипи за погасяване на горски пожари. Понастоящем се регистрират още ресурси на държавите членки.

Участващите в ресурсния фонд държави могат да се възползват от финансова подкрепа от ЕС, за да доразвиват предложените национални ресурси за реагиране, да плащат разходи за сертифициране и обучение и да покриват до 85 % от разходите, свързани с транспорта на екипи и оборудване в районите на бедствия.¹

На трето място, следва да разгледаме и спецификите на **Европейския пул за гражданска защита (European Civil Protection Pool)**, създаден през 2013 г. Държавите членки на ЕС, както и държавите, участващи в Механизма, могат да посветят свои национални ресурси за бързо реагиране на Европейския пул за гражданска защита (European Civil Protection Pool (ECP)). Този фонд позволява по-добро планиране и координиране на дейностите по реагиране на европейско и национално ниво, което води след себе си и до по-бърз и адекватен отговор на бедствия от страна на ЕС. ЕССР представлява гръбнакът на Механизма за гражданска защита на ЕС.

Към юни 2022 г. ЕССР обединява ресурси за реагиране при бедствия от 25 държави-членки и участващи държави, готови за разполагане в зона на бедствие в кратък срок. Тези възможности покриват широк спектър от услуги, като търсене и спасяване, медицинско лечение или гасене на горски пожари.

- **Как се активира Механизма за гражданска защита на ЕС?**

- **В рамките на Европейския съюз:** Когато участваща държава не е в състояние да се справи с голяма национална извънредна ситуация, тя може да поиска помощ от другите участващи страни чрез Координационният център за реагиране при извънредни ситуации (ERCC). След

¹ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR16_33/SR_DISASTER_RESPONSE_BG.pdf

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC1615CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

като получи искането, ERCC е отговорен да информира всички останали държави. Координационният център отговаря за комуникационните центрове в различните страни. ERCC предоставя на всички държави информация и актуална информация за извънредната ситуация, докато не бъде разрешена. Видът на интервенцията се различава в зависимост от конкретната ситуация, за която се иска помощта. След това ERCC съдейства за изпращането на екипи за оценка и/или координация, експерти, модули за гражданска защита и осигурява съфинансиране на транспорта за помощ, предлаган от участващите държави, но управлението на помощта е отговорност на държавата, поискала намеса.

- **Извън Европейския съюз:** Механизмът може да бъде активиран от засегнатата страна с молба за помощ до ERCC. В тези случаи върховният представител по въпросите на външните работи и външната политика заедно с председателството на Европейския съвет координират политическия отговор в сътрудничество с Комисията. Това гарантира поддържането на комуникация със засегнатата държава, улеснявайки бързото разгръщане на помощ от общността, преди всичко през първите часове на извънредната ситуация.

Всяка държава по света, както и Организацията на обединените нации и нейните агенции или свързаните с нея международни организации, могат да потърсят помощ от Механизма за гражданска защита на ЕС. През 2021 г. Механизмът е бил активиран 114 пъти. Като конкретни примери могат да бъдат посочени: 1) необходимостта от справяне с пандемията от COVID-19 в Европа и по света; 2) наводненията в Белгия; 3) горските пожари в Средиземноморието, Западните Балкани и Австрия; 4) репатриране от Афганистан; 5) земетресението и ураганът в Хаити; 6) циклоните в Мадагаскар през февруари, 2022 г.

Войната в Украйна предизвика най-мощната спешна операция от създаването на Механизма. В отговор на засилващата се хуманитарна криза в Украйна всички 27 държави-членки на ЕС, както и Норвегия, Турция и Северна Македония, предложиха помощ на Украйна посредством Механизма за гражданска защита на Съюза. Помощта включва огромно количество комплекти за оказване на първа помощ, противопожарно оборудване, водни помпи, енергийни генератори, гориво, както и всякакви съоръжения за подслон и др.

Посредством Механизма Съюзът координира и евакуирането на украински пациенти, нуждаещи се от спешна и/или неотложна медицинска помощ до болници из цяла Европа.

2. Прилагане на Механизма за гражданска защита на ЕС в контекста на пандемията от COVID-19

Пандемията от COVID-19 доведе до нови предизвикателства като липсата на достатъчно наличност на пазара на лични предпазни средства, необходимостта от медицински консумативи и оборудване, лекари и медицински екипи. Тя също така постави на изпитание и способността на отделните държави да реагират своевременно на една неконвенционална заплаха за сигурността. През 2021 г. повече от 60% от получените искания за помощ бяха свързани с пандемията от COVID-19, като бяха раздадени повече от 200 милиона артикула медицински консумативи и оборудване.

В отговор на кризата бяха разположени различни екипи за спешна медицинска помощ, част от ЕСРР. През април, 2020 г. два екипа за спешна медицинска помощ от Норвегия и Румъния бяха изпратени в Северна Италия, за да помогнат на италианския медицински персонал, борещ се с разгарящата се пандемия. През юни, с.г., италиански екип за спешна медицинска помощ бе изпратен в Армения след активиране на Механизма.

За да се осигури по-добър отговор на бъдещи предизвикателства, ново законодателство за гражданска защита на ЕС – в сила от май 2021 г. – дава на ЕС допълнителен капацитет за реагиране на нови рискове в Европа и света и увеличава резерва на rescEU.

3. Прилагане на Механизма за гражданска защита на ЕС в контекста на изменението на климата

Освен посочените по-горе случаи на прилагане на Механизма за гражданска защита на ЕС, той също така се намесва при спешни случаи на замърсяване на морето: Координационният център за реагиране при извънредни ситуации (ERCC) може бързо да

мобилизира капацитет за възстановяване на нефт и опит от участващите държави и Европейската агенция за морска безопасност (EMSA). Екстремните метеорологични явления, произтичащи от изменението на климата, стават все по-чести, интензивни и постоянни. Ето защо през март 2022 г. Съветът прие заключения, в които се призовава за по-нататъшно адаптиране на системите за гражданска защита към последиците от изменението на климата по отношение на предотвратяването, готовността, реагирането и възстановяването.

В този контекст държавите членки се насърчават:

- да инвестират в научни изследвания и иновации;
- да гарантират наличието на достатъчен капацитет на национално равнище;
- да подкрепят подготвеността на населението.

Тези заключения са важна стъпка в посока повишаване на устойчивостта на ЕС. Ревизираното законодателство съдържа нови действия, които трябва да бъдат предприети във връзка с намаляването на риска от бедствия и обхвата на изграждане на култура на превенция, насърчаване на по-добра готовност и планиране, по-тясно сътрудничество за предотвратяване на бедствия и по-координирана и по-бърза реакция. Поради тези причини законодателната основа включва мерки, които ще помогнат да бъдем по-добре подготвени за всякакви предстоящи бедствия и които ще осигурят по-тясно сътрудничество между участващите държави. В рамките на Съвета работна група „Гражданска защита“ (PROCIV) е органът, който разглежда въпросите, свързани с гражданската защита, като:

- законодателни предложения на Комисията;
- заключения на Съвета по конкретни теми;
- принос към преговорите в рамките на международни форуми.

Той провежда и обсъждания на политиките и обмен на мнения по конкретни теми. Работната група се председателства от ротационното председателство на Съвета, което изготвя работна програма.

От момента на своето създаване през 2001 г. Механизмът за гражданска защита на ЕС е проследил над 400 бедствия и е получил над 250 искания за помощ, като е отговорил и на над 300 молби за помощ извън рамките на ЕС. Механизмът може да бъде задействан в отговор на причинени от човека или природни бедствия, но подкрепя и действия за превенция и готовност при бедствия. Дейностите за превенция и готовност смекчават последиците от бедствия. Част от тях са: програма за обучение на експерти по гражданска защита от държавите-членки на ЕС и участващите държави, която гарантира съвместимост и допълване между екипите за намеса, докато широкомащабните учения обучават капацитет за конкретни бедствия всяка година.

ЕС подкрепя и допълва усилията за превенция и готовност на своите държави членки и участващи държави, като се съсредоточава върху области, в които съвместният европейски подход е по-ефективен от отделните национални действия. Те включват оценки на риска за идентифициране на рисковете от бедствия в целия ЕС, насърчаване на изследвания за насърчаване на устойчивостта при бедствия и укрепване на инструментите за ранно предупреждение.

- II. Сравнително проучване и представяне на различни най-добри зелени практики, необходими за поддържане на устойчива екосистема и подобряване на почвата, въздуха и водата и работещи и приложими модели в областта на управлението на отпадъците:

1. Зелени практики в Португалия

LIPOR е междуобщинско дружество за управление на отпадъците от агломерацията на Порто в Португалия. То е основано през 1982 г. като общинска асоциация за управление, оползотворяване и третиране на битови отпадъци в 8 общини в района на Голямо порто: Espinho, Gondomar, Maia, Matosinhos, Porto, Póvoa de Varzim, Валонго и Вила до Конде. По данни на дружеството то всяка година обработва около 500 000 тона битови отпадъци, които се произвеждат от около 1 милион жители. LIPOR също така инвестира в създаване на приключенски парк на мястото на старо депо след възстановяване на околната среда и ландшафта. Така се създава зона за игра, отдих и тренировки.

LIPOR се уповава на модерни концепции за управление на отпадъците, които насърчават приемането на интегрирани системи и минимизирането на изхвърлянето на отпадъци в депата. В тази връзка са разработили интегрирана стратегия за управление, която се базира на 4 ключови компонента: мултиматериално възстановяване, органично възстановяване и енергийно възстановяване, подкрепено от депо за приемане на отпадъци от процеси и от предварително подготвени отпадъци.

През април, 2016 г. LIPOR започва инициатива за събиране на пластмасови капачки от бутилки, събирани от гражданите. Пластмасовите капачки биват предавани за рециклиране, а получената стойност дружеството инвестира за закупуване и даряване на медицински оборудване. От началото на инициативата досега са събрани около 847 тона капачки, в резултат на което са доставени 1 650 медицински оборудвания на 599 обекта.

Mobile Drop-off site - LIPOR, в партньорство с осемте асоциирани общини, създава иновативно решение за рециклиране на боклуци, а именно мобилни пунктове за предаване на отпадъци. От началото на 2021 г. мобилните пунктове за предаване се движат във всички общини, позволявайки на гражданите да депозират определени видове боклуци (вж. Схема 3 в Приложенията) за рециклиране.

Услугата Ecobin – система за доставка на материали за рециклиран *par excellence*. Екобината Екобината представлява комплект от три различни по цвят контейнери за доставка на материали: жълт за пластмасови и метални опаковки, син за хартия, картон, вестници, списания и хартия за писане и зелен за стъклени опаковки. В някои Ecobins може да има и малък червен контейнер за използвани батерии.

От юни 2000 г. LIPOR предоставя услугата ECOFONE, която се състои от безплатно селективно събиране от врата до врата на рециклируеми материали (хартия и картон, стъкло, пластмаса и метални опаковки). Услугата се предлага чрез безплатен телефонен номер за град Порто, който е специално предназначен за търговския сектор, услугите и кетъринга. Услугата ECOFONE е подходяща за следните сектори:

- ✓ Услуги и търговия (магазини за обувки, копирни центрове, супермаркети, рекламни агенции, печатници, офиси, банки, застрахователни компании, туристически агенции и др.);
- ✓ Образователни институции (които нямат налични екобини);
- ✓ Услуги на публичната администрация;
- ✓ Заведения (хотели, ресторанти, кафенета и подобни бизнеси).

Рециклируемите материали се събират от специални екипи в търговски превозни средства, което позволява добра мобилност около Порто.

За да се гарантира ефективността на Ecofone, датата и часът за събиране винаги се съгласуват предварително с лицето, което е заявило услугата, според наличността му и количеството материал за събиране (минимум 5 чувала). Чувалите се събират безплатно.

През 2017 г. Португалия задейства Механизма на ЕС за гражданска защита в контекста на опустошителните горски пожари.

2. Зелени практики в Ирландия

Ирландия има добре установена Национална програма за предотвратяване на отпадъците (NWPP), която е призната от Европейската комисия като пример за най-добра практика в ЕС.

Националната програма за предотвратяване на отпадъците на Ирландия (NWPP) е създадена през 2004 г. Програмата се преразглежда периодично през годините, като последно преразглеждане е от 2018 г. Текущата програма отменя фокуса от предимно демонстрационен и регионално-ориентиран подход до стратегически ориентирани на национално ниво програми за предотвратяване на отпадъците. Последната ревизия взе предвид широки политически развития като кръговата икономика и програмите за климата. Програмата има за цел да предостави инструменти и информация на бизнеса, физическите лица и публичния сектор, за да повлияе на промяната в поведението, да подкрепи устойчивия избор и да информира политиката.

Целите за предотвратяване на отпадъците на програмата са два типа:

1. количествени цели (намаляване на отпадъците);
2. качествени цели (намаляване на опасни вещества/въздействия върху околната среда).

NWPP е основната инициатива на Ирландия по отношение на развитието на кръговата икономика. Този нововъзникващ икономически модел се стреми да минимизира потреблението на ресурси и енергия, като поддържа продуктите и материалите в употреба по-дълго от сегашното. Тя се основава на йерархията на отпадъците, която идентифицира предотвратяването на отпадъци като основен подход, последван от повторна употреба, ремонт и рециклиране. По-конкретно, NWPP цели:

- намаляване на разточителната консумация на материални, водни и енергийни ресурси чрез промяна на поведението в бизнеса, домакинствата и публичния сектор;
- повишаване на конкурентоспособността и намаляване на бизнес разходите чрез предоставяне на програми, които стимулират ефективността на ресурсите и кръговата икономика;
- подкрепа за устойчив растеж и заетост в зелената икономика, включително предприятия за повторна употреба;
- минимизиране на генерирането на опасни отпадъци чрез ефективни практики и използване на по-безопасни алтернативи;
- управление на опасните вещества в продуктите чрез ефективно регулиране;
- информиране и влияние върху вземането на базирани на доказателства решения чрез събиране и публикуване на висококачествени данни за отпадъците.

Програмата обхваща следните сектори:

- Селско стопанство;
- Строителство и инфраструктура;
- Здравеопазване;
- Производство и индустрия;
- Търговия на дребно;
- Транспорт;
- Домакинства;
- Сервизни дейности;
- Индустрия на хотелиерството;
- Обществени услуги (включително обществени поръчки).

Приоритетни видове отпадъци, попадащи в обхвата на програмта:

- Ø Храна/органични отпадъци;

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

- Ø Отпадъци от строителство и разрушаване/събаряне на сгради;
- Ø Опасни отпадъци;
- Ø Битови отпадъци;
- Ø Опаковки;
- Ø Отпадъчно електрическо и електронно оборудване/батерии;
- Ø Отпадъци от производството;
- Ø Едрогабаритни отпадъци;
- Ø Разхищение на вода;
- Ø Други различни отпадъци.

Ирландският Национална програма за предотвратяване на отпадъците изрично включва работа с различни заинтересовани страни. Чрез иновации и партньорска работа, тя подкрепя инициативи, които развиват и показват най-добрите практики в ирландски контекст. Специфичните взаимодействия са пригодени за ангажиране с широката общественост, търговски предприятия или публични органи, с акцент върху съобщенията, базирани на доказателства.

През 2019 г. работата се основава на съществуващи успешни партньорства с Ирландската асоциация на фермерите, Центъра за преоткриване и мрежата за обществени ресурси на Ирландия и създаде нови сътрудничества, включително с Irish Manufacturing Research и Асоциацията на ирландските университети. В публичния сектор NWPP работи в тясно сътрудничество с Министерството на околната среда, климата и комуникациите, регионалните служби за управление на отпадъците и с местните власти чрез мрежата за превенция на местните власти (LAPN).

Управлението на отпадъци в Ирландия се измерва на ниво проект с индикатори, определени в NWPP. Наличните данни се проверяват по целесъобразност и се обобщават по сектори или по друг начин, за да се посочи:

- ✓ обемът на запазените ресурси (тонове);

- ✓ материали, кубични метри вода, киловатчаса на енергия), с измервания, направени преди и след интервенцията (напр. производство на остатъчни отпадъци на човек);
- ✓ количеството на предотвратените отпадъци (тонове отпадъци генерирани), с измервания, направени преди и след интервенцията;
- ✓ спестени пари (разликата в евро в отпадъци, вода и/или разходи за енергия след интервенцията или промяната).

Всички специфични проекти за превенция, предприети по NWPP, имат вградени показатели. Индикаторите са количествени, когато е възможно, и качествени, когато е подходящо. Примери за такива показатели включват също броя на предприятията или общностите, с които се свързват различните проекти за предотвратяване на образуването на отпадъци.

За целите на планирането на управлението на отпадъците Ирландия е разделена на три региона (Южен, Източен Мидландс и Конахт-Ълстър). Областният план за управление на отпадъците 2015-2021 г. предвижда намаление с 1% на глава от населението годишно на количеството генерирани битови отпадъци за този период. NWPP си сътрудничи и осигурява финансиране и подкрепа за дейности за предотвратяване на отпадъци от местните власти в тези региони чрез LAPN.

Ирландската агенция за опазване на околната среда публикува годишни доклади за напредъка, които предоставят подробна информация за успешно приложени мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и стратегически съображения относно бъдещите приоритети за предотвратяване на образуването на отпадъци ([https://www.epa.ie/pubs/reports/waste/prevention/reports /](https://www.epa.ie/pubs/reports/waste/prevention/reports/)).

Национален комитет за предотвратяване на отпадъците беше свикан през 2004 г., за да наблюдава развитието на NWPP и да предостави стратегически насоки за Ирландската агенция за опазване на околната среда при прилагането му. Ирландската агенция за опазване на околната среда осигурява председателя и секретариата на комисията; другите

членове са избрани от правителствени, неправителствени, бизнес и секторни групи по интереси.

Годишните доклади за напредъка включват оценки на конкретни проекти и мерки за предотвратяване на отпадъците. В допълнение, NWPP осигурява технически надзор.

Годишният доклад за предотвратяване на отпадъците за 2019 г. подчертава успешно изпълнените мерки за предотвратяване на отпадъците в следните области:

1. иновация и демонстрация
2. доставка чрез партньорства
3. застъпничество и комуникации

 Специфични мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци, структурирани в съответствие с член 9 от Рамковата директива за отпадъците

✓ Circular Campus: Заедно с Асоциацията на ирландските университети ще бъде проучен потенциалът за предотвратяване на образуването на отпадъци и промяна на поведението в ирландските университетски кампуси. Женската мрежа на Roscommon помага да се визуализира потенциалът на местната кръгова икономика, като предлага обучение за повторно използване на текстил. В сътрудничество с RTÉ беше създаден подкаст за кръговата икономика в Ирландия.

✓ Като национална кампания „Stopfoodwaste.ie“ повишава осведомеността на домакинствата по проблемите на хранителните отпадъци. Чрез Хартата за хранителни отпадъци предприятията се насърчават да предприемат действия за предотвратяване и докладване на хранителни отпадъци в Ирландия. Със своите инициативи в социалните медии кампанията спечели 57% увеличение на последователите в социалните медии, което й позволи да достигне до по-широка аудитория относно хранителните отпадъци сред потребителите. В допълнение, медийна кампания за хранителните отпадъци се проведе в

продължение на 2 седмици както по радиото, така и в социалните медии, достигайки до над 1,6 милиона слушатели.

✓ „Зелено предприятие: иновации за кръговата икономика“ е конкурентна програма за финансиране/водеща инициатива на NWPP, която създаде възможности за иновации в приоритетните области на пластмасови отпадъци, отпадъци от строителство и разрушаване, хранителни отпадъци и ресурси и материали през 2019 г. Програмата популяризира казуси, които изследват възможностите и сценариите за кръгова икономика за ирландски предприятия и организации, както и демонстрационни проекти за прилагане на изследователски идеи.

✓ Инструменти за ефективност на ресурсите: онлайн инструменти като TREE помагат на компаниите да наблюдават своите вътрешни процеси и действия в домакинството, за да използват ефективно вода, енергия и материали;

✓ Ирландско проучване на производството: това 3-годишно партньорство (2020-2022) е предназначено за CIRCULÉIRE, националната платформа за кръгово производство за разработване на модели на кръгова икономика и предлагане на финансиране за иновации. Целта е да се измери ефективността на емисиите на парникови газове и генерирането на отпадъци.

✓ Инициативата „Small Business Innovation Research“ предлага решения на предизвикателството, свързано с пластмасите. Той насърчава сътрудничеството между малки и средни предприятия и публичния сектор за насърчаване на иновациите за справяне с неустойчивите количества пластмасови опаковки, използвани в Ирландия.

✓ LAPN насърчава приоритетните усилия на NWPP за предотвратяване на местните отпадъци и за насърчаване на местните превантивни мерки в общностите.

✓ В рамките на ръководената от DCCAE инициатива за зелено правителство, NWPP предоставя насоки за планове за действие за ефективност на ресурсите. Това може да помогне на правителствата да пестят вода, енергия и материали, да предотвратят разхищаването на храна и да повишат процента на рециклиране в работната си среда. Тази дейност се поддържа от онлайн инструмента за ефективност на ресурсите TREE.

✓ Интелигентно земеделие: тази програма включва партньорство между Асоциацията на ирландските фермери и NWPP. Той прави оценки на ефективността на ресурсите във фермата и идентифицира потенциални спестявания и ефективност.

✓ Работейки в рамките на NWPP, отделът за контролирани вещества и отговорност на производителя подкрепя инициативи за отговорност на производителя съгласно разпоредбите за отпадъци от електрическо и електронно оборудване и батерии, които поставят значителен акцент върху превенцията във фазата на проектиране.

✓ Community Resources Network Ireland е мрежа за организации за повторна употреба и ремонт в Ирландия, която ги представлява в развитието на националната и европейска политика. Членовете на тази мрежа са използвали повторно над 24 000 тона материали.

✓ Специфичен инструмент, финансиран от NWPP, е repairmystuff.ie. Той създава връзки между ремонтния бизнес и потребителите в Ирландия, за да насърчи ремонта за повторна употреба в рамките на подхода на кръговата икономика.

3. Зелени практики в Германия

В Германия отговорността за управлението на отпадъците и опазването на околната среда се споделя между националното правителство, федералните провинции и местните власти. Националното министерство на околната среда определя приоритетите, участва в приемането на закони, контролира стратегическото планиране, информацията и връзките с обществеността и определя изискванията към съоръженията за отпадъци. Федералните провинции и местните власти са отговорни за прилагането на правните изисквания, определени от ЕС и националното законодателство.

Всяка федерална държава приема свой собствен закон за управление на отпадъците, който съдържа допълнителни разпоредби към националното законодателство, например относно регионалните концепции за управление на отпадъците и правила относно изискванията за обезвреждане. В Германия няма национален план за управление на отпадъците, вместо това всяка федерална провинция разработва свой собствен план за управление на отпадъците.

За битовите отпадъци Законът за рециклиране и управление на отпадъците от 1996 г. дава отговорността на местните обществени органи за обезвреждане на отпадъци - в повечето федерални щати това са области и градове. Тяхната отговорност обхваща събирането и транспортирането на отпадъци, мерките за насърчаване на предотвратяването и оползотворяването на отпадъци и планирането, изграждането и експлоатацията на съоръжения за обезвреждане на отпадъци в съответствие с националното и регионалното законодателство. Общините имат по-практични задачи, като осигуряване на площадки за събиране на отпадъци.

Законът за германската кръгова икономика (Kreislaufwirtschaftsgesetz или KrWG) (Германия, 2012 г.), приет през 2012 г., включи изискванията на Рамковата директива за отпадъците в германския закон. Законът беше допълнен от отделни разпоредби, базирани на конкретни потоци отпадъци.

Германия е първата държава от ЕС, която въведе отговорност на производителя със закон относно отпадъците от опаковки през 1991 г. Съгласно тази особеност, която е съществен елемент от германското законодателство за отпадъците, производителят на даден продукт обикновено носи отговорност за продукта, след като той стане отпадък. Принципът е приложен за редица видове продукти, като опаковки, електрическо и електронно оборудване, превозни средства, разтворители, масла и батерии. За отпадъците от опаковки разширената отговорност на производителя се прилага само за битови отпадъци от опаковки, докато в повечето други европейски страни са включени търговски и промишлени отпадъци от опаковки.

Понастоящем има 10 организации, отговорни за конкурентните производители на опаковки в Германия, организация, представляваща около 50% от пазара. Като цяло системата покрива всички разходи за събиране и третиране на съответните потоци отпадъци и постига високи нива на оползотворяване, рециклиране и повторна употреба.

Германските домакинства се възползват от услугите за събиране на остатъчни отпадъци от врата на врата. В градските райони рециклируемите материали се събират от

врата на врата, докато в селските райони събирателните пунктове са основният метод за събиране на рециклируеми материали, въпреки че има много различни системи за събиране. Събирането на рециклируеми отпадъци от врата до врата може да се организира отделно в специални контейнери или торби или като комбинирано събиране на няколко вида отпадъци.

От 2015 г. разделното събиране на биоотпадъците е задължително. За събиране на отпадъци от опаковки – пластмаса и метал се използват жълти кошници или чували. Търговските отпадъци, които са подобни на битовите, се събират по същия начин като битовите отпадъци.

В Германия също има система за възстановяване на депозити за опаковки за еднократна употреба и за многократно пълнене. Всички контейнери за напитки, с изключение на вино, плодов сок, мляко, пенливо вино или спиртни напитки, имат такса за съхранение.

Услугите по събиране на остатъчни и едрогабаритни битови отпадъци, както и на биологични отпадъци се финансират от такса, заплащана от гражданите и определена от всяка община. Обикновено има фиксирана такса, както и променлива ставка. Събирането на отпадъци от опаковки, от врата на врата или чрез събирателни пунктове, е безплатно за гражданите и се финансира от EPR схеми, въпреки че събирателните пунктове се заплащат частично от общините.

През 2012 г. в Германия са работили 94 инсталации за изгаряне на отпадъци за третиране на остатъчни отпадъци, като не всички са предназначени изключително за изгаряне на битови отпадъци; няколко инсталации, използващи гориво от отпадъци и 60 инсталации за механично биологично третиране (МБТ) от различен тип и конфигурация.

Рециклирането на отпадъци обхваща различни тенденции в материалите и органичното рециклиране. Количеството рециклиране на материали в Германия се е увеличило през периода от 19,6 милиона тона, 38%, през 2001 г. до 23,3 милиона тона, 47%, през 2014 г. Това развитие обаче е

силно неравномерно. През 2001-2014 г. органичното рециклиране се е увеличило много малко, от 15% на 17%, което е еквивалентно на увеличение от 7,6 милиона тона на 8,6 милиона тона.

4. Зелени практики в Швеция

Reloop Platform е европейската организация, която подкрепя и развива внедрявания на кръговата икономика, където беше представена шведската система за гарантирано събиране на отпадъци от опаковки.

Тази система е най-старата в Европа и не само е осигурила високи нива на събиране на пластмасови отпадъци и метални опаковки за напитки, но също така е успяла да затвори кръга за рециклируеми продукти на местния пазар, което означава: улици без боклук, чист въздух и рециклиране на пластмасови бутилки за храна.

Акценти на шведската система за събиране на отпадъци от опаковки, базирана на депозити:

- ✓ 84,9% степен на рециклиране
- ✓ 3100 търговци на дребно - 94% от събраните обеми идват от търговци на дребно
- ✓ 70 служители
- ✓ 285,3 милиона евро оборот (3,1 милиарда SEK)

Шведското законодателство за управление на отпадъците от опаковки налага всяко юридическо лице, което произвежда и опакова напитки в пластмасови бутилки или кутии или ги внася, да гарантира, че контейнерите са интегрирани в разрешена система за връщане. Отговорът е централизирана депозитна система, координирана от AB Svenska Returpack, която е и собственик на всички събрани материали (бутилки, кутии, капаци). в Швеция внедрената система осигурява 84,9% степен на рециклиране, докато 10% се губят чрез трансгранична търговия (Швеция / Норвегия), а 3% се поемат от други системи за събиране на пластмаса/метал. Това означава 19 870 тона алуминий, 23 244 тона PET, 1377.

Шведската гаранционна система се координира от AB Svenska Returpack и се управлява от партньори. Няма претенции за материали или тяхната стойност от страна на производителите или индустрията. Returpack продава обработения материал (сортиран, почистен, пакетиран) на купувачите на суровини въз основа на споразуменията между Returpack и тях. Приходите от продажби на материали покриват за Returpack разходите за извършване на системата за връщане, като събиране, обработка и администриране. За да насърчи циркулярността на материалите, Returpack избира да продава материали само на купувачи, които подкрепят циркулярността. Купувачите преработват суровината и продават продуктите на клиенти - доставчици на консервни опаковки, опаковки за храни или заготовки. Returpack няма абсолютно никаква информация за споразуменията или цените, начислени на това ниво.

През 2018 г. 360 огнеборци, 7 самолета, 6 хеликоптера и 67 сухопътни машини са мобилизирани чрез Европейския механизъм за гражданска защита за борба с безпрецедентните горски пожари в Швеция. Това е най-мощната операция за борба с пожарите на Европейския механизъм за последното десетилетие.

5. Зелени практики в Канада

В Канада отговорността за управлението и намаляването на отпадъците се споделя между федералните, провинциалните, териториалните и общинските власти. Общинските власти управляват събирането, рециклирането, компостирането и изхвърлянето на битови отпадъци, докато провинциалните и териториалните власти установяват политики и програми за намаляване на отпадъците, одобряват и наблюдават съоръженията и операциите за управление на отпадъците. От своя страна федералното правителство допълва дейностите на другите нива на управление, като контролира международните и междупроvincialните движения на опасни отпадъци и опасни рециклируеми материали, както и идентифицира подходи и най-добри практики, които ще намалят емисиите на замърсители и парникови газове от управлението на отпадъци.

Чрез голямо разнообразие от програми федералното правителство осигурява финансиране за пилотни проекти, дейности на общността и основна инфраструктура, за да намали отпадъците, изпращани на сметищата, и да подобри начина, по който Канада управлява своите ресурси. Той също така си сътрудничи с провинциални, териториални, общински и местни партньори за разработване и прилагане на стандарти по въпроси от взаимен интерес, като например управлението на пластмаси и живак от използвани флуоресцентни лампи. В рамките на Канадския съвет на министрите на околната среда (ССМЕ) министрите на околната среда от федералното, провинциалното и териториалното правителство работят заедно за подобряване на политиките и практиките за намаляване на отпадъците в Канада.

В Канада програмите за „разширена отговорност на производителя“ (EPR) и „управление на продукта“ се използват за управление на продукти в края на техния живот. Основните разлики в подходите са:

- Подходът за разширена отговорност на производителя – EPR обхваща идентифициране на управлението на продуктите в края на жизнения им цикъл като отговорност на производителите (напр. собственици на марки, първи вносители или производители). При EPR финансирането се осигурява от производителите, а разходите могат да бъдат интернализирани като производствен фактор или могат да бъдат прехвърлени на потребителите.
- Програмите за управление на продуктите включват разпределяне на отговорността на провинциалните/териториалните или общинските власти. Като база за финансиране обикновено се използват законово установени екологични такси и/или публични средства. Обикновено не се разпределя финансовата отговорност на производителите.

Правителството на Канада работи с всички нива на управление, индустрия, неправителствени организации, изследователи и канадци, за да предприеме действия срещу пластмасовите отпадъци и замърсяването. През ноември 2018 г. чрез Канадския

съвет на министрите на околната среда федералните, провинциалните и териториалните правителства приеха Общоканадската стратегия за нулеви пластмасови отпадъци. Въз основа на Хартата за пластмасите в океана, стратегията възприема кръгова икономика и подход към пластмасите през жизнения цикъл и предоставя рамка за действие в Канада.

Федералното, провинциалното и териториалното правителство също приеха общоканадски план за действие за нулеви пластмасови отпадъци за прилагане на стратегията. Планът, разработен в две фази, определя осезаеми действия и ясни срокове за по-добро предотвратяване, намаляване, повторна употреба, възстановяване, улавяне и почистване на пластмасовите отпадъци и замърсяването в Канада.

Фаза 1 от плана за действие (2019) идентифицира действия за подобряване на циркулярността на пластмасите в икономиката и за извършване на промени в системите, необходими за намаляване на пластмасовите отпадъци. Фаза 2 от плана за действие (2020 г.) очертава действия за намаляване на замърсяването с пластмаса, повишаване на осведомеността, укрепване на науката и предприемане на глобални действия.

Правителствената стратегия за екологизиране на Канада стимулира действията в рамките на федералното правителство и насочва практическите стъпки за управление на употребата и изхвърлянето на пластмаси в техните собствени операции. Стъпките на правителството за намаляване на пластмасовите отпадъци включват нови ангажименти за: определяне на ясни цели за отклоняване на пластмасови отпадъци, премахване на ненужната употреба на пластмаси за еднократна употреба в държавните операции, както и прилагане на практиките за обществени поръчки, за да се съсредоточите върху устойчиви пластмасови продукти

По-конкретно, правителството на Канада ще работи към:

1. Увеличаване отклоняването на пластмасови отпадъци

Ангажимент: Да се отклонят най-малко 75% от пластмасовите отпадъци до 2030 г. от федералните операции.

Целта за пластмасовите отпадъци е в съответствие с и подкрепя ангажимента на Стратегията за екологизиране на правителството за „отклоняване на поне 75% от теглото на всички неопасни оперативни отпадъци до 2030 г.“ Тази цел ще подкрепи ангажиментите на Хартата за пластмаси в океана за увеличаване на ефективното използване на ресурсите, като същевременно укрепва системите за отклоняване на отпадъците и инфраструктурата за събиране и обработка на пластмасови материали.

2. Намаляване употребата на пластмаса за еднократна употреба в правителствените дейности, срещи и събития

Ангажимент: Премахване на ненужната употреба на пластмаси за еднократна употреба в правителствени дейности, събития и срещи

Пластмасовите предмети за еднократна употреба, като сламки за еднократна употреба, прибори, бутилки за напитки, чаши за топли и студени напитки за еднократна употреба и найлонови торбички, са видим компонент на потока от пластмасови отпадъци и съставляват значителна част от пластмасовите отпадъци в земната и морската среда и може да бъде трудно за събиране и рециклиране. Докато пластмасите за еднократна употреба понякога може да са необходими поради съображения за достъпност, здраве, безопасност или сигурност, в много ситуации те могат да бъдат избегнати изцяло или заменени с алтернативи, които могат да се използват повече, компостират или рециклират. Алтернативи, които обслужват достъпността и здравните нужди на държавните служители, като например огъващи се сламки за еднократна употреба, ще продължат да бъдат предоставяни, когато е необходимо.

3. Осигуряване на устойчиви пластмасови продукти

Ангажимент: Когато купувате продукти, които съдържат пластмаса, насърчавайте доставката на устойчиви пластмасови продукти и намаляването на свързаните с тях отпадъци от пластмасови опаковки.

Обществените поръчки могат да се използват за подпомагане на пазарите за по-устойчиви пластмасови продукти, като например такива, които могат да бъдат повторно използвани или ремонтирани, преработени или обновени, направени с рециклирано пластмасово съдържание или могат лесно да бъдат рециклирани или компостирани в края на живота си.

За всички тези инициативи правителственият подход взима предвид наличието на опции за рециклиране и отклоняване на пластмасови отпадъци, здравеопазване, достъпност и национални изключения за безопасност и сигурност.

Канадската научна програма за пластмаси (CaPSA), публикувана през юли 2019 г., е рамка за информиране на бъдещи научни и изследователски инвестиции, както и за вземане на решения. CaPSA идентифицира пропуските в знанията и помага да се насочат инвестициите към приоритетни изследователски области в жизнения цикъл на пластмасите. Инициативата за повишаване на знанията за замърсяването с пластмаси и Науката за пластмасите за по-чисто бъдеще са примери за инвестиции на Канада за преодоляване на ключови пропуски в знанията.

През октомври 2020 г. канадското правителство публикува научна оценка на замърсяването с пластмаса. Този доклад прави преглед на наличната научна информация за потенциалното въздействие на пластмасовото замърсяване върху околната среда и човешкото здраве. Той препоръчва действия за намаляване на пластмасата в околната среда в съответствие с принципа на предпазните мерки. Освен това ще помогне за информиране на федералните действия и политики, както и за бъдещи изследвания относно замърсяването с пластмаса в Канада.

Canadian Plastics Innovation Challenges (CPIC) са част от цялостния подход на Канада за справяне с пластмасовите отпадъци и замърсяването. Тази програма предлага финансиране на малки и средни предприятия за стимулиране на развитието на технологии за справяне с пластмасовите отпадъци. Чрез CPIC Канада инвестира близо 19 милиона долара в подкрепа на канадските иноватори за разработване на решения за

предизвикателства, свързани с пластмасите, като предоставя на победителите до 150 000 долара за разработване на доказателство за концепцията, след това до 1 милион долара за разработване на прототип, ако бъдат избрани. Околна среда и изменение на климата Канада е единственият спонсор на пет от тези предизвикателства, които събраха над 4 милиона долара допълнително финансиране.

Сред инициативите за иновации, финансирани в Канада, са иновации в справянето с отпадъци от пластмасови опаковки, иновативни канадски решения за управление на пластмасови отпадъци и замърсяването с пластмаса, иновации от малкия бизнес за намаляване на пластмасовите отпадъци.

6. Зелени практики в Мексико

В Мексико секторът за управление на отпадъците е организиран според три вида отпадъци. Първо, общините са отговорни за управлението на твърдите битови отпадъци (ТБО). Второ, щатите отговарят за специални потоци отпадъци като гуми, C&D отпадъци, утайки от пречистване на вода и т.н. И накрая, федералните власти организират управлението на опасни отпадъци (включително медицински отпадъци). В мексиканската система, с някои изключения, 2457 общини не начисляват такси за събиране, третиране и обезвреждане на отпадъци, което е пречка за правилното управление на отпадъците. Общинските съвети се сменят на всеки три години, което засяга визията, планирането и проектите за управление на отпадъците.

Общият закон за предотвратяване и цялостно управление на отпадъците (2003 г.) насърчава оползотворяването на отпадъците и свежда до минимум въздействието върху околната среда и човешкото здраве. През 2009 г. федералното правителство публикува Националната програма за предотвратяване и управление на отпадъците, която увеличи участието на щатите, общините и частния сектор в управлението на отпадъците.

През 2019 г. правителството на Мексико Сити обяви план за действие за кръгова икономика. Основната цел е постигане на нулеви отпадъци. Този план въвежда разпоредби

за намаляване на количеството опаковки и продукти за еднократна употреба, подходящи процеси и инфраструктура за управление на отпадъците, създаване на кооперации и микро предприятия, специализирани в управлението на отпадъците, както и образователни кампании за нулево изхвърляне на пластмасови отпадъци. На федерално ниво има текуща политическа инициатива за насърчаване на кръговата икономика във водния и енергийния сектор.

Метрополитен район на Мексико Сити е един от най-големите градски центрове в света. Покритието на сметосъбирането там е 100%. Органичните отпадъци съставляват 46% от общите в Мексико. Съществуват 24 инсталации за третиране на органични отпадъци (като се имат предвид градските, земеделските, животновъдните и горските сектори). 19 от тези инсталации извършват компостиране и пет от тях биосмилане. Седем инсталации за компостиране са разположени в Мексико Сити, други четири инсталации за компостиране са разположени в щата Мексико. Инсталацията за компостиране Bordo Poniente обработва средно 1374 тона органични отпадъци на ден. 1251 тона на ден идват от домашно събиране и големи генератори, с производство на компост от 269 тона на ден. Другите заводи в Мексико Сити заедно обработват 26 тона на ден.

Puebla има две инсталации за анаеробно разграждане. Един от тези заводи се счита за най-модерният завод за преработка на твърди битови отпадъци (MSW) в Мексико, разработен от Van Dyk Solutions. Това е холандска компания, която продава оборудване на Bollegraaf/Lubo и наскоро разшири услугите си в Латинска Америка

КНИГА 2

III. Политики и законодателство на ЕС в областта на околната среда, които защитават естествените местообитания, поддържат въздуха и водата чисти, осигуряват правилно изхвърляне на отпадъците, подобряват знанията за токсичните химикали и помагат на бизнеса да премине към устойчива икономика. Международни политики и законодателство в областта на околната среда.

Политиките на ЕС в областта на околната среда са насочени към защита на околната среда и биоразнообразието, минимизиране на рисковете за човешкото здраве и насърчаване на прехода към кръгова икономика. Европейският съюз чрез своите политики и законодателство поддържа едни от най-високите екологични стандарти в света. ЕС, а така също и националните правителства на държавите членки, са си поставили ясни цели и визия за насочване на европейската политика в областта на околната среда с подкрепата на специализирани изследователски програми, законодателство и финансиране:

1. Защита, опазване и подобряване на природния капитал на ЕС;
2. Превръщане на ЕС в ресурсно ефективна, зелена и конкурентоспособна ниско въглеродна икономика;
3. Предпазване на гражданите на ЕС от свързаните с изменението на климата и околната среда рискове за здравето и благосъстоянието.²

Достиженията на правото на ЕС се състоят от над 200 инструмента на ЕС, включително регламенти и решения, които са пряко задължителни, и директиви, които се транспонират в националното законодателство. Състои се от правни инструменти за управление на отпадъците, контрол на промишленото замърсяване, качество на въздуха,

² https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/environment_en

качество на водата, биоразнообразие и опазване на природата, шум, ГМО, йонизиращо лъчение и други хоризонтални въпроси и междусекторни досиета. Стратегическата европейска насока понастоящем се осигурява чрез всеобхватния Европейски зелен пакт, а също и чрез наскоро приетата 8-ма програма за действие на ЕС за околната среда.

- **Институционална рамка на екологичната политика и законодателство на ЕС**

Европейският парламент играе основна роля в оформянето на правото на ЕС в областта на околната среда. По време на своя 8-ми мандат той се занимаваше със законодателство, произтичащо от плана за действие за кръговата икономика (относно отпадъците, батериите, излезлите от употреба превозни средства, депонирането и т.н.), въпроси, свързани с изменението на климата (ратификация на Парижкото споразумение, споделяне на усилията, счетоводство за земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство в ангажиментите на Съюза по отношение на изменението на климата, реформа на СТЕ и др.) и др.

Парламентът многократно е признавал необходимостта от подобро изпълнение като ключов приоритет. В резолюция относно „подобряване на предоставянето на ползи от мерките на ЕС за околната среда: изграждане на доверие чрез по-добро познаване и отзивчивост“, той критикува незадоволителното ниво на прилагане на законодателството в областта на околната среда в държавите-членки и направи няколко препоръки за по-ефективно прилагане, като например разпространение на добри практики между държавите-членки и между регионалните и местните власти. По време на своя 9-и мандат Европейският парламент изигра ключова роля в обсъждането на предложенията, представени от Европейската комисия като част от Европейския зелен пакт, както като реагира на предложенията, така и като посочи посоките, в които иска да види по-нататъшна амбиция и действие. През октомври 2021 г. Парламентът прие изменения Регламент от Орхус, договорен с държавите членки за разширяване на достъпа до информация, общественото участие във вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси, свързани с околната среда.

Генерална дирекция „Околна среда“ на Европейската комисия е дирекцията, която отговаря за политиката на ЕС в областта на опазване на околната среда. Дирекцията гарантира, че държавите членки прилагат правилно правото на ЕС и представлява ЕС по въпросите на околната среда на международно ниво. Целта на тази Дирекция е да поддържа и защитава околната среда за настоящите и бъдещите поколения, да защитава биоразнообразието в една иновативна кръгова икономика, където растежът е отделен от използването на ресурсите.

Съветът по околна среда (ENVI) на Съвета на Европейския съюз е една от формациите, които се занимават конкретно с въпроси, свързани с околната среда и други свързани въпроси. В него участват министрите на околната среда или техни представители и се председателства от министъра на околната среда на държавата членка, която държи президентството. На техническо ниво досиетата се обсъждат задълбочено в работните групи като част от подготвителните органи на Съвета.

1. Законодателство на ЕС в областта на опазване на околната среда

Политиката на ЕС в областта на околната среда води началото си от Европейския съвет, проведен в Париж през 1972 г., на който държавните и правителствени ръководители (вследствие на първата конференция на ООН за околната среда) декларират необходимостта от политика на Общността в областта на околната среда, съпътстваща икономическата експанзия, и призоваха за програма за действие. Единният европейски акт от 1987 г. въведе нов „Дял за околната среда“, който предостави първата правна основа за обща политика за околната среда с цел запазване на качеството на околната среда, защита на човешкото здраве и осигуряване на рационално използване на природните ресурси. Последвалите ревизии на договора засилиха ангажимента на Общността към опазването на околната среда и ролята на Европейския парламент в нейното развитие. Договорът от Маастрихт (1993 г.) превърна околната среда в официална политическа област на ЕС, въведе процедурата за съвместно вземане на решения и направи гласуването с квалифицирано

мнозинство в Съвета общо правило. Договорът от Амстердам (1999) установи задължението за интегриране на опазването на околната среда във всички секторни политики на ЕС с оглед насърчаване на устойчивото развитие. „Борбата с изменението на климата“ стана конкретна цел с Договора от Лисабон (2009 г.), както и устойчивото развитие в отношенията с трети страни.

Законодателството на Общността в областта на околната среда цели да допринесе, *inter alia*, за запазването, защитата и подобряването на качеството на околната среда и за опазване здравето на човека, като по този начин спомага за устойчивото развитие. Съгласно **чл. 11 и чл. 191-193 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)** ЕС е компетентен да действа във всички области на политиката за околната среда - като например замърсяването на въздуха и водата, управлението на отпадъците и изменението на климата. Съгласно член 191 борбата с изменението на климата е изрична цел на политиката на ЕС в областта на околната среда. Устойчивото развитие е основна цел за ЕС, който се ангажира с „високо ниво на защита и подобряване на качеството на околната среда“ (член 3 от Договора за Европейския съюз). Обхватът на действие на ЕС е ограничен от принципа на субсидиарност и изискването за единодушие в Съвета в областта на фискалните въпроси, градоустройството и планирането на територията, използването на земята, количественото управление на водните ресурси, избора на енергийни източници и структурата на енергийните доставки.

Рамката на политиката по изменение на климата на ниво ЕС беше очертана от приетия през 2008 г. **законодателен пакет „Климат и Енергетика“**, чиято цел бе до 2020 г. да се осигури постигане на: 20 % намаляване на емисиите на парникови газове спрямо нивата им от 1990 г.; 20 % дял на енергията от възобновяеми източници в общото потребление на енергия в ЕС, включително 10 % дял на биогоривата в транспорта; 20 % увеличаване на енергийната ефективност. С рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г. се определят цели за намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност. Основните

елементи на установената от Комисията рамка за политиките в периода до 2030 г. са следните:

1. Задължителна цел за намаляване на емисиите на парникови газове;
2. Задължителна общоевропейска цел относно енергията от възобновяеми източници;
3. Енергийна ефективност;
4. Реформа на СТЕ на ЕС: Комисията предлага установяването на резерв за пазарна стабилност в началото на следващия период на търговия по СТЕ — т.е. през 2021 г. Чрез този резерв ще се реши проблемът с излишъка от квоти за емисии, натрупан през последните няколко години, като устойчивостта на системата спрямо значителни сътресения ще се подобри с въвеждането на автоматично регулиране на предлагането на квоти за продажби чрез търг;
5. Конкурентоспособна, достъпна и сигурна енергия;
6. Нова система за управление: Рамката за политиките в периода до 2030 г. включва нова система за управление, която се основава на национални планове за конкурентоспособна, сигурна и устойчива енергетика.

Рамката се основава на съществуващия законодателен пакет в областта на климата и енергетиката и формулираните в него цели за 2020 г., както и на пътните карти на Комисията за развитието на енергетиката и изграждането на конкурентоспособна икономика с ниска въглеродна интензивност до 2050 г. Съобщението относно тази рамка бе предшествано от зелена книга на Комисията от март 2013 г., с която бе поставено началото на широка обществена консултация относно най-подходящия обхват и структура на целите в областта на климата и енергетиката за 2030 г. Тези документи отразяват целта на ЕС до 2050 г. да се постигне намаляване на емисиите на парникови газове с 80—95 % под равнището от 1990 г. като част от необходимите усилия от страна на развитите държави.

Достиженията на правото на ЕС (Acquis Communautaire) в околната среда обхващат широк кръг от мерки, предимно под формата на директиви. В широк смисъл

законодателство в околната среда на Европейския съюз обхваща качеството на защитата на околната среда, замърсяване и други дейности. Освен хоризонталните въпроси (оценка на ефекта върху околната среда, достъп до информация за околната среда, борба срещу промяната в климата) са определени и стандарти за качество за въздуха, управлението на отпадъци, водите, опазването на природата, контрола върху индустриалното замърсяване, химикали и генетично изменени организми, шум и ядрена безопасност и радиационна защита (проблемите на безопасността, произтичащи от употребата на ядрена енергия, са част от глава енергетика).

Разделите в сектор “Околна среда” следват **структурата на *Acquis Communautaire***:

1) Хоризонтално законодателство

То отнася по-скоро до въпросите на управлението на околната среда, отколкото до специфични сектори, продукти и видове емисии. Директивите в този сектор засягат събирането и оценката на информацията за околната среда и за широкия обхват човешки дейности, оказващи влияние върху нея.

2) Качество на въздуха

Законодателството в този раздел съдържа нормативни актове, които засягат общата оценка и управление на качеството на въздуха, като например Рамковата директива 96/62/ЕС за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (КАВ) и дъщерните към нея, установяващи норми за нивата на съответните замърсители. Към тази група принадлежи и директивата за замърсяването на атмосферния въздух с тропосферен озон.

Разделът включва още актове, свързани с контролните механизми за емисиите от подвижни източници, т. е. свързаните с транспорта емисии от моторни превозни средства и горива. Законодателството относно контролните механизми за емисиите от стационарни източници засяга емисиите от промишлени инсталации и производство на енергия, както и емисиите от инсталации за изгаряне на отпадъци.

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

Други нормативни актове на ЕС в раздел “Качество на въздуха” се отнасят до задълженията на страните-членки в рамките на международните конвенции в областта на трансграничното замърсяване на въздуха, изменението на климата и защитата на озоновия слой.

3) Качество на водите

Това е една от най-пълно регулираните области от законодателство на ЕС в областта на околната среда. Възприет е т. нар. “комбиниран подход”, според който при определяне на изискванията към качеството на изпусканията във водоприемниците отпадъчни води се прилагат както емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества, според вида производство и ниво на технологиите, така и изискванията за постигане на целите за качество на водите във водните обекти - приемници на отпадъчни води. Този подход се осигурява от **Рамковата директива 2000/60/ЕС за водите**. Законодателството на Европейския съюз в сектора “Качество на водите” се разделя тематично по следния начин:

- законодателство, насочено към целите за осигуряване и опазване качеството на водите;
- законодателство, насочено към установяване на контрол на емисиите;
- законодателство, предвидено за установяване на общи правила за мониторинг и докладване на данните.

4) Защита на природата

Основните принципи на ЕС в тази област са сътрудничеството за защита на биологичното разнообразие, което да гарантира, че местообитанията и видовете са с облагодетелстван статут; защита на редки, ендемични, уязвими и застрашени видове на дивата флора и фауна във всяка една от държавите-членки и в Европа като цяло; защита на местообитанията от значение за Общността, които са застрашени; сътрудничество при

запазването на определени редки или застрашени видове на флората и фауната в страни извън ЕС чрез ограничаване на търговията на видовете.

1.1. Европейският закон за климата

Европейският закон за климата е публикуван в Официалния вестник на ЕС на 9 юли 2021 г. и е в сила от 29 юли 2021 г. Той облича в правна форма целта, поставена в Европейския зелен пакт, а именно – икономиката и обществото в Европа да станат неутрални по отношение на климата до 2050 г. Европейският закон за климата така също и определя междинна цел за намаляване на нетните емисии на парникови газове с най-малко 55 % до 2030 г. в сравнение с нивата от 1990 г. Под „климатична неутралност“ до 2050 г. се визира постигане на нетни нулеви емисии на парникови газове за държавите членки на ЕС главно чрез *инвестиране в зелени технологии и опазване на природната среда*. Европейският закон за климата има за цел да гарантира, че всички политики на ниво ЕС допринасят за постигането на тази цел и че всички сектори на икономиката и обществото са въввлечени и изпълняват своята роля в постигането ѝ.

Законът за климата включва мерки за проследяване на напредъка и съответно коригиране на действия въз основа на съществуващи системи като процеса на управление или националните енергийни и климатични планове на държавите-членки, редовни доклади на Европейската агенция по околна среда и най-новите научни доказателства за измененията в климата и последствията от него. Напредъкът ще бъде преразглеждан на всеки пет години в съответствие с глобалната инвентаризация съгласно Парижкото споразумение.

1.2. РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1367/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 6 септември 2006 година относно прилагането на разпоредбите на Орхуската конвенция за достъп до информация, публично участие в процеса на вземане на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда към институциите и органите на Общността

Този Регламент допринася за прилагането на Орхуската конвенция в институциите, органите, службите и агенциите на ЕС. Регламентът от Орхус разшири Регламент (ЕО) № 1049/2001 на Европейския парламент и на Съвета относно публичния достъп до информация за околната среда до всички институции и органи на ЕС. Регламентът от Орхус изисква от институциите и органите на ЕС да осигурят участие на обществеността в изготвянето, изменението или преразглеждането на планове и програми, свързани с околната среда.

Съгласно Регламента от Орхус екологичните неправителствени организации и други членове на обществеността, които отговарят на определени критерии, могат да поискат вътрешен преглед на действие (приети актове) или бездействия от институции и органи на ЕС, когато те нарушават законодателството на ЕС в областта на околната среда. Основната обосновка е да се осигури отчетност и да се гарантира, че всички административни решения на ЕС са в съответствие със законодателството на ЕС в областта на околната среда. Ако това не е налице, НПО или други членове на обществеността могат да подадат искане за преглед. Освен това, ако не са доволни от резултатите от решението за преглед, те могат да оспорят решението пред Съда на Европейския съюз.

1.3. Директивата за хабитатите 92/43/ЕЕС

Тази Директива е основният механизъм за опазване на Европейските видове флора и фауна. Тя установява рамки за поддържане на биологичното разнообразие чрез консервацията на природните хабитати и дивата флора и фауна.

1.4. Директива 2004/35/ЕО относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети („Директивата за екологична отговорност“)

Директивата за отговорност, която е в сила от 2007 г., установява всеобхватен режим на отговорност за целия ЕС за причиняване на екологични щети на околната среда, като също така установява отговорност за предприемане на превантивни действия от страна на тези, чиито дейности застрашават околната среда. Общата цел на Директивата е да предотврати и напълно да поправи увредените природни ресурси и техните услуги до състоянието, което би било, ако не бяха настъпили щетите. Свързаните с Директивата за екологичната отговорност законодателни актове на ЕС са Директива 2009/147/ЕО (Директива за дивите птици), Директива 92/43/ЕО относно опазването на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за местообитанията), Директива 2000/60/ЕО за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за водите (Рамкова директива за водите), Директива 2008/56/ЕО за създаване на рамка за действия на Общността в областта на политиката за морска среда (Рамкова директива за морска стратегия), както и Директива 2010/75/ЕС относно промишлените емисии.

Законодателството на ЕС урежда и проблемите относно екологичното въздействие на различни проекти, финансирани с европейски средства, като например строителни и инвестиционни такива. Уредбата е поместена в директиви, част от които са: **Директивата за стратегическата оценка на околната среда (СЕО)**, която определя процедура, която трябва да се предприеме при оценката на план или програма, към която процедурата се прилага, както и **Директивата на ЕС за оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) (2011/92/ЕС, изменена с 2014/52/ЕС)**, съгласно която големите строителни или строителни проекти в ЕС трябва първо да бъдат оценени за тяхното въздействие върху околната среда. Това се прави преди стартирането на проекта.

5) Контрол на промишленото замърсяване и управление на риска

Директивите и регламентите в този раздел покриват три области: контрол на промишлени емисии, контрол на опасността от големи аварии с опасни вещества, екологични одити и еко-етикети.

Първата област включва Директивата за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването (КПКЗ), Директивата за емисиите от големите горивни инсталации.

Втората област покрива Директива Севезо 96/82/ЕС, носеща името на град в Италия, където преди време е имало значително инцидентно изхвърляне на токсичен газ. Тази Директива стана модел за подобни нормативни документи извън Европа.

Третата област покрива регламентите относно Схемата за екоуправление и одит (СЕУО) и относно екоетикетите.

6) Химични вещества и генетично модифицирани организми.

Тази област засяга изпитването и уведомяването за химични вещества и препарати, от една страна, и генетично модифицираните организми (ГМО), експериментите с животни, добрата лабораторна практика и контрола на продуктите, от друга.

7) Шум от машини и превозни средства

Законодателството в тази област може да бъде разделено на 4 категории. Шумовите емисии от моторните превозни средства са покрити от 2 директиви, които установяват норми на шумовите нива. Три директиви ограничават шумовите емисии от самолетите, с референция към Конвенцията за международната гражданска авиация. Шумовите емисии от домакински уреди са обект на рамкова директива за домакинските уреди, а от строителното оборудване - на Директива 2000/14/ЕС относно нивото на шумови емисии за оборудване, което работи на открито. През 2002 година беше приета и Рамкова директива относно контрола на шума в околната среда.

8) Ядрена безопасност

На основание чл. 31 от договора "Евроатом" Европейският съюз прие редица директиви и наредби, които установяват стандарти за защита на здравето на работниците

и населението от опасностите, произтичащи от йонизиращата радиация. Основен нормативен документ е **Рамковата директива 96/29/Euroatom, наречена Директива за основните стандарти за безопасност**, която е допълнена от по-специфични правни инструменти.

9) Управление на отпадъците

1.5. Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и за отмяна на определени директиви /Рамкова директива за отпадъците/

Директива 2008/98/ЕС установява правна рамка за третиране на отпадъци в Европейския съюз (ЕС). Директива 2008/98/ЕО трябваше да бъде транспонирана в националното законодателство до 12 декември 2010 г. Рамката е предназначена да защитава околната среда и човешкото здраве, като подчертава значението на правилното управление на отпадъците, техниките за възстановяване и рециклиране, за да се намали натискът върху ресурсите и да се подобри тяхното използване.

Рамковата директива за отпадъците определя основните понятия и определения, свързани с управлението на отпадъците, включително определения за отпадъци, рециклиране и оползотворяване. **Опасните отпадъци** представляват по-голям риск за околната среда и човешкото здраве от неопасните отпадъци и поради това изискват по-строг режим на контрол. Рамковата директива за отпадъците предвижда допълнителни задължения за етикетиране, водене на записи, мониторинг и контрол от производството на отпадъци до окончателното обезвреждане или оползотворяване. Директивата също така забранява смесването на опасни отпадъци с други категории опасни отпадъци и с неопасни отпадъци. Класификацията на опасни и неопасни отпадъци се основава на **системата за класификация и етикетиране на опасни вещества и препарати**. Това гарантира, че подобни принципи се прилагат през целия жизнен цикъл на материалите.

Във връзка с правилното тълкуване и прилагане на съответното законодателство на ЕС по отношение на класифицирането на отпадъците, а именно идентифицирането на опасните свойства, оценката дали отпадъците проявяват опасни свойства и

класифицирането им като опасни или неопасни е прието **Извешие на Комисията – Технически насоки относно класифицирането на отпадъци (2018/C 124/01)**. То има за цел да предостави технически насоки по определени аспекти на Рамковата директива за отпадъците и **Решение 2000/532/ЕО на Комисията за списъка на отпадъците** („Европейски списък на отпадъците“), преработени през 2014 и 2017 г.

Рамковата директивата установява **йерархия на отпадъците**:

- Предотвратяване – включва мерки, , които се предприемат преди веществата или предметите да се превърнат в отпадък;
- Подготовка за повторна употреба – включва почистване, проверка и поправка на употребявани продукти, които са станали отпадък, така че да могат да се употребяват повторно. Подготовката за повторна употреба е вид оползотворяване на отпадъците;
- Рециклиране – при този подход един материал се преработва с цел промяна на неговите физикохимични свойства, което ги прави годни за повторна употреба за същите или друго цели. Основната цел на Рамковата директива за отпадъците е населението на държавите членки на ЕС да се превърнат в „рециклиращо общество“, което се стреми да избягва образуването на отпадъци и да използва отпадъците като ресурс. Конкретните дейности по **управление на отпадъците** във връзка с това включват рециклиране на материали и производство на компост, който отговаря на изискванията за качество на продуктите;
- Друго оползотворяване (напр. възстановяване на енергия) – всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване“ съгласно Рамковата директива за отпадъците, която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране – такива са например изгаряне или съвместно изгаряне, когато основното използване на отпадъците и като гориво или друг начин за получаване на енергия, както и насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване;

- Обезвреждане – тази дейност се изразява в депониране, изгаряне или съвместно изгаряне, когато те не отговарят на критериите, за да бъдат определени като оползотворяване, насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване.

С тази Директива се **потвърждава принципът на „замърсителят плаща“**, според който първоначалният производител на отпадъци трябва да плати разходите за тяхното управление. Също така въвежда концепцията за **„разширена отговорност на производителя“**, която включва набор от мерки, предприети от държавите-членки, за да се гарантира, че производителите на продукти носят финансова отговорност или финансова и организационна отговорност за управлението на етапа на отпадъците от жизнения цикъл на продукта. **Управлението на отпадъците** следва да се извършва **без никакъв риск за водата, въздуха, почвата, растенията или животните**, без да причинява неудобство чрез шум или миризми или да навреди на природата или местата от особен интерес. Компетентните национални органи трябва да създадат **планове за управление на отпадъците и програми за предотвратяване на образуването на отпадъци**. От приложното поле на Директивата са изключени определени видове отпадъци като радиоактивни елементи, изведени от експлоатация експлозиви, фекални вещества, отпадъчни води и животински трупоове.

1.6. Директива за изменение (ЕС) 2018/851,

Директивата за изменение трябваше да бъде транспонирана в националното законодателство до 5 юли 2020 г. Директива (ЕС) 2018/851 като част от пакета от мерки за кръгова икономика изменя Директива 2008/98/ЕО. С нея се определят минимални оперативни изисквания за схеми за разширена отговорност на производителя, които могат да включват организационна отговорност и отговорност за принос към предотвратяването на отпадъците и възможността за повторна употреба и рециклиране на продуктите. Що се отнася до генерирането на отпадъци, държавите членки на ЕС се задължават да предприемат мерки за:

- Подкрепа за **устойчиви модели** за производство и потребление;
- Насърчаване на проектирането, производството и използването на продукти, които са ефективни по отношение на ресурсите, издръжливи, подлежащи на ремонт, **многократна употреба** и могат да бъдат надградени;
- Целеви продукти, съдържащи критични суровини, **за да се предотврати превръщането на тези материали в отпадъци**;
- Насърчават наличността на резервни части, ръководства с инструкции, техническа информация или други средства, **позволяващи ремонта и повторната употреба на продуктите, без да се компрометира тяхното качество и безопасност**;
- Намалване на генерирането на хранителни отпадъци като принос към целта на ООН за устойчиво развитие за **намалване с 50 % на глобалните хранителни отпадъци на глава от населението** на ниво търговия на дребно и потребители, както и за намаляване на загубите на храна по веригите за производство и доставка до 2030 г.;
- Насърчаване на **намалването на съдържанието на опасни вещества** в материалите и продуктите;
- Спиране генерирането на **морски отпадъци**.

Директивата за изменение (ЕС) 2018/851 поставя и **нови цели за рециклиране на битови отпадъци**: най-малко 55 % от тегловните битови отпадъци трябва да бъдат рециклирани до 2025 г., като е заложено този индикатор да нараства прогресивно с всеки 5 години, както следва: до 60 % до 2030 г. и до 65 % до 2035 г. В тази връзка държавите членки следва да въведат до 1 януари 2025 г. **разделно събиране на текстил и опасни отпадъци**, генерирани от домакинствата, както и да гарантират, че до 31 декември 2023 г. **биологичните отпадъци** се събират разделно или се рециклират при източника (напр. чрез компостиране).

1.7. Регламент (ЕО) № 1013/2006 относно превози на отпадъци или Регламент за превоза на отпадъците (РПО)

Регламентът за превоза на отпадъците въвежда в правото на ЕС разпоредбите на Базелската конвенция и на Решение С(2001)107/Final на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Регламентът за превоза на отпадъците установява процедурите, условията и изискванията, които трябва да бъдат изпълнени при трансграничните превози на отпадъци, включително превозите между държави членки. Съгласно чл. 34 и чл. 36 от Регламента се забраняват износът на отпадъци за обезвреждане извън ЕС/ЕАСТ, както и износът на опасни отпадъци от ЕС към държави, за които не се прилага Решението на ОИСР. Регламентът урежда **две процедури за контрол на превоза на отпадъци**: 1) процедура на общи информационни изисквания по чл. 18, която обикновено се прилага при превоза за **оползотворяване** на отпадъци, попадащи в „зеления“ списък и 2) процедура за **предварително писмено нотифициране и съгласие** за всички останали видове превоз на отпадъци.

1.8. Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци („Директива за депонирането“)

Директивата съдържа правила относно управлението, условията на разрешителните, закриването и последващите грижи по депата за отпадъци.

1.9. Директива 2006/21/ЕО относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии („Директива за минните отпадъци“)

Директивата за минните отпадъци цели да гарантира, че отпадъците от миннодобивните индустрии се управляват по начин, който предотвратява или намалява във възможно най-голяма степен всякакви отрицателни въздействия върху околната среда и произтичащите от тях рискове за здравето на човека.

1.10. Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)

Регламентът е в сила от 2007 г. е общият нормативен акт за химикалите на равнище ЕС и се прилага за веществата в самостоятелен вид, в препарати и в изделия. Целта е да се гарантират висока степен на защита на здравето на човека и околната среда, включително насърчаването на алтернативни методи за оценка на опасности от вещества, както и свободното движение на вещества на вътрешния пазар, като същевременно се подобряват конкурентоспособността и иновацията. Важно уточнение е, че съгласно чл. 2, параграф 2 от Регламента REACH отпадъкът по смисъла на Рамковата директива за отпадъците не се счита за вещество, препарат или изделие по REACH. С Регламента не се предвиждат преки задължения за причинителите или притежателите на отпадъци. Въпреки това обаче, етапът на образуване на отпадъци следва да бъде отразен в Доклада за безопасност на химичното вещество, който се предоставя като част от досието за регистрация на вещества, които са произвеждани или се внасят в ЕС в количества, надвишаващо 10 тона годишно.

1.11. Регламент (ЕО) № 1272/2008 относно класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси (Регламент КЕО)

Регламент КЕО адаптира за целите на ЕС международната система на ООН за класифициране на химическите вещества (Глобална хармонизирана система – GHS). В този смисъл с Регламента се установяват подробни критерии за оценяването на веществата и за определянето на техните класификации за опасност. И този Регламент прави уточнение в чл. 1, параграф 3, че отпадъкът не се счита за вещество, смес или изделие, следователно задълженията по този Регламент не се прилагат за причинителите или притежателите на отпадъци.

1.12. Регламент (ЕО) № 850/2004 за устойчивите органични замърсители („Регламент за УОЗ“)

Регламент УОЗ си поставя за цел опазването на околната среда и на здравето на човека от определени посочени вещества, които се пренасят през международните граници, далеч от източника, задържат се в околната среда и могат да се биоакмулират в

живи организми, като с Регламента се прилагат съответните международни споразумения. Приложното поле на Регламента е ограничено до веществата, изброени в приложенията към него.

1.13. Директива 2012/18/ЕС относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества („Директива „Севезо III“)

Директива Севезо II има за цел предотвратяването на такива аварии и ограничаването на техните последствия за човека и околната среда с цел последователно и ефикасно да се осигури висока степен на защита на цялата територия на ЕС.

Въпреки съществуващото законодателство на ниво ЕС генерирането на битови отпадъци се е увеличило през последното десетилетие. Ниските нива на рециклиране, както и по-нискокачествените рециклирани материали се дължат отчасти на неефективните системи за събиране на отпадъци. За някои специфични сектори (напр. отработени масла и текстил) е установено, че принципът „замърсителят плаща“ не се прилага напълно и че някои отпадъци все пак биват незаконно изхвърляни, което води до замърсяване на околната среда.

Към момента Европейската комисия работи върху целенасочено преразглеждане на Рамковата директива за отпадъците, като е извършила предварителен анализ в контекста на оценка на въздействието. Въз основа на този анализ и консултации със заинтересовани страни, Комисията определи обхвата на политическата инициатива за целенасочено изменение на Рамковата директива за отпадъците през 2023 г. Инициативата ще се съсредоточи върху варианти за политика за постигане на кръгово и устойчиво управление на текстилни отпадъци с оглед на целите, определени в Стратегията на ЕС за устойчив и циркулярен текстил. Инициативата също така ще оцени осъществимостта на определянето на цели за намаляване на хранителните отпадъци за изпълнение на ангажиментите на Съюза по Целите на ООН за устойчиво развитие и стратегията „От фермата до трапезата“ и ограничаване на въздействието на веригата за доставка на храни върху околната среда и климата.

1.14. Обобщение на специфичните принципи на законодателството на ЕС във връзка с опазване на околната среда

- 1) Принцип на **превенцията** – има за цел предотвратяването на щетите върху околната среда, в т.ч. защитени видове, естествени местообитания, водата и почвата. Този принцип изисква от държавите членки да предприемат превантивни мерки, за да се предвидят и избегнат екологичните щети, преди реално да са се случили. Принципът на превенцията се прилага в законодателството и политиката тогава, когато рискът от увреждане на околната среда е ясен.
- 2) Принцип на **предпазните мерки** – инструмент за управление на риска, който може да се прилага тогава, когато съществува научна несигурност във връзка с предполагаем риск за човешкото здраве или околната среда, произтичащ от определено действие или политика. В тази връзка принципът на предпазните мерки има за предмет винаги **потенциални вреди** и служи за обвързване на несигурната научна информация с политическа отговорност. Принципът се прилага в световен мащаб в областта на химикали, безопасност на храните, качество на въздуха и изменението на климата. Пример за стриктно прилагане на принципа на предпазните мерки на ниво ЕС са общностните политики относно ГМО, което ги прави едни от най-рестриктивните в света.
- 3) Принцип „**замърсителят плаща**“ – той се прилага съгласно разгледаната по-горе Директива относно екологичната отговорност. Принципът изисква замърсителите да поемат екологичните и социалните разходи за своите действия.
- 4) Принцип на **приоритетното отстраняване още при източника на замърсяване на околната среда** – той гарантира, че щетите или замърсяването ще бъдат отстранени още при техния източник на възникване. В перфектния случай прилагането на този принцип ще доведе до предотвратяване на замърсяването, като не се пренася на друго място.

- 5) Принцип на **устойчивото развитие** – то има за цел да отговори на нуждите на настоящето, като същевременно не компрометира способността на бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди. Във вторичното законодателство устойчивото развитие служи като рамков принцип зад целите на опазването на околната среда, или в конкретно законодателство, или интегрирано в други политики.

2. Политики на ЕС в областта на опазването на околната среда

Европейската политика в областта на околната среда се основава на принципите на предпазни мерки и превантивни действия, на принципа на приоритетното отстраняване още при източника на замърсяване на околната среда, на принципа „замърсителят плаща“, и на устойчивото развитие. В този контекст мерките за хармонизиране, които отговарят на изискванията за защита на околната среда включват, когато това е необходимо, клауза за нейното опазване, която разрешава на държавите членки да приемат временни мерки, основаващи се на околната среда, а не на икономически причини, и които се подчинени на процедура на контрол от страна на Съюза. При разработването на своята политика в областта на околната среда Съюзът взема предвид наличните научни и технически данни, природните условия в различните области на ЕС, потенциалните ползи и разходите при действие или бездействие, както и икономическото и социалното развитие на Съюза като цяло и балансираното развитие на нейните региони.

Съгласно доклада на Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) „**The European environment – state and outlook 2020, Knowledge for transition to a sustainable Europe**“ (Европейската околна среда — състояние и перспективи (2020 г.), знания за прехода към устойчива Европа) (наричан по-нататък „SOER 2020“) пред Съюза се разкрива уникалната възможност през идното десетилетие да заеме водещи позиции в световен мащаб по отношение на устойчивостта, като се справи със свързаните с устойчивостта неотложни предизвикателства, които изискват системни решения. Системната промяна предполага

фундаментална, преобразуваща и хоризонтална форма на промяна, която включва значителни промени и преориентиране на целите на системите, стимулите, технологиите, социалните практики и норми, както и на системите на познанието и управленските подходи. Както е посочено в SOER 2020, един от най-важните фактори, стоящи в основата на продължаващите предизвикателства пред Европа по отношение на околната среда и устойчивостта, е, че те са неразривно свързани с икономическите дейности и начин на живот, по-специално обществените системи, които предоставят на европейците блага, като например храна, енергия и мобилност. Осигуряването на съгласуваност на политиките и пълно прилагане на съществуващите политики в областта на околната среда ще помогне много на Европа да постигне целите си в областта на околната среда до 2030 г. и да изпълни Програмата на ООН до 2030 г. и нейните ЦУР.

Политиката за околната среда наскоро беше поставена в центъра на политиката на ЕС, като Европейската комисия стартира Европейския зелен пакт като основен двигател на своята стратегия за икономически растеж. В Съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите за представяне на Европейския зелен пакт от 11.12.2019 г. Европейската комисия поднови ангажимента си за справяне с предизвикателствата, свързани с климата и околната среда, подчертавайки че те са определяща задача на настоящото поколение.³

2.1. Многогодишни програми за действие в областта на околната среда

Многогодишните програми за действие в областта на околната среда определят рамката за бъдещи действия във всички области на екологичната политика. Те са включени в хоризонтални стратегии и се вземат предвид в международните преговори по околната среда.

³ Източник: Съобщение на Комисията до ЕП, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно рамката за мониторинг на 8-мата програма за действие за околната среда: измерване на напредъка към постигането на приоритетните цели на програмата за 2030 г. и 2050 г.

От 1973 г. насам Европейската комисия издава Многогодишни програми за действие в областта на околната среда, които определят предстоящи законодателни предложения и цели за политиката на ЕС в областта на околната среда.

В доклада на Комисията от 15 май 2019 г. за ⁴оценката на 7-ата ПДОС се стига до заключението, че визията за 2050 г. и приоритетните цели на програмата все още са валидни: 7-ата ПДОС е допринесла за осигуряването на по-предвидими, по-бързи и по-добре координирани действия в политиката в областта на околната среда, и че структурата и благоприятстващата рамка на 7-ата ПДОС са спомогнали да се изградят полезни взаимодействия, като по този начин политиката в областта на околната среда е станала по-ефективна и по-ефикасна. Освен това в него се посочва, че 7-ата ПДОС е предвидила Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие (наричана по-нататък „Програмата на ООН до 2030 г.“), наблягайки на факта, че икономическият растеж и социалното благосъстояние зависят от здрави природни ресурси, че е улеснила осъществяването на целите за устойчиво развитие („ЦУР“), и че чрез нея Съюзът може да говори с един глас на световната сцена по въпросите на климата и околната среда, но също и че постигнатият напредък в областта на опазването на природата, здравето и интегрирането на съображенията, свързани с околната среда, в други области на политиките не е достатъчен. В доклада също така се стига до заключението, че в 7-ата ПДОС е могло да се обърне повече внимание на социалните въпроси, като се вземат за основа съществуващите връзки между околната среда и социалната политика, например що се отнася до въздействието върху уязвимите групи, работните места, социалното приобщаване и неравенството. Освен това в доклада на Комисията се отбелязва, че въпреки поставянето на все по-амбициозни цели в областта на околната среда, разходите за опазване на околната среда в Европа остават постоянни в продължение на много години (приблизително 2 % от БВП) и че неприлагането на законодателството в областта на околната среда струва на икономиката на Съюза около 55 милиарда евро годишно под формата на разходи за здравеопазване и преки разходи за

околната среда. В доклада на Комисията също така се отбелязва, че изпълнението на 7-ата ПДОС е можело да бъде подсилено от по-строг механизъм за мониторинг.

В края на 2020 г. Комисията внесе предложението си за **8-ма Програма за действие за околната среда с времеви обхват 2021 – 2030 г.** Тя потвърждава дългосрочната визия на ЕС до 2050 г. за осигуряване на добър живот в рамките на планетарните граници.

8-та Програма за действие в областта на околната среда призовава за активно ангажиране на всички заинтересовани страни на всички нива на управление, за да се гарантира, че законите на ЕС за климата и околната среда се прилагат ефективно. Програмата формира основата на ЕС за постигане на **Програмата на ООН до 2030 г.** и нейните **цели за устойчиво развитие**. Въз основа на Европейския зелен пакт Програмата за действие има за цел да ускори прехода към **неутрална по отношение на климата икономика с ефективно използване на ресурсите**, като признава, че **човешкото благополучие и просперитет зависят от здравите екосистеми**.

Определени са **шест приоритетни цели до 2030 г.**:

- 1) Постигане на целта за намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г. и климатична неутралност до 2050 г.;
- 2) Повишаване на капацитета за адаптиране, укрепване на устойчивостта и намаляване на уязвимостта към изменението на климата;
- 3) Напредване към регенеративен модел на растеж, отделяне на икономическия растеж от използването на ресурсите и влошаването на околната среда и ускоряване на прехода към кръгова икономика;
- 4) Преследване на амбиция за нулева замърсяване, включително за въздуха, водата и почвата и защита на здравето и благосъстоянието на европейците;
- 5) Защита, опазване и възстановяване на биоразнообразието и подобряване на природния капитал;
- 6) Намаляване на натиска върху околната среда и климата, свързан с производството и потреблението (особено в областта на енергетиката,

промишлеността, сградите и инфраструктурата, мобилността, туризма, международната търговия и хранителната система).

8 -мата Програма за действия за околната среда подкрепя **интегриран подход към разработването и изпълнението на зелената политика на ЕС**. Член 3 от Програмата за действие определя благоприятните условия, необходими за постигане на приоритетните цели. Наред с други, той подчертава необходимостта от:

- Ø пълно прилагане на съществуващото законодателство;
- Ø значително намаляване на материалния и потребителския отпечатък на Съюза;
- Ø постигане на екологична справедливост;
- Ø повишаване на устойчивите финанси;
- Ø използване на икономически и данъчни стимули за улесняване на прехода към устойчивост;
- Ø постепенно премахване на субсидиите за изкопаеми горива;
- Ø разработване на обобщено табло за управление „отвъд БВП“;
- Ø усвояване и сътрудничество на всички нива на създаване на политики между различни нива на участници;
- Ø оползотворяване на потенциала на цифровизацията;
- Ø гарантиране, че политическите действия са здраво закотвени в най-новата наука и знания.

Преходът към икономика на благосъстоянието, в която растежът е придружен от възстановяване, е залегнал в 8-ата Програма за действия за околната среда и е заложен в приоритетните цели за 2030 г. и 2050 г. За да се осигури този преход, ще е необходимо Съюзът да разработи по-цялостен подход към създаването на политики, *inter alia*, чрез използването на обобщаваща таблица, която измерва икономическия, социалния и екологичния напредък „отвъд БВП“. С помощта на набор от показатели, като част от усилията на Съюза за изпълнение на Програмата на ООН до 2030 г., ще се обобщят

съществуващите показатели и процеси на мониторинг, като същевременно също така ще се предоставя информация относно разстоянието до целта, когато това е възможно, и в крайна сметка това ще послужи като политическо обобщение, което да направлява създаването на политики. Поради това разработването на такъв набор от показатели е включено като благоприятстващо условие в 8-ата Програма за действие за околната среда.

Оценките на въздействието, извършвани в контекста на 8-ата Програма за действие за околната среда, следва да вземат изцяло предвид непосредственото и дългосрочното въздействие върху околната среда и климата, като част от интегриран анализ на икономическото, социално и екологично въздействие, включително кумулативните последици и разходите при действие и при бездействие в това отношение. Тези оценки на въздействието следва да се основават на широки и прозрачни консултации. В срок от осем седмици след приключване на обществена консултация Комисията следва да представя подробна обратна информация относно отговорите от консултациите със заинтересованите страни, като се прави разграничение между мненията на различните видове заинтересовани страни.

В съответствие със съобщението на Комисията от 14 октомври 2020 г., озаглавено „Стратегия за устойчивост в областта на химикалите - Към нетоксична околна среда“, 8-ата ПДОС следва да подкрепя усилията на Съюза за насърчаване на доброто управление на химикалите чрез международно сътрудничество и партньорства, в рамките на двустранни, регионални и многостранни форуми, както и в сътрудничество с трети държави. В съответствие с международните ангажименти Съюзът ще гарантира, че опасните химикали, забранени в Съюза, не се произвеждат за износ, включително чрез изменение на съответното законодателство, ако и когато това е необходимо.

Както в Съюза, така и в световен мащаб състоянието на земите и почвата продължава да се влошава в резултат на широк кръг човешки дейности, като например лошо управление на земята, промени в земеползването, неустойчиви селскостопански практики, изоставяне на земята, замърсяване, неустойчиви горскостопански практики и запечатване на почвата,

и поради загуба на биологично разнообразие и изменение на климата, често в съчетание с други фактори, като по този начин се намалява капацитетът на земите и почвата да предоставят екосистемни услуги и функции.

Напредъкът по отношение на признаването на правото на чиста, здравословна и устойчива околна среда, както е посочено в **Резолюция 48/13 на Съвета на ООН** по правата на човека, е благоприятстващо условие за постигането на приоритетните цели на 8-ата ПДОС. Терминът „екосистемен подход“, който е установен съгласно Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие, представлява стратегия за интегрираното управление на земите, водите и живите ресурси, която насърчава тяхното опазване и устойчиво използване по справедлив начин, за да помогне за постигането на баланс между трите цели на конвенцията, а именно опазването, устойчивото използване и споделянето на ползите от биологичното разнообразие.

Тъй като политиката в областта на околната среда е силно децентрализирана, мерките за постигане на приоритетните цели на 8-ата Програма за действие за околната среда следва да се предприемат на различни равнища на управление, т.е. на равнището на Съюза, както и на национално, регионално и местно равнище, с подход на сътрудничество за многостепенно управление. Ефикасният мониторинг, изпълнение, прилагане и отчетност са от съществено значение и е необходимо ефективно управление, за да се гарантира съгласуваност между политиките. Следва да се укрепи интегрираният подход към разработването и изпълнението на политики, за да се увеличат максимално полезните взаимодействия между екологичните, социалните и икономическите цели, като същевременно се извършва системен скрининг и, по целесъобразност, се правят системни оценки на потенциалните компромиси между тях, както и системни оценки на нуждите на уязвимите и маргинализираните групи. Този интегриран подход следва да отговаря на конкретните нужди на всички региони, включително градските и селските райони и най-отдалечените региони. Освен това достъпът до информация за околната среда, общественото участие в процеса на вземане на решения в областта на околната среда и

достъпът до правосъдие, включително прозрачното ангажиране със и между публичните органи на всички равнища на вземане на решения, неправителствените участници и широката общественост в съответствие с Конвенцията за достъпа до информация, участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда („Орхуската конвенция“) са от важно значение, за да се осигури успехът на 8-ата Програма за действие за околната среда.

В тази връзка на 26 юли 2022 г. Комисията прие списък с водещи показатели за наблюдение на напредъка към целите на ЕС в областта на околната среда и климата, както е предвидено в 8-мата Програма за действие за околната среда. Тази рамка за мониторинг ще информира европейските граждани за въздействието на политиката на ЕС в областта на климата и околната среда и ще улесни обмена между политиците относно това къде са необходими допълнителни усилия, за да останем в безопасните и справедливи граници на нашата планета. Главните индикатори следва структурата на 8-мата Програма за действие за околната среда, която се основава на Европейския зелен пакт.

ПОКАЗАТЕЛ	ЦЕЛ	ИЗТОЧНИК ⁵
Смекчаване на изменението на климата (член 2, параграф 2, буква а)		
1. Емисии на парникови газове (индекс 1990 = 100, в тонове еквивалент на CO ₂)	Неутралност по отношение на климата: намаляване до 2030 г. на нетните емисии на парникови газове с поне 55 % спрямо нивата от 1990 г. ⁶	ЕАОС
2. Емисии на парникови газове от земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство (ЗПЗГС ⁷ , в тонове еквивалент на CO ₂)	Неутралност по отношение на климата: увеличаване до 2030 г. на нетното поглъщане на парникови газове чрез поглъщатели на въглерод от сектора на ЗПЗГС до - 310 милиона тона еквивалент на CO ₂ ⁸	ЕАОС
Адаптиране към изменението на климата (член 2, параграф 2, буква б)		

⁵ Организацията, която отговаря за събирането на данни и за методологията.

⁶ [Регламент \(ЕС\) 2021/1119](#) от 30 юни 2021 г. (Закон за климата).

⁷ Земеползване, промени в земеползването и горско стопанство.

⁸ COM(2021) 554 final (Регламент за ЗПЗГС).

3. Икономически загуби, свързани с климата (в милиарди евро)	Икономическо въздействие на изменението на климата: намаляване на общите парични загуби от климатични и свързани с климата събития	ЕАОС ⁹
4. Въздействие на сушата върху екосистемите (засегната площ в km ²)	Устойчивост на екосистемата: намаляване на площта, засегната от суша, и на загубата на вегетационна продуктивност	ЕАОС
Регенеративна кръгова икономика (член 2, параграф 2, буква в)		
5. Потребление на суровини (в тонове на глава от населението)	Отпечатък върху използването на суровините: значително намаляване на отпечатъка върху използването на суровините в ЕС ¹⁰ чрез намаляване на количеството суровини, необходими за производството на консумираните в ЕС продукти, чрез намаляване на количеството суровини, необходими за производството на консумираните в Съюза продукти	Евростат
6. Общо генериране на отпадъци (kg на глава от населението)	Предотвратяване на отпадъците: значително намаляване на общото количество генерирани отпадъци до 2030 г. ¹¹	Евростат
Нулево замърсяване и нетоксична околна среда (член 2, параграф 2, буква г)		
7. Преждевременна смърт вследствие на излагане на фини прахови частици (PM_{2,5}) (брой случаи на преждевременна смърт)	Въздействие на околната среда върху здравето: намаляване до 2030 г. на преждевременната смърт от замърсяване на въздуха с 55 % (спрямо нивата от 2005 г.) ¹²	ЕАОС
8. Нитрати в подпочвените води (mg NO ₃ /l и % станции за мониторинг със стойност над 50 mg NO ₃ /l)	Чиста вода: намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50 % в ресурсите от безопасни подпочвени води	ЕАОС ¹³
Биологично разнообразие и екосистеми (член 2, параграф 2, буква д)		

⁹ Въз основа на данни от RiskLayer.

¹⁰ 8-а ПДОС, член 3, буква т).

¹¹ План за действие относно кръговата икономика (COM(2020) 98 final) и План за действие на ЕС: „Към нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата“ (COM(2021) 400 final).

¹² План за действие за нулево замърсяване (COM(2021) 400 final).

¹³ Годишните данни на ЕАОС ще бъдат валидирани чрез данните, събрани съгласно Директивата за нитратите (източник на данни: ENV/JRC), налични на всеки четири години.

9. Определени сухоземни и морски защитени територии¹⁴ (% от общата площ)	Опазване на природата: предоставяне до 2030 г. на правна защита за най-малко 30 % от сухоземната територия и 30 % от морските басейни на ЕС ¹⁵	ЕАОС
10. Индекс на обикновените видове птици (Индекс: 1990 = 100)	Опазване на биологичното разнообразие: обръщане на тенденцията за намаляване на популациите на обикновените видове птици ¹⁶	ЕВСС ¹⁷ / BirdLife/RSPB/CS О
11. Свързаност на горите (0—100 % ¹⁸)	Екосистеми в добро състояние: увеличаване на степента на свързаност в горските екосистеми с оглед създаване и интегриране на екологични коридори ¹⁹ и повишаване на устойчивостта спрямо изменението на климата	Съвместен изследователски център
Натиск върху околната среда и климата, свързан с производството и потреблението в ЕС (член 2, параграф 2, буква е)		
12. Потребление на енергия (в милиона тона нефтен еквивалент)	Енергийна ефективност: намаляване на потреблението на енергия (първично и крайно) с поне 13 % до 2030 г. спрямо 2020 г. ²⁰	Евростат
13. Дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия (в %)²¹.	Устойчива енергия: поне [45 %] енергия от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия до 2030 г. ²²	Евростат

¹⁴ Национално определени зони или защитени зони по „Натура 2000“.

¹⁵ Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие.

¹⁶ Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие.

¹⁷ ЕВСС — Европейски съвет за преброяване на птиците, RSPB — Кралско дружество за защита на птиците, CSO — Чешко дружество по орнитология.

¹⁸ От „несвързани“ (0 %) до „напълно свързани“ (100 %).

¹⁹ Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие с позоваване на трансевропейска мрежа за опазване на природата и предложение на Комисията за регламент относно възстановяването на природата (COM(2022) 304 final, 22.6.2022 г.).

²⁰ Целта отразява обявения план REPowerEU (COM(2022) 230 final). При условие че бъде постигнато окончателно споразумение по изменената Директива за енергийната ефективност (COM(2021) 558 final) и целта за енергия от възобновяеми източници, предмет на изменената Директива за енергията от възобновяеми източници (COM(2021) 557 final).

²¹ Включително разбивка по възобновяеми енергийни източници.

²² Вж. бележката под линия за показател 12; броят ще бъде адаптиран, при условие че бъде постигнато окончателно споразумение по изменената Директива за енергията от възобновяеми източници (COM(2022) 222 final).

14. Процент на кръгово използване на материалите (в % от общото използване на материали)	Устойчива промишленост: удвояване до 2030 г. на съотношението на кръгова употреба на материалите спрямо 2020 г. ²³	Евростат
15. Дял на автобусите и влаковете във вътрешния превоз на пътници (% от общия вътрешен превоз на пътници, изразен в пътник-километри)	Устойчива мобилност: увеличаване на дела на видовете колективен транспорт (автобуси и влакове).	Евростат
16. Площ за биологично земеделие (% от използваната земеделска площ в km ²)	Устойчиво селско стопанство: до 2030 г. 25 % от земеделската земя в ЕС да се обработва по биологичен начин ²⁴	Евростат
Благоприятстващи условия (член 3)		
17. Дял на екологичните данъци в общите данъчни приходи (в %)	Прилагане на принципа „замърсителят плаща“: увеличаване на дела на екологичните данъци в общите приходи от данъци и вноски за социално осигуряване	Евростат
18. Субсидии за изкопаеми горива (в милиони евро) ²⁵	Прилагане на принципа „замърсителят плаща“: намаляване на вредните за околната среда субсидии, по-специално субсидиите за изкопаеми горива, с оглед на незабавното им поетапно премахване	Европейска комисия
19. Разходи за опазване на околната среда (в милиарди евро и % от БВП)	Финансиране на прехода: увеличаване на разходите на домакинствата, корпорациите и правителствата за предотвратяване, намаляване и премахване на замърсяването и други форми на увреждане на околната среда	Евростат
20. „Зелени“ облигации (% от общо емитираните облигации)	Устойчиви инвестиции: увеличаване на емитирането на „зелени“ облигации с цел	ЕАОС ²⁶

²³ План за действие относно кръговата икономика ([COM\(2020\) 98 final](#)): „през следващото десетилетие“.

²⁴ Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие и стратегия „От фермата до трапезата“.

²⁵ Данните са публикувани в работния документ на службите на Комисията, придружаващ доклада за състоянието на Енергийния съюз (COM(2021) 950 final). От 2023 г. нататък данните ще се основават на докладите на държавите членки, изисквани съгласно Регламента за управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата.

²⁶ Въз основа на Bloomberg Finance L.P., използван в Работния документ на службите на Комисията относно наблюдението на напредъка към съюз на капиталовите пазари (2021) 544 final/2).

	стимулиране на публичното и частното финансиране на зелени инвестиции	
21. Екоиновационен индекс²⁷ Резултати на държавите членки в сравнение със средното за ЕС (ЕС = 100) и тенденция	Иновации за устойчивост: увеличаване на екоиновациите като двигател на екологичния преход	Обсерватория за екоиновации
Добър живот според възможностите на нашата планета (член 2, параграф 1)		
22. Усвояване на земя (km ² на година)	Възможности на планетата/устойчиво използване на земята: без нетно усвояване на земя до 2050 г. ²⁸	ЕАОС
23. Експлоатационен воден индекс WEI²⁹ (в %)	Възможности на планетата/устойчиво използване на водата: намаляване на недостига на вода ³⁰	ЕАОС
24. Отпечатък на потреблението³¹ (въз основа на оценка на жизнения цикъл)	Устойчиво потребление: значително намаляване на отпечатъка на потреблението на ЕС ³² , т.е. на въздействието на потреблението върху околната среда	Съвместен изследователски център
25. Заетост и брутна добавена стойност в екологичната индустрия (% от общата икономика)	Устойчива конкурентоспособност: увеличаване на дела на екологосъобразната икономика и на екологичните работни места в цялата икономика ³³	Евростат
26. ЗАМЕСТВАЩ ПОКАЗАТЕЛ Неравенства в областта на околната среда	Екологично благоденствие: намаляване на неравенствата в областта на околната среда и осигуряване на справедлив преход	

²⁷ Индексът може да бъде заменен, за да отрази новите нужди на политиката.

²⁸ Стратегия на ЕС за почвите за 2030 г. (COM(2021) 699 final).

²⁹ Информация относно обхванатите сектори и времеви и пространствения мащаб е публикувана на https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/sdg_06_60_esmsip2.htm и <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/use-of-freshwater-resources-3/assessment-4>

³⁰ Директива 2000/60/ЕО (Рамкова директива за водите).

³¹ Този показател съчетава интензивността на потреблението и въздействието върху околната среда на представителни продукти за пет области на потребление, като оценява цялата верига на доставки на продуктите (вътрешна и търговска).

³² 8-а ПДОС, член 3, буква т) и План за действие относно кръговата икономика.

³³ За определения вж. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/env_egs_esms.htm

Таблица 1. Водещи показатели за наблюдение на напредъка към целите на ЕС в областта на околната среда и климата.³⁴

В 8-мата Програма за действие за околната среда се изисква рамка за мониторинг, която е стабилна и същевременно позволява известна гъвкавост. В съответствие с това Комисията ще обмисли възможността да предложи промени във водещите показатели след междинния преглед през 2024 г. и оценката през 2029 г., особено с оглед на новите показатели, които ще бъдат налични в резултат на текущата и бъдещата работа.

2.2. Европейски зелен пакт

Европейският зелен пакт беше представен на 11.12.2019 г. чрез Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите³⁵. Той представлява **пакет от политически инициативи**, чиято цел е **ЕС да поеме по пътя към екологичен преход**, като крайната цел е постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. Пактът също така има за цел опазването, съхранението и увеличаването на природния капитал на ЕС, както и защитата на здравето и благосъстоянието на гражданите от свързани с околната среда рискове и въздействия. Същевременно този преход трябва да бъде справедлив и приобщаващ. Той трябва да поставя хората на първо място и да обръща внимание на регионите, предприятията и работниците, които ще се изправят пред най-големите предизвикателства.

Европейският зелен пакт подчертава необходимостта от цялостен и междусекторен подход, при който всички съответни области на политиката допринасят за крайната цел, свързана с климата. Пакетът включва инициативи, които обхващат климата, околната среда, енергетиката, транспорта, промишлеността, селското стопанство и устойчивото

³⁴ Източник: Съобщение на Комисията до ЕП, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно рамката за мониторинг на 8-мата програма за действие за околната среда: измерване на напредъка към постигането на приоритетните цели на програмата за 2030 г. и 2050 г.

³⁵ Достъпен на: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

финансиране, като всички те са тясно свързани помежду си. С пакета се цели допринасяне за подобряване на благосъстоянието и здравето на гражданите и идните поколения, като се осигури:

- Ø Чист въздух, чиста вода, здрави почви и биологично разнообразие;
- Ø Санирани енергийно ефективни сгради;
- Ø Здравословна храна на достъпни цени;
- Ø Повече обществен транспорт;
- Ø По-чиста енергия и авангардни иновации в областта на чистите технологии;
- Ø По-трайни продукти, които могат да бъдат ремонтирани, рециклирани и повторно използвани;
- Ø Ориентирани към бъдещето работни места и обучение за придобиване на уменията, необходими за прехода;
- Ø Устойчива и конкурентоспособна в световен мащаб промишленост.

За да се реализира Европейският зелен пакт, е необходимо да се преосмислят политиките за снабдяване с чиста енергия в сферите на икономиката, промишлеността, производството и потреблението, мащабната инфраструктура, транспорта, храните и селското стопанство, строителството, данъчното облагане и социалните придобивки. За постигането на тези цели е важно да се повиши значението, придавано на опазването и възстановяването на естествените екосистеми, устойчивото използване на ресурсите и подобряването на човешкото здраве.

Политиката за устойчиви продукти също така има потенциал за значително намаляване на отпадъците. Когато отпадъците са неизбежни, тяхната икономическа стойност трябва да бъде възстановена, а въздействието им върху околната среда и изменението на климата да бъде избегнато или сведено до минимум. Това изисква ново законодателство, включително цели и мерки за справяне с прекомерното опаковане и генерирането на отпадъци. Успоредно с това дружествата от ЕС следва да се възползват от стабилен и интегриран единен пазар за вторични суровини и странични продукти. Това

изисква по-задълбочено сътрудничество по всички вериги за създаване на стойност, какъвто е случаят с Алианса за кръгова употреба на пластмасите. Комисията ще обмисли евентуални правни изисквания за стимулиране на пазара на вторични суровини със задължително рециклирано съдържание (например за опаковки, превозни средства, строителни материали и батерии). С цел да се опрости управлението на отпадъците за гражданите и да се гарантират по-чисти вторични суровини за предприятията Комисията ще предложи също модел на ЕС за разделно събиране на отпадъците. Комисията е на мнение, че ЕС следва да спре да изнася отпадъците си извън ЕС и следователно ще преразгледа правилата относно превода и незаконния износ на отпадъци.³⁶

Стратегия на ЕС за биологично разнообразие до 2030 г.

Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. има за цел да спомогне за възстановяването на биологичното разнообразие в Европа до 2030 г. Това ще донесе ползи за хората, климата и планетата.

Действията, определени в стратегията, включват:

- Ø разширяване на защитените сухоземни и морски зони в Европа;
- Ø възстановяване на увредените екосистеми чрез намаляване на употребата и вредността на пестицидите;
- Ø увеличаване на финансирането за действия и по-добро наблюдение на напредъка.

През октомври 2020 г. Съветът по околна среда прие заключения относно биологичното разнообразие, с които одобри целите на стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.

Държавите членки признаха необходимостта от увеличаване на усилията, като се обърне внимание на преките и непреките фактори за загубата на биологично разнообразие

³⁶ Пак там, стр. 10

и природа, и повториха призива си за пълно интегриране на целите, свързани с биологичното разнообразие, в други сектори като селското стопанство, рибарството и горското стопанство.

Стратегия „От фермата до трапезата“

Стратегията на Комисията „От фермата до трапезата“ има за цел да помогне на ЕС да постигне неутралност по отношение на климата до 2050 г. чрез пренасочване на настоящата продоволствена система на ЕС към устойчив модел.

В допълнение към продоволствената сигурност и безопасност, стратегията набелязва следните основни цели:

- Ø осигуряване на достатъчни количества питателна храна на достъпни цени в рамките на ограниченията на планетата;
- Ø осигуряване на устойчиво производство на храни;
- Ø насърчаване на по-устойчивото потребление на храните и здравословните начини на хранене.

През октомври 2020 г. Съветът прие заключения относно стратегията, с които подкрепя целта за разработване на устойчива европейска продоволствена система — от производството до потреблението.

Батерии и отпадъчни батерии

Комисията предложи да се преразгледат съществуващите правила относно батериите и да се приемат нови задължителни изисквания за всички батерии (промишлени, автомобилни, за електрически автомобили и преносими), пускани на пазара на ЕС.

Батериите са основен елемент от прехода към чиста енергия. Новите правила ще стимулират конкурентоспособността на европейската промишленост и производствени вериги и ще осигурят наличието на повече батерии за прехода към транспортни средства с нулеви емисии. С новите правила ще се гарантира, че батериите, които излизат от употреба,

се събират правилно и не се изхвърлят в околната среда. По този начин ще се предотврати изхвърлянето в околната среда на съдържащите се в батериите токсични вещества и ще се ограничи драстично разхищението на ценни материали, които биха могли да се използват повторно в контекста на кръговата икономика.³⁷

Новото предложение има за цел да обхване целия жизнен цикъл на батериите — от производствения процес до изискванията за проектиране, както и „втория жизнен цикъл“, рециклирането и включването на рециклирано съдържание в нови батерии.

Съветът прие общ подход по предложението от 17 март 2022 г. В преговорната позиция на Съвета са запазени и подсилени основните елементи от първоначалното предложение на Комисията, включително „паспортът на батериите“, строгите ограничения за опасни вещества, въглеродният отпечатък на батериите и разширената отговорност на производителя.

Стратегия на ЕС за устойчивост в областта на химикалите

Химикалите са от съществено значение за съвременния жизнен стандарт и икономиката. Въпреки това химичните вещества могат да бъдат вредни за хората и околната среда. През март 2021 г. Съветът прие заключения, с които одобри представената от Комисията стратегия на ЕС за устойчивост в областта на химикалите.

Стратегията определя дългосрочна визия за политиката на ЕС в областта на химикалите, с която ЕС и държавите членки искат да постигнат:

- Ø по-добра защита на човешкото здраве;
- Ø засилване на конкурентоспособността на промишлеността;
- Ø подкрепа за нетоксична околна среда.

Стратегията е съществена част от Европейския зелен пакт и неговата амбиция за нулево замърсяване.

³⁷ Барбара Помпили, министър по въпросите на екологичния преход

Стратегия на ЕС за пластмасите

Програмата на ЕС за международно управление на океаните, установи всеобхватна рамка за укрепване на международното управление на океаните, за да се гарантира, че те са безопасни, сигурни, чисти и законно и устойчиво използвани. Едно от действията, включени в Програмата за управление на океаните, е борбата с морските отпадъци.

През май 2018 г. Комисията предложи нови правила за целия ЕС, които да се прилагат по отношение на 10-те пластмасови продукта за еднократна употреба, които най-често се срещат по бреговете и моретата на Европа, както и по отношение на изгубени или изоставени риболовни уреди. Заедно те съставляват около 70% от всички морски отпадъци.

Сред другите инициативи във връзка с пластмасите са мерки за предотвратяване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, за превръщане на икономиката в сектора на пластмасите в кръгова икономика, за справяне със замърсяването на моретата от морски източници на отпадъци и за гарантиране на по-добро разбиране и наблюдение на морските отпадъци.

Устойчива биоикономика на ЕС за укрепване на връзката между икономика, общество и околна среда

В рамките на актуализираната стратегия за биоикономиката ще се осъществят 14 действия, които ще проправят пътя към изграждането на иновативно, ефективно използващо ресурсите и по-конкурентоспособно общество, което съвместява продоволствената сигурност с устойчивото използване на биотичните възобновяеми ресурси, като същевременно гарантира опазването на околната среда. Благодарение на стратегията ще се укрепят секторите, в основата на които стоят биологичните ресурси, и ще бъдат разработени нови технологии за придаване на стойност на биологичните отпадъци, ще се предоставят ползи на общностите в селските райони и ще се гарантира, че биоикономиката функционира в рамките на екологичните граници.

Стратегия за горите и внос на продукти, които не водят до обезлесяване

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

Като един от водещите елементи на Европейския зелен пакт, стратегията на ЕС за горите за 2030 г., представена от Комисията през юли 2021 г., се основава на стратегията на ЕС за биологичното разнообразие и представлява ключова част от усилията за намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 55 % до 2030 г.

Предложените мерки се отнасят до:

- насърчаване на устойчивото управление на горите;
- предоставяне на финансови стимули за собствениците и управителите на гори да възприемат екологосъобразни практики;
- подобряване на размера и биологичното разнообразие на горите, включително чрез засаждане на 3 милиарда нови дървета до 2030 г.

В заключенията си, одобрени през ноември 2021 г., Съветът подчерта съществената роля на горите за човешкото здраве и необходимостта от постигане на баланс между екологичните, социалните и икономическите аспекти на устойчивото управление на горите.

Европейска промишлена стратегия

ЕС разчита на промишлеността на Европа да поведе двойния преход към неутралност по отношение на климата.

Целта на промишлената стратегия на ЕС е да подкрепи промишлеността в ролята ѝ на ускорител и фактор за промяна, иновации и растеж.

След публикуването на новата промишлена стратегия на Комисията през март 2020 г., през ноември 2020 г. Съветът прие заключения относно стратегията. В тях министрите подчертаха, че принципите на устойчивост, кръговост и опазване на околната среда следва да подкрепят възстановяването от пандемията от COVID-19.

Актуализацията на промишлената стратегия, публикувана от Комисията през май 2021 г., има за цел укрепване на устойчивостта и повишаване на конкурентоспособността на Европа. Тя се стреми да даде възможност на европейската промишленост да играе

водеща роля в екологичната и цифровата трансформация и да се превърне в глобалната движеща сила в прехода към неутралност по отношение на климата и цифровизация.

План за действие за кръгова икономика

Отделянето на икономическия растеж от използването на ресурси и преминаването към кръгови системи в производството и потреблението е от ключово значение за постигане на неутралност на ЕС по отношение на климата до 2050 г.

През март 2020 г. Комисията представи нов план за действие в областта на кръговата икономика, във връзка с който Съветът прие заключения през декември 2020 г. В заключенията се изтъква и ролята на кръговата икономика за гарантирането на екологично възстановяване от COVID-19.

В плана за действие са заложили над 30 точки за действие относно проектирането на устойчиви продукти, кръговостта в производствените процеси и предоставянето на повече права на потребителите и публичните купувачи. Той се отнася до отрасли като електроника и ИКТ, батерии, опаковки, пластмаси, текстил, строителство, сгради и храни.

Справедлив преход

Постигането на неутралност по отношение на климата до 2050 г. ще бъде по-голямо предизвикателство за някои държави членки и региони, отколкото за други. Например някои от тях разчитат в по-голяма степен на изкопаемите горива или имат отрасли с високи въглеродни емисии, в които работят значителен брой хора.

ЕС въведе механизъм за справедлив преход с цел предоставяне на финансова и техническа подкрепа на регионите, които са най-силно засегнати от преминаването към нисковъглеродна икономика. Той ще спомогне за мобилизирането на най-малко 65 – 75 милиарда евро в периода 2021 – 2027 г. за:

- хората и общностите – улесняване на възможностите за заетост и преквалификация, подобряване на енергийно ефективните жилища и борба с енергийната бедност;
- дружествата – превръщане на прехода към нисковъглеродни технологии в привлекателен за инвестициите, предоставяне на финансова подкрепа и инвестиране в научни изследвания и иновации;
- държавите членки и регионите – инвестиране в нови „зелени“ работни места, устойчив обществен транспорт, цифрова свързаност и инфраструктура за чиста енергия.

С общ бюджет от 17,5 милиарда евро Фондът за справедлив преход е първият стълб на механизма. Той предоставя съобразена с нуждите подкрепа за облекчаване на социалните и икономическите разходи, произтичащи от екологичния преход, за регионите, зависещи от изкопаеми горива и отрасли с високи емисии. Той подкрепя инвестициите във:

- МСП и нови предприятия;
- научни изследвания и иновации;
- технологии за чиста енергия и намаляване на емисиите;
- преквалификация на работници и помощ при търсене на работа.

Политика за чиста достъпна и сигурна енергия

Тъй като 75% от емисиите на парникови газове на ЕС се дължат на енергопотреблението и производството на енергия, декарбонизацията на енергийния сектор е много важна крачка към осъществяването на неутрален по отношение на климата ЕС.

ЕС работи на няколко равнища за постигането на тези цели:

- ⊗ подкрепа за разработването и навлизането на по-чисти енергийни източници, като например енергията от възобновяеми източници в морето и водорода;
- ⊗ насърчаване на интеграцията на енергийните системи в целия ЕС;

- Ø развитие на взаимосвързана енергийна инфраструктура чрез енергийни коридори на ЕС;
- Ø преразглеждане на действащото законодателство относно енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници, включително техните цели за 2030 г.

2.3. Парижко споразумение

ЕС и всички негови държави членки са подписали и ратифицирали Парижкото споразумение и са силно ангажирани с неговото прилагане. В съответствие с този ангажимент страните от ЕС се споразумяха да очертаят посоката, която ще превърне ЕС в първите неутрални по отношение на климата икономика и общество до 2050 г.

В съответствие с изискванията на Споразумението ЕС представи преди края на 2020 г. своята дългосрочна стратегия за намаляване на емисиите и актуализираните си планове в областта на климата, като се ангажира да намали емисиите на ЕС с най-малко 55% до 2030 г. в сравнение с равнищата от 1990 г.

Като глобален проблем изменението на климата налага страните по света да работят в дух на сътрудничество. През 2015 г. световните лидери постигнаха съгласие по амбициозни нови цели в борбата с това явление.

Парижкото споразумение съдържа план за действие за ограничаване на глобалното затопляне. Основните му елементи са:

- ✓ дългосрочна цел – правителствата се договориха да поддържат покачването на глобалната средна температура далеч под 2°C в сравнение с преиндустриалните стойности и да полагат усилия за ограничаването му до 1,5°C;
- ✓ принос – преди и по време на конференцията в Париж държавите представиха цялостни национални планове за действие (наречени

национално определен принос) в областта на климата с оглед намаляване на своите емисии;

- ✓ амбиция – правителствата се договориха да представят на всеки 5 години планове си за действие, като всеки следващ план трябва да съдържа още по-амбициозни цели;
- ✓ прозрачност – за да се гарантират прозрачност и надзор, страните се споразумяха да се отчитат както взаимно, така и пред обществеността доколко се справят с постигането на целите си;
- ✓ солидарност – държавите – членки на ЕС, и други развити държави ще продължат да предоставят финансиране за действия във връзка с климата в помощ на развиващите се страни, за да могат те едновременно да намаляват емисиите си и да изграждат устойчивост за преодоляване на последиците от изменението на климата.

Парижкото споразумение влезе в сила на 4 ноември 2016 г., когато беше изпълнено условието то да бъде ратифицирано от поне 55 страни, отговорни за най-малко 55% от общите емисии на парникови газове. Всички държави от ЕС ратифицираха споразумението.

2.4. Рамкова конвенция на ООН по изменение на климата

ЕС е страна по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (РКООНИК), която е основното международно споразумение за действия в областта на климата. Парижкото споразумение беше прието по време на срещата на страните по РКООНИК през 2015 г.

РКООНИК е една от трите конвенции, приети на срещата на върха за Земята в Рио през 1992 г., на която международната общност призна необходимостта от колективни действия, за да се защитят хората и околната среда и да се ограничат емисиите на парникови газове. Конвенцията е ратифицирана от почти всички страни по света.

В средата на 90-те години от XX век страните, подписали РКООНИК, осъзнаха необходимостта от по-строги разпоредби за намаляване на емисиите. През 1997 г. те

ключиха Протокола от Киото, с който за развитите държави се въвеждат за първи път правно обвързващи цели за намаляване на емисиите. Срокът на действие на Протокола от Киото изтече през 2020 г.

С Парижкото споразумение държавите подновиха ангажимента си за действия в областта на климата и постигнаха съгласие по нови цели за ускоряване на усилията за ограничаване на глобалното затопляне.

IV. Сравнителен правен анализ на законодателството относно управлението на отпадъците. Правна оценка на законодателството в сферата на управлението на отпадъците в трансграничния регион България- Сърбия.

1. Правна оценка на законодателството относно управлението на отпадъците в трансграничния регион BG-RS

1.1. Законодателство за управление на отпадъците в Сърбия

Закон за опазване на околната среда на Република Сърбия

Първият Закон за опазване на околната среда на Република Сърбия е приет през 1991 г. като това е първият специален закон, който урежда всеобхватно и задълбочено основните въпроси на опазването на околната среда. Този закон поставя началото на редица последващо приети нормативни актове като е основополагащ за по-сериозния подход към въпросите, свързани с регулирането на опазването на околната среда на национално ниво.

През 2004 г. е приет нов Закон за опазване на околната среда (Официален вестник на РС, бр. 135/2004), който в продължение на предишния, очертава нова правна рамка в областта на опазването на околната среда, чийто последен завършек е поставен с

приемането на Закона за управление на отпадъците (Официален вестник на РС, № 36 /2009 г.). Впоследствие са приети още шестнадесет нормативни и подзаконовни нормативни акта.

Законът за опазване на околната среда предвижда забрана за свободен внос на опасни отпадъци, като той е поставен под специална регулация. Разрешение за внос, износ и транзит на отпадъци се издава от Министерството на околната среда и устройството на територията по реда на закона и други нормативни актове. Сърбия ратифицира и е старана членка на Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане.

Началото на 2016 г бележи повратна точка в сръбското законодателство в областта на опазването на околната среда и управлението на отпадъците, като поставя началото на сериозна реформа в законодателството на Република Сърбия с оглед неговата адаптация към европейските стандарти в тези области.

След като Европейската комисия обяви липсата на регулация в областта на екологията и опазването на околната среда като основен недостатък в процеса на присъединяване на Сърбия към ЕС, опазването на околната среда и управлението на отпадъците започват да заемат водещо място сред приоритетите на страната.

Република Сърбия прилага принципа на субсидиарната отговорност, както и принципа на солидарност, според който и замърсителят, и ползвателят заплаща.(Държавен вестник на РС, бр.14/2016 г., чл.21)

Национална стратегия за управление на отпадъците

Първата приета Национална стратегия за управление на отпадъците е през 2003 г., като програмния период е очертан между 2003 г и 2009 г. След приключване на периода, през 2010 г е приета следващата, втора по ред Национална стратегия за управление на отпадъците, в която се съдържа оценка за предходния период. Анализът на свършеното през периода 2003-2009 г показва, че резултатите значително изостават спрямо очертаните със Стратегията цели, като повечето от предвидените цели не са реализирани изобщо, а

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

друга част са реализирани само на местно ниво в резултат на проявена активност от органите на общинската администрация; трети мерки са изпълнени с голямо закъснение. Така с Националната стратегия за управление на отпадъците за периода 2010-2019 г. е поставена на централно място целта за постигане на съответствие с целите на ЕС за управление на отпадъците. Сериозен недостатък на тази Националната стратегия за управление на отпадъците е че макар и да определя отделни цели, липсва описание на способите, по които тези цели могат и следва да бъдат постигнати. Друг недостатък на Стратегията е липсата на икономически инструменти, насочени към стимулиране на производителите на отпадъци да променят практиките си към планираните цели.

Налице е приета Програма за управление на отпадъците в Република Сърбия за периода 2022-2031 г. ("Официален вестник на РС", брой 12 от 1 февруари 2022 г.), която поставя началото на процеса по създаване на система за управление на отпадъците и адаптирането ѝ към целите и достиженията на правото на ЕС. Програма за управление на отпадъците в Република Сърбия за периода 2022-2031 г. е част от преговорите на Република Сърбия за прием в ЕС,

През предходния период, когато действаща е Националната стратегия 2010 -2019 г., е постигнат напредък в хармонизирането на нормативната уредба в областта на управлението на отпадъците с нормативната уредба на ЕС, в институционалното укрепване и постигане на регионални споразумения за създаване на съвместно управление на отпадъците, както и в изграждането на редица санитарни депа. Не са постигнати в пълна степен целите, заложи в Стратегията по отношение на организираното сметосъбиране, степента на първично сепариране и рециклиране на отпадъците, изграждането на инфраструктура и преустановяване на депонирането на отпадъци в сметища без нужните нива на хигиена, прилагане на икономически инструменти и създаването на система за устойчиво финансиране на управлението на отпадъците. Тъй като планираните цели на предишния планов документ не са напълно постигнати и тъй като междувременно са

поставени нови цели на ЕС в областта на управлението на отпадъците като част от „зеления преход“, е необходимо да се поставят нови цели в областта на управлението на отпадъците в Република Сърбия.

Програмата установява стратегически цели за подобряване на системата за управление на отпадъците и основните принципи, които трябва да ръководят всички участници в управлението на отпадъците за постигане на тези цели в Република Сърбия за периода 2022-2031 г

Изпълнението на тази програма, освен намаляване на вредното въздействие върху околната среда и изменението на климата, трябва да позволи реализирането на предпоставки за използване на отпадъците в кръгова икономика, чиито цели и мерки за развитие са определени в отделна програма. Също така се изготвят специални документи за създаване на система за управление на отпадъчни утайки от пречиствателна станция за отпадъчни води и за работа със странични животински продукти. Управлението на селскостопански, минни и медицински и фармацевтични отпадъци е планирано в секторни планови документи.

Администрация

Компетенциите в областта на управлението на отпадъците са разпределени на национално и общинско ниво. Основната отговорност за управлението на отпадъците е възложена на Министерството на околната среда и устройството на територията. Основната характеристика на законодателството за управление на отпадъците е, че то не обхваща всички аспекти на управлението на отпадъците в рамките на съществуващите разпоредби на правни актове (нормативни и подзаконови нормативни актове). Отдел за управление на отпадъците е част от отдел "Планиране и управление на околната среда" към Министерството на земеделието и опазване на околната среда. Отдел „Управление на отпадъците“ отговаря за изготвянето на националната стратегия и Националния план за управление на отпадъците (НПУО), както и за изготвяне на специализирани планове за специални видове отпадъци. Той също така изготвя подзаконови нормативни актове

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

(наредби и стандарти) за прилагане на закона за управление на отпадъците. Министерството одобрява регионални планове за управление на отпадъците, с изключение на планове на територията на автономната провинция Войводина. Министерството също така издава разрешителни от национално значение и поддържа записи за тях, както и поддържа архив за разрешителните, издадени от регионални и местни органи. Всяка община е отговорна за изготвянето на местен план за управление на отпадъците и създаването на условия за неговото изпълнение. Общината е отговорна за предоставянето на битови и безопасни услуги за отпадъци, както и разполага с правомощията да определя таксите, заплащани от населението за тези услуги. Също така общинската администрация издава разрешителни и други видове документи, определени в Закона за управление на отпадъците за дейности с отпадъци на територията му, поддържа регистри за издадените и изтеклите разрешителни и предоставя данни за отпадъците в Министерството.

Закон за управление на отпадъците на Република Сърбия

Въпросите, свързани с управлението на отпадъците, които са регламентирани в закона се отнасят до:

- оценката на въздействието върху околната среда;
- границите на емисиите;
- стандартите за качество;
- управлението на отпадъците;
- местата за изхвърляне на отпадъците;
- класификацията, опаковането и грижата за вторичните суровини;
- комуналните дейности

Следва да се отбележи, че действащото към момента законодателство не е в съответствие със законодателството на ЕС и то не намира пълно приложение засега, като в следващия програмен период 2022- 2031 г. предстоят редица законодателни промени, които ще доближат законодателството в областта максимално до европейското.

Като част от унифициране на законодателството с европейското са приетите промени в Закона за управление на отпадъците със Закон за изменение и допълнение на Закона за управление на отпадъците (*Държавен вестник на РС* , бр. 14/2016). Това е първата сериозна промяна в закона от 2010 г. насам. Прието е, че съществуват четири вида отпадъци, както е посочена и тяхната класификация; разписано е планиране на управлението на отпадъците; посочени са заинтересовани страни; определени са конкретни задължения и отговорността по отношение на управлението на отпадъците; определено е какво трябва да бъде управлението на специфичните потоци отпадъци; описани са изискванията и реда за издаване на разрешителни за трансгранично движение на отпадъци. Уредба получава и финансирането на управлението на отпадъци; формулиран е надзор и други съществени моменти от управлението на отпадъците.

Нормативен облик придобиват и правата и задълженията на инспекторите по околна среда, като те получават повече правомощия. Инспекторът има право да разпорежда на производителите на отпадъци да ги предадат на упълномощено лице, което има правото да обезврежда или да третира отпадъци. Инспекторът може да разпорежда закриване или саниране на депо, да забрани обезвреждането или обработката на отпадъци или да разпорежда разделно събиране на отпадъци. Законът за управление на отпадъците е подкрепен от редица подзаконови нормативни актове, които уреждат спецификите по категоризирането на отпадъците и воденето на отчетност, изгарянето на отпадъците, трансграничното движение на отпадъците и обезвреждането на отпадъците.

Законите за изменение и допълнение на Закона за управление на отпадъците имат няколко важни цели:

- Даване на точна и прецизна дефиниция на понятия като *отпадъци*, *съоръжение за управление на отпадъци*, *обеззаразяване на отпадъци*, *депо за отпадъци*, *подготовка и повторна употреба на отпадъци*, *създател на отпадъци*, *вторични суровини*, управление и третиране на отпадъци.

- Нормативно установяване на възможността за повторно използване на отпадъци и по-нататъшното тяхно използване.

- Доразвиване на системата за отчетност и регистъра в областта на управлението на отпадъците.

Рамкова директива за отпадъците (2008/98/ЕО)

Рамковата директива за отпадъците определя мерки за справяне с неблагоприятното въздействие на генерирането и управлението на отпадъци върху околната среда и здравето на човека, както и за подобряване на ефективното използване на ресурсите, които са от решаващо значение за прехода към кръгова икономика.

Република Сърбия полага големи усилия за привеждане на законодателството си в съответствие с европейското законодателство и в частност с Рамковата директива на ЕС за отпадъците (2008/98/ЕС). Третирането на страничните продукти като вторични суровини е от първостепенно значение за дейността по рециклиране, като по този начин металите, цветните метали, пластмасата, стъклото и хартията вече нямат статут на отпадък. По този начин Сърбия може да се обогати чрез използването на тези отпадъци вместо чрез тяхното депониране. Създадената с приемането на този закон система за отчитане на управлението на отпадъците се усъвършенства непрестанно чрез горепосочените изменения в нормативната уредба, както и се предвиждат нови, които да бъдат приети през новия програмен период.

Промените са насочени към увеличаване на броя на отчетите за движението на отпадъците и тяхното рециклиране, както и прилагането на съвременни информационни технологии, чрез създаването на онлайн регистри и бази данни за отпадъците, които могат да се достъпят посредством Интернет.

Информационната система за управление на отпадъците в Сърбия е нормативно предвидена в Наредбата за ежедневните записи и годишните отчети на отпадъците. Към наредбата има издадена Инstrukция, в която са определени както основните методи, така и средствата за отчитане на дневна и годишна база.

С разработването на законодателна рамка, основана на политиката на ЕС за управление на отпадъците, Сърбия отваря нова страница на подем и усилено развитие в областта. Предвидена е възможност за ангажиране и участие на частния сектор, доколкото е налице тенденция управлението на отпадъците да се концентрира в отделни географски райони на страната. Развитието на необходимата инфраструктура обаче изостава основната причина, за което е липсата на достатъчно местни източници на финансиране и твърде силна зависимост от чуждесетранни инвестиции.

Управление на отпадъците

Управлението на отпадъците се състои от дейности, които включват изпълнение на предписани планове за действие, които трябва да се изпълнят в рамките на събирането, транспортирането, съхранението, третирането и обезвреждането на отпадъци, включително и чрез упражняване на надзор по отношение на изброените дейности и отговорност за съоръженията за управление на отпадъци при затварянето им.

Във връзка с управлението на отпадъците Република Сърбия има редица приети стратегически документи: Националната стратегия за устойчиво развитие; Националната програма за опазване на околната среда, които определят стратегическите цели на политиката за опазване на околната среда, както и конкретни цели за опазване на околната среда (въздух, вода, почва) и влиянието на определени сектори върху околната среда (промишленост, енергетика, селско стопанство и др.)

Основните разпоредби, които регулират управлението на отпадъците в Република Сърбия, са следните:

- Закон за ратифициране на Базелската конвенция за трансгранично движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане (Държавен вестник на СРЮ, Международни договори, № 2/99

- Закон за опазване на околната среда (Официален вестник на Република Сърбия, бр. 135/04 и 36/09)
- Закон за стратегическата оценка на въздействието върху околната среда (Държавен вестник на РС, бр. 135/04)
- Закон за оценка на въздействието върху околната среда (Държавен вестник на РС, бр. 135/04 и 36/09)
- Закон за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването (Държавен вестник на РС, бр. 135/04)
- Закон за управление на отпадъците (Официален вестник на РС, № 36 /2009 г.);
- Закон за управлението на опаковките и отпадъците от опаковки (Официален вестник на РС, бр. 36/09);

Радиоактивен отпадък

По отношение на радиоактивните отпадъци има специална регулация, като отговорен за изпълнението е сръбската Агенция за радиационна защита и ядрена безопасност. Агенцията приема Програма за управление на радиоактивните отпадъци. Част от правомощията на тази Агенция са да издава лиценз за експлоатация на хранилище за радиоактивни отпадъци; издава лиценз за радиационни практики, които могат да включват разрешение за временно съхраняване на радиоактивни отпадъци в помещенията на юридическото лице, производител на отпадъците.

Наредбата за управление на радиоактивните отпадъци (ОВ 60/11) предписва методите за временно съхраняване на мястото на образуването на радиоактивни отпадъци; условията, при които се съхраняват, събират, описват, обработват радиоактивните отпадъци. Наредбата предвижда регулация и за воденето на записи за радиоактивни отпадъци и срокове за предаване на записите на Сръбската агенция за радиационна защита и ядрена безопасност. Радиоактивните отпадъци се регулират от Закона за защита от йонизиращите лъчения и ядрената безопасност.

Управление на други продукти (стари превозни средства, гуми, строителни отпадъци и др.)

По отношение на излезлите от употреба автомобили в Република Сърбия има прие и действащ Правилник за начина и реда за управление на излезлите от употреба превозни средства ("официален вестник на република Сърбия", бр. 98/2010). Този правилник се прилага за превозни средства и излезли от употреба превозни средства, както и за техни компоненти и резервни части.

- **Правилник за начина и реда за управление на отпадъци от гуми**

Управлението на отпадъците от гуми включва набор от мерки, като събиране, транспортиране, съхранение и третиране на отпадъци от гуми. Управлението на изхабените гуми се извършва по начин, гарантиращ защитата на човешкото здраве и околната среда. Използваните гуми не могат да се изхвърлят на сметищата.

- **Правилник за начина и реда за управление на използвани батерии и акумулатори**

По отношение на този вид отпадък в Република Сърбия съществуват нормативни изисквания относно начина на етикиране на батериите и акумулаторите съобразно съдържащите се в тях опасни материали. Нормативно разписани са и начините и процедурите за управление на отпадъците от батерии и акумулатори, както и на устройствата с вградени батерии и/или акумулатори.

Събиране на отпадъци

Министерството на земеделието и опазване на околната среда, регионалните и местните власти издават разрешителни за събиране, транспортиране, временно съхраняване, третиране и обезвреждане на отпадъци.

От компетентността на Министерството е издаването на разрешителните за управление на опасни отпадъци, както и разрешителните за дейности, които се простират извън територията на една община.

Рециклирането на отпадъци е поставено като цел на национално ниво, но разделното събиране на отпадъците е дейност единствено и само на общините, които организират последното по тяхна преценка.

Дейностите по управление на отпадъците се намират под разрешителен режим, като Сърбия е разработила система, която подобрява контрола върху трансграничното движение на отпадъци. Трансграничното движение на отпадъци се регулира в съответствие с Базелската конвенция, която е ратифицирана от Сърбия.

Налице са следните подзаконови нормативни актове, регулиращи движението на отпадъците: Наредба за формат на документа за движение на отпадъците и Инструкцията за неговото попълване (*Държавен вестник на РС* , бр. 114/2013 г.) и Наредбата за формат на документа за движение на опасни отпадъци и инструкцията за попълването му (*Държавен вестник на РС* , бр. 114/2013 г.).

Законът за транспортиране на опасни вещества (149-152) забранява вноса на опасни отпадъци от чужбина, които са предназначени за постоянно или временно изхвърляне на сръбска територия. Определени са лицата, които имат задължение да осигурят безопасно транспортиране на опасни вещества и това са собственикът или вносителят на отпадъка. За превоза на опасни отпадъци е необходимо превозните средства, както и техните водачи, трябва да притежават подходящи ADR лицензи, с допълнително задължение да докладват точния маршрут на движение на опасния материал на Министерството на земеделието и опазване на околната среда. Министерството издава разрешителни за износ, внос и транзит на отпадъци. Законът за управление на отпадъците определя, че цените на услугите по управление на отпадъците трябва да бъдат базирани на разходите. За развитието на инфраструктурата за управление на отпадъците целевите средства се считат за основен източник на финансиране. Тези целеви средства са приходи от Фонда за опазване на

околната среда, средства в бюджета на автономната провинция Войводина, средства на единици на местно самоуправление, заеми, дарения и средства на юридически и частни лица, които управляват отпадъци, такси и други източници на финансиране.

Специалните потоци отпадъци се регулират съгласно принципа за отговорност на производителя, като се определят специфични изисквания за събиране и оползотворяване на различните видове батерии, акумулатори, гуми, електроника и излезли от употреба моторни превозни средства, както и отпадъци от опаковки.

Такси отпадъци

Единственият икономически инструмент в управлението на отпадъците, използван в Сърбия, е таксуването на потребителите за предоставените услуги по събиране и обезвреждане на отпадъци. Таксите за битови отпадъци (Такса “смет”) се изчисляват на квадратен метър жилищна или търговска площ. Обикновено събирането на таксите за отпадъци се извършва от учрежденията, които се занимават със събиране, транспортиране и обезвреждане на отпадъци. Таксите от домакинствата се събират ежемесечно, като се допуска тяхното събиране заедно със сметките за използваните комунални услуги (ток, вода).

Законът за управление на отпадъците въведе принципа за отговорността на производителя за продуктите, които в цялост или отчасти след употреба стават специални отпадъци. На производителите на такива продукти се определя такса за допускане на продукта до пазара, като сумата, събрана при заплащане на таксите служи за поемане на разходите, свързани с рециклиране на продукта, когато той стане отпадък. Такава такса се начислява например на производителите и вносителите на гуми за моторни превозни средства, продукти със съдържание на азбест, батерии, акумулатори, леки автомобили и др.

- **Бела паланка**

Община Бела Паланка се намира в югоизточната част на Република Сърбия. Бела Паланка е административен икономически, културен, образователен и здравен център (Вж. Карта 1 в Приложенията).

Според преброяването от 2011 г. населението на община Бела паланка възлиза на 12 126 души. Гъстотата е 23,45 души/км² ³⁸

Битовите отпадъци или отпадъците от домакинствата не попадат в графа “опасни отпадъци”, тъй като съдържанието им обичайно е било обработено по някакъв начин от човека преди окончателното му изхвърляне. Опаковките представляват значителна част от битовите отпадъци. Друг съществен компонент са отпадъците, получени вселдствие на приготвянето на храната – това са кори и обелки от плодове и зеленчуци, остатъци и изрезки от месо, черупки от яйца, кости. Този вид отпадък не подлежи на рециклиране.

В категорията на битовите отпадъци се включват и батерии и други електрически материали, които се съдържат в някои отпадъци, също така кофи с остатъци от боя, масло, битова химия, лекатства и т.н. Макар и този вид отпадък да представлява съвсем малък процент от общия битов отпадък, той създава проблеми, тъй като покрива характеристиката на опасен отпадък, а процедурата по тяхното рециклиране обикновено коства много голям ресурс и се оказва почти невъзможна.

Именно това налага въвеждането на контрол по отношение на управлението на битовите отпадъци, както и налага разработването на методология за управление на отпадъците, осигуряваща опазването на околната среда.

Когато говорим за управление на отпадъците, най- същественият елемент от него е начинът, по който се събира боклукът. Към настоящия момент дружеството, отговорно за събирането на боклука в Бела Паланка няма достатъчно оборудване, за да се справи със ситуацията, като са налице нерегламентирани сметища, на които се трупва безразборно

38 *Општине и региони у Републици Србији, 2012.* Београд. Републички завод за статистику. 2012, стр. 62

отпадък, контейнерите за боклук стоят препълнени и не се почистват редовно и своевременно. Не са налични достатъчно превозни средства, а наличните се налага да бъдат често ремонтирани поради амортизация. Несвоевременното събиране, транспортиране и неправилното изхвърляне на битовия отпадък има неблагоприятно въздействие върху околната среда: замърсява въздуха, носи риск за човешкото здраве; може да доведе до намаляване на обработваемата земя поради замърсяването на почвата и подпочвените води.

При управлението на отпадъците водещ принцип е този за намаляване на генерирането на отпадъци при източника, с оглед намаляването на отпадъците в генерален план.

Друг принцип, който заема централно място е принципът битовите отпадъци а се разделят на различни компоненти в самите домакинства. Така например е възможно гражданите да разделят в домовете си битовите отпадъци на такива, които могат да бъдат рециклирани, такива, които могат да бъдат повторно употребявани, хранителни и органични отпадъци, хартия, пластмаса, стъклени бутилки, метални консерви. Също така се насърчават гражданите да отделят отпадъците от шума, трева, клони, за да могат да бъдат изгорени по съответен ред.

Следва да се посочи, че при липса на достатъчна воля от страна на гражданите разделянето на отпадъците може да стане и на по-късен етап, като разделянето бъде организирано от комуналното дружество, отговорно за управлението на отпадъците.

Битовите отпадъци се изхвърлят в специално обозначени контейнери. Това могат да бъдат метални контейнери или пластмасови кофи или пластмасови чували. В големите населени места, както и в големите бизнес сгради има централизирана система за събиране на отпадъците в големи контейнери.

В градовете, пресованите отпадъци се депонират в специални камиони, които имат специални уреди за допълнително пресоване, което увеличава капацитета на преносимия отпадък до промишленото депо.

Следващ важен принцип в управлението на отпадъците и в частност за намаляването на количеството отпадък, е допълнителното овлажняване на тези отпадъци, които могат да бъдат рециклирани

Разделянето, рециклирането и преработката на битовите отпадъци може да окаже голямо въздействие върху икономиката на една развиваща се държава. Цялата дейност, свързана с рециклирането, включително и транспорта изисква допълнително ангажиране на работници, което от своя страна води до повишаване на стандарта на живот на работниците в тази сфера.

Тази част от отпадъците, която подлежи на гниене – предимно остатъци от хранителни стоки, може да бъде използвана за създаване на компост. В този случай отпадъците се депонират на купчини, които се обръщат периодично. Възможно е компостиране и в домашни условия, което напоследък придобива голяма популярност. Следва обаче да се обърне внимание, че не всеки отпадък от домакинството може да бъде основа за добър компост. Така например обелките от цитрусите и от бананите не са подходящ отпадък за създаване на компост, тъй като при тях не е налице процес на гниене, а на завъждане на плесени.

Досегашната практика при управление на отпадъците беше битовите отпадъци да бъдат изхвърляни на специално предвидени за целта сметища. С промяната на социално-икономическите отношения, се променя и съставът на отпадъците, като често срещано е явлението да се появяват местни сметища, на които хората изхвърлят нерегламентирано отпадъци от дърва и въглища за огрев, клони, трева и друг вид боклук.

Към днешна дата увеличаването на количеството на отпадъците е вече факт, който налага полагането на по-засилена и осъзната грижа за околната среда. Това на свой ред

изисква събирането, транспортирането, третирането, обезвреждането на отпадъците да става посредством модерни методи. За да се увеличи капацитетът на депата за отпадъци, се инсталират специални машини, които пресоват отпадъците, за да заемат по-малко място. Отпадъците се натрупват на височина един върху друг също с цел да се пести от място. Сред модерните изисквания е покриването на отпадъците с подходящи инертни материали, които предотвратяват участието на вредители, мухи, птици и други хищници, които биха могли да разнасят заради и вредни вещества от отпадъците.

Определени компоненти от битовия отпадък могат да бъдат разградени по естествен път чрез въвеждане на допълнителна течност, влага, което също така ускорява процеса. На първо време, разграждането е аеробно и водородът и въглеродният диоксид се изгарят като странични продукти чрез масата на отпадъците, което води след себе си възникване на вторичен продукт, като метан и въглероден окис. Като се има предвид, че метанът е запалим и може да бъде експлозивен в затворено пространство, е необходимо да се вземат специални мерки за вентилация на депото.

Едновременно с производството на метан се създават и нови органични съединения. Голяма част от тях се разтварят във вода като в депото образуват разряд. Във всеки случай е от изключително значение да се предотврати изтичането на отпадни води от депото, както и да се осигури защита по начин, който да не позволява смесването с подпочвените води.

В новия програмен период се предвижда да се сложи началото на експлоатацията на регионалното депо на територията на община Пирот, в местността Мунтина Падина. В Регионалното дело ще се депонират отпадъците от четири общини в област Пирот: Пирот, Бабушница, Димитровград и Бела Паланка. След установяване на режим на работа на регионалното депо, всички общини са длъжни, съгласно разпоредбите на Закона за управление на отпадъците, да преустановят експлоатацията на местните си сметища.

В новия програмен период Местния план за управление на отпадъците на Бела Паланка предвижда насърчаване на гражданите да намалят до минимум отпадъците. Сред другите цели на плана са извличането на полезни съставки от отпадъците и тяхното

повторно използване; съвременно третиране на промишлени отпадъци; окончателно обезвреждане на остатъците от отпадъците на самото депо.

На местно ниво, на територията на община Бела Паланка е налице Местен план за управление на отпадъците и План за изпълнение за въвеждане на първично сепариране на битови отпадъци.

Местният план за управление на отпадъците е основен документ, който осигурява условия за рационално и устойчиво управление на отпадъците на общинско ниво.

Планът се приема за срок от 10 години като неговата дългосрочна цел е разрешаване на проблемите в областта на опазването на околната среда и подобряване качеството на живот на населението чрез осигуряване на желаните екологични условия и опазване на природата чрез устойчиво управление на околната среда и отпадъците.

Специални цели при управление на отпадъците

Специфичните цели при управлението на отпадъците са:

1. Рационално използване на суровини и енергия и използване на алтернативни горива от отпадъци;
2. Намаляване на риска от депонирани отпадъци за следващите поколения;
3. Ангажиране на национално знание и местен икономически потенциал за изграждане на система за управление на отпадъците;
4. Внедряване на по-ефективна административна и професионална организация;
5. Осигуряване на стабилен финансов ресурс и насърчителни механизми за инвестиции и изпълнение на дейности на принципа замърсителят плаща или потребителят плаща;
6. Внедряване на информационна система, която обхваща всички потоци за количеството и разположението на отпадъците, съоръженията за третиране, преработка и използване на материалите от отпадъците и съоръженията за обезвреждане на отпадъците ;

7. Увеличаване броя на жителите, обхванати от системата за битово сметосъбиране;
8. Създаване на стандарти на местно ниво за третиране на отпадъците;
9. Намаляване на отпадъците, повторна употреба, рециклиране и регенериране на отпадъци;
10. Намаляване на риска от отпадъци чрез прилагане на най-добрите налични практики и заместване на химикали, които представляват риск за околната среда и човешкото здраве;
11. Развиване на общественото съзнание на всички нива на обществото по отношение на проблема с отпадъците;
12. Устойчиво управление на отпадъците.

Промислени отпадъци

Има много малко данни за промишлените отпадъци. Регистрирането на производствените отпадъци не се извършва систематично и в съответствие със законовите разпоредби. Промислените отпадъци се отнасят за всички отпадъчни материали и странични продукти, генерирани по време на определени технологични процеси.

Данните за генераторите на промишлени отпадъци се получават изцяло чрез самоотчитане, т.е. разчита се на добрата воля на производителя на отпадъка. Редица производители редовно предоставят данни за количеството генерирани отпадъци на компетентната екологична инспекция, но общият брой производители и количеството отпадъци в Сърбия не са известни.

Липсата на система от национални лаборатории за обезвреждане на опасни отпадъци създава проблеми и не позволява идентифицирането и контрола на опасните отпадъци. Преобладаващият метод за третиране на промишлени отпадъци е временно съхраняване в рамките на депото, което обаче не е решение в дългосрочен план.

Производствените отпадъци се депонират на определени места в заводите и производствените площи, а останалата част се изхвърля заедно с битовите отпадъци на

градските депа. Основните методи за справяне с опасните отпадъци са съхранение и обезвреждане. Извършените до този момент анализи показват, че капацитетът на местата, на които се съхраняват подобен вид отпадъци е значително надвишен и не отговарят на изискванията на националното законодателство за отпадъците, както и на Правилника за работа с отпадъци, притежаващи свойствата на опасни вещества ("Държавен вестник на РС", бр. 12/95).

Индустриалните компании управляват собствените си депа и не водят точни записи за обема на генерираните отпадъци, независимо дали става дума за текущо производство или за минало производство на отпадъци.

Натрупването на отпадъци представлява огромна заплаха за околната среда, особено за източниците на питейна вода, което налага разрешаване на този проблем. На територията на Република Сърбия няма изградени съоръжения за третиране на опасни отпадъци.

Всеки генератор на отпадъци, в случая индустрия, е длъжен да съхранява своите отпадъци в съответствие с нормативните изисквания. Всеки генератор на отпадъци е длъжен да характеризира и категоризира отпадъците по вид и в зависимост от естеството им да ги третира съгласно законовите разпоредби. Опасните отпадъци трябва да се изхвърлят по специален начин в съответствие с техните характеристики и не трябва да се изхвърлят наметище за битови отпадъци, тъй като това крие огромни рискове за околната среда и водите.

Разрешение за депониране, временно съхранение, износ или изгаряне на отпадъци се издава само и единствено от Министерството на опазване на околната среда. Фактът, че няма изградени съоръжения за изгаряне или обезвреждане на опасни отпадъци, налага по-голямата част от опасните отпадъци да се съхраняват временно в обектите на дружеството-производител или да се изнасят в чужбина.

Най- големите производители на отпадъци на територията на Бела Паланка са две дружества – “Симимпех”, фирма за производство и преработка на месо и “Павле”, фирма за производство на детски обувки. Други предприятия са продадени в процеса на приватизация, но към момента нито едно от тях не извършва дейност.

Вторични суровини

Отпадъците в Сърбия, които могат да се използват директно или чрез преработка, или рециклиране, се наричат вторична суровина. Лицензът за рециклиране и повторна употреба се получава от Агенцията по рециклиране, а разрешението от Министерството на околната среда. Дружеството, което извършва дейности по сметосъбиране, рециклиране, транспорт на отпадъци и вторични суровини, е длъжно да съхранява данни за видовете, количествата и източниците на отпадъци и да предава тези данни на специална държавна институция.

Опасни отпадъци

Опасните отпадъци се събират във временни складове, подготвят се за преработка и транспортиране и се подреждат в специално обезопасени помещения. Помещенията за временно съхраняване на опасни отпадъци се изграждат така, че да побират най-малко два пъти количеството опасни отпадъци, което се генерира средно между два цикъла на преработка, т.е. транспортиране, за да се гарантира тяхната защита от външни влияния.

Медицински отпадъци

И тук не са налице достатъчно данни за генерирането на медицински отпадъци в Сърбия, независимо дали става въпрос за биологично опасни медицински отпадъци или общи отпадъци от здравните институции. Тук трябва да се отбележи, че няма механизъм за разделяне на тези отпадъци при източника, както и няма специално място за депониране на този вид отпадъци и те се изхвърлят заедно с другите битови отпадъци на депото. Това крие сериозни рискове за замърсяване на околната среда и подпочвените води.

Към настоящия момент не са предвидени никакви предпазни мерки или процедури за работа, транспортиране или изхвърляне на медицински отпадъци, по което следва да се работи през следващите години.

Отпадъци от животински произход

Отпадъците от животински произход се класифицират в три категории:

1. Трупове на животни, заразени с “бяс”, “луда крава” и подобни;
2. Останки от животни или медикаменти, употребявани във ветеринарните медии;
3. Останки от умрели здрави животни, части от заклани животни, използвани за търговски цели, кожи, кости и др.

Съществуващите екарисажи са с неособено добро оборудване, което налага предприемане на конкретни действия по тяхната реконструкция и обновяване. Необходимо е да бъдат предприети стъпки по изграждане на пунктове за събиране на подобен вид отпадъци, към които да има изградени места за временно съхранение.

Към момента животинските трупове и отпадъци от животински произход се заравят в гробището за добитък. Гробът може да се използва отново след изтичане на 10 години от деня на последното действия по закопаване на отпадък.

На територията на община Бела Паланка съществува място, предвидено за депониране на животински трупове – намира с в местност “Дебели дел”, където е и съществуващото сметище за битови отпадъци. За да се осигури безопасно изваждане на животинските трупове, е необходимо на предвиденото за това място да се създаде специална гроб-яма, като това е задължение на местното самоуправление (общински съвет).

Специални потоци отпадъци

Още с националната стратегия за управление на отпадъците на Република Сърбия от 2003 г. отпадъците са разделени на контролирани и неконтролирани отпадъци. Контролираните отпадъци включват общински, търговски и промишлени, включително

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

медицински отпадъци. Неконтролираните отпадъци включват селскостопански отпадъци и отпадъци от минно дело и кариери. В съответствие с националната стратегия се отделят следните потоци отпадъци:

1. битови, търговски и неопасни промишлени отпадъци,
2. опаковки и отпадъци от опаковки,
3. използвани акумулатори и батерии,
4. излезли от употреба превозни средства,
5. гуми за скрап,
6. отработено масло,
7. опасни отпадъци,
8. отпадъци от електронно и електрическо оборудване,
9. утайки от пречиствателни станции за отпадъчни води.

1. Неопасни производствени отпадъци

Неопасните производствени отпадъци се появяват в определени видове промишленост като т.нар. „чисти отпадъци“ и това е особено характерно за металните отпадъци.

В този смисъл би било необходимо да се предприемат действия по идентифициране на производителите на отпадъци, генериращи вторични суровини; да се организира събирането на вторични суровини в съответствие със законовите разпоредби; да се насърчава преработката и използването на вторични суровини; да се разпише алтернативен метод за намаляване на количеството рециклируем материал, който се извозва на депото (хартия, пластмаса, стъкло, метал); да се определи алтернативно третиране на биоразградими отпадъци (храна, зеленина) чрез активно компостиране в домакинствата или на депото.

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

2. Опаковки и отпадъци от опаковки

В съответствие с Директивата на европейското законодателство относно опаковките и отпадъците от опаковки №. 94/62 ЕО на територията на Бела Паланка ще трябва да се разработи програма за работа с опаковките. В съответствие с програмата ще се създадат условия за събиране и временно съхраняване на опаковките.

След създаването на пазара на вторични суровини, ще се създаде институция, която да се занимава както със събирането на опаковките, така и със продажбата на тези вторични суровини.

За насърчаване на повторната употреба на опаковки, следва да се организира подходяща информационна система, която да обезпечи събирането на отпадъци от опаковки.

3. Батерии и акумулатори

В съответствие с разпоредбите на Директивата на европейското законодателство за батерии и акумулатори, съдържащи опасни вещества №. 91/157/ENC, която следва да бъде транспонирана в законодателството на Сърбия, са въведени задължения на местното самоуправление, както следва:

- 1) Да разработи програма за обучение на служителите, свързана с батерии и акумулатори,
- 2) Да забрани използването на батерии и акумулатори с повече от 0,0005° живак;
- 3) Да се даде възможност за разделно събиране на използвани батерии и акумулатори, с цел тяхното преработване или обезвреждане
- 4) Да се води отчет за закупени, използвани и събрани батерии и акумулатори;
- 5) След създаването на пазара на вторични суровини, да организира сервиз, който да се занимава с предходните дейности, както и продажбата на тези вторични суровини;

6) Да съхранява и предоставя информация за събрани (съхранени) батерии на компетентните органи.

4 Излезли от употреба превозни средства

В съответствие с Директивата на европейското законодателство за употребявани превозни средства №. 200/53/ЕО са направени редица предложения, които следва да бъдат реализирани:

1) Необходимо е изграждане на система за рециклиране на превозни средства, т.е. разкомплектоване на превозното средство, така че частите да могат да бъдат рециклирани (пластмаса, метал, гуми, текстил и т.н.);

2) Собственикът на употребяваното превозно средство се задължава да осигури предаването на превозното средство на фирма, която има разрешение за обработка на излезли от употреба превозни средства;

3) Необходимо е организиране на процедурата по събиране и предаване на автомобила на фирма, притежаваща разрешение за обработка на излезли от употреба превозни средства;

4) Фирма, която третира употребявани превозни средства има следните задължения:

- да прилага най- добрата налична на пазара техника;

- води записки за всички етапи на дейността по събиране и разкомплектоване на превозното средство;

- Да организира обработването на излезлите от употреба превозни средства и изхвърляне на частите, които не могат да бъдат рециклирани;

5. Гуми за скрап

Във връзка с Директивата на европейското законодателство относно обезвреждането на отпадъци, бр. 1999/31ЕО общината ще трябва, в съответствие с директивата, да предприеме действие по определяне на метода за алтернативно третиране

на гуми, като се има предвид, че изхвърлянето на гуми на сметищата е забранено. Да се гарантира, че вносът на използвани и използвани гуми е забранен, освен със специално разрешение от компетентните органи.

6. Отработени масла

Според националната стратегия за управление на отпадъците, една от основните директиви, които трябва да бъдат транспонирани в националното законодателство, е директивата, която се занимава с проблема с обезвреждането на отработени масла.

Директивата поставя акцент върху преработката на отработени масла чрез тяхната регенерация, т.е. процес на пречистване на отработени масла чрез отстраняване на замърсителите. В случай че регенерацията се окаже невъзможна, се препоръчва използването на отработено масло като алтернативно гориво при спазване на нормите за опазване на чистотата на въздуха. В случай, че и това се окаже невъзможно, тогава се стига до окончателното изхвърляне или контролирано съхранение. Когато се съхранява отработено масло трябва да не се допуска смесването му с други опасни отпадъци.

Директивата поставя строга забрана за: изхвърлянето на отработени масла в повърхностни води, подпочвени води, морета и дренажни системи; изхвърлянето на вредни отработени масла в почвата и неконтролирано изхвърляне на остатъци от преработката на отработени масла; преработката на отработени масла, които причиняват замърсяване на въздуха.

За да може общината да се управлява правилно в съзвучие с Директивата е необходимо да се предприемат допълнителни стъпки, а именно да се създаде План за управление на отработените масла; да се създаде система за събиране на отработено масло; да се гарантира отчетност; да се гарантира адекватно и правилно съхранение на отработените масла.

7. Опасни отпадъци

Съобразно законовите изисквания и целите, поставени от националната стратегия, всички производители са задължени да категоризират отпадъците. Това означава, че всеки производител трябва да разработи план и процедура за работа с опасни отпадъци от момента на генерирането до окончателното им третиране и обезвреждане. На второ място, следва да създаде информационна система за събиране на данни относно опасните отпадъци. Следва да се създадат ефективни мерки за намаляване на генерирането на опасни отпадъци на местата на тяхното генериране. Това са само част от всички необходими действия, които следва да бъдат предприети в тази посока, но посочените са най-съществените.

За ефективното планиране на системата за управление на битовите отпадъци, както и за преценка на конкретни съоръжения за третиране. количеството контейнери, необходими за изхвърляне, броят на транспортните средства и т.н. е необходимо да се знае количеството твърди отпадъци, генерирани в региона за определен период от време. Необходимо е също така да се знае кои и колко от отпадъците подлежат на рециклиране и повторна употреба и кои и колко ще останат за депониране на сметището.

Количеството генериран отпадък се изчислява на база броя на жителите за определен планов период, както и на базата на очаквания брой жители, които ще бъдат обхванати от сметосъбирането. Следва да се предвиди и евентуалното увеличение на броя на жителите в определен период от време и конкретното количество отпадъци на глава от населението.

Посредством рециклирането общото количество отпадъци за окончателно третиране се променя значително, което налага рециклирането да бъде определено като водещ приоритет в сферата на управлението на отпадъците не само в региона, но и в национален план.

За постигане на целите, поставени с Националната стратегия за управление на отпадъците, е необходимо да бъде изградена изцяло нова система за управление на отпадъците в община община Бела Паланка.

Дейността по поддържане на чистотата в населените места на територията на община Бела Паланка включва освен събиране и транспортиране и обезвреждане на отпадъци.

Конкретните дейности, свързани със сметосъбирането и последващото третиране на отпадъците се осъществяват от комунално предприятие. Законът предвижда възможност две или повече общини да се организират за извършване на комунални дейности при условията, определени със закона и споразумението на събранията на съответните общини.

Система за разделяне и рециклиране на отпадъци

Сепарирането и рециклирането на определени категории битови отпадъци е един от съществения елементи при управлението на отпадъците и част от системата за управление на отпадъците.

Рециклирането на битови отпадъци означава използването на полезни компоненти от битовите отпадъци и тяхното разделяне. Основните причини, поради които се въвежда рециклирането са:

- Рециклирането е една от основните цели на националната стратегия за управление на отпадъците в Република Сърбия;
- Рециклирането намалява количеството битови отпадъци, които трябва да се складира в депата и валоризира вторичните суровини от битовите отпадъци;
- Чрез рециклиране се постигат икономически печалби;

- Рециклираните компоненти са необходима вторична суровина в производството на няколко индустриални отрасли- металодобивна, хартиена промишленост, стъklarска промишленост;
- Рециклирането спестява енергия – енергията, която се влага в процеса по рециклиране е значително по- ниска в сравнение с енергията, необходима при стандартния процес по транспортиране и депониране на отпадъците;
- Рециклирането създава нови работни места, като по този начин създава благоприятни условия за местните жители, ангажирани в областта на сметосъбирането и управлението на отпадъците;
- Опазването на околната среда се гарантира чрез рециклиране;
- Чрез своята политика за управление на отпадъците ЕС поставя задължението за рециклиране пред всички страни, които желаят да се присъединят, какъвто е случаят и със Сърбия.

Крайната цел на практическото прилагане на общинския план за управление на отпадъците е да обхване всички територии със събиране и извозване на твърди битови отпадъци. Трансферната станция ще бъде мястото, на което отпадъците от местните превозни средства за събиране на отпадъци ще се съхраняват временно, а след това ще бъдат прехвърляни в по-големи превозни средства, които ще отвеждат отпадъците до специално изграден санитарен възел.

Принципът на работа на станцията ще се състои от няколко етапа:

- 1) Събирателният автомобил докарва отпадъците до разпределителната станция и ги разтоварва на площадка или в приемния кош;
- 2) В зависимост от количеството и вида на отпадъците, те се избутват през приемния кош ръчно или чрез машина до специален контейнер, в който се осъществява многобройно уплътняване на отпадъците чрез балиране.

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

3) От другата страна на този контейнер, който има за цел да направи отпадъците по-компактни се поставя друг контейнер, в който се изсипват вече пресованите отпадъци;

4) Когато контейнерът е пълен, плочата се повдига, пристига влекач, който транспортира контейнера директно до специално изграден асансьор.

1.2. Законодателство за управление на отпадъците в Република България

Списък на националната нормативна уредба в областта на управлението на отпадъците:

ЗАКОНИ:

- Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр.53/13.07.2012 г.);
- Закон за опазване на околната среда (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г.);
- Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране;

НАРЕДБИ:

- Наредба No 3 за класификация на отпадъците (издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 44 от 25.05.2004 г.);
- Наредба No 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г.);
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС No 275 от 06.12.2013 г. (Обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г.);
- Наредба за третиране на биоотпадъците, приета с ПМС No 235 от 15.10.2013 г. (Обн. ДВ, бр. 92 от 22.10.2013 г.);

- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 277 от 5.11.2012 г. (Обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г.);
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС No 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999 г.);
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., изм. и доп., бр. 76/30.08.2013 г.);
- Наредба No 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ, бр. 49/04.06.2013 г.);
- Наредба No 4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 от 2013 г.);
- Наредба No 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на земеделието и горите и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 81 от 17.09.2004 г.);
- Наредба No 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (Издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 80 от 13.09.2013 г., в сила от 13.09.2013 г.);
- Наредба No 2 от 22 януари 2013 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр. 10 от 05.02.2013 г.);

- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС No 11 от 15.01.2013 г., обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г., в сила от 25.01.2013 г., изм. и доп., бр. 95 от 1.11.2013 г., в сила от 1.11.2013 г.);
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС No 339 от 14.12.2004 г., обн., ДВ, бр. 112 от 23.12.2004 г.);
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (приета с ПМС No 351 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.);
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (приета с ПМС No 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.);
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (приета с ПМС No 256 от 13.11.2013 г., обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г.);
- Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употреба на които се образуват масово разпространени отпадъци (приета с ПМС No 120 от 30.05.2008 г., обн., ДВ, бр. 53 от 10.06.2008 г., изм. и доп., бр. 5 от 20.01.2009 г., в сила от 20.01.2009 г., изм., бр. 45 от 16.06.2009 г., бр. 69 от 3.09.2010 г., изм., бр. 85 от 29.10.2010 г., в сила от 1.01.2011 г., изм. и доп., бр. 29 от 8.04.2011 г., бр. 47 от 22.06.2012 г., в сила от 22.06.2012 г., изм., бр. 75 от 2.10.2012 г., в сила от 1.10.2012 г.; изм. с Решение No 9028 от 22.06.2012 г. на ВАС на РБ - бр. 87 от 9.11.2012 г., изм., бр. 76 от 30.08.2013 г., в сила от 30.08.2013 г., бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.);
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС No 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г.);
- Наредба за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при

трансграничен превоз на отпадъци (Приета с ПМС No 76 от 31.03.2011 г., обн. ДВ. бр.29 от 08.04.2011 г.);

- Наредба No 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците (обн. ДВ. бр. 66 от 08.08.2014г.). Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- Наредба No 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъците, включително информация и от общините.

ПОСТАНОВЛЕНИЯ:

- ПОСТАНОВЛЕНИЕ No 209 на МС от 20 август 2009 г. за осигуряване на финансиране за изграждането на регионални системи за управление на битовите отпадъци, на регионалните съоръжения за предварително третиране на битовите отпадъци и за закриването на общински депа за битови отпадъци (обн., ДВ, бр. 68 от 25.08.2009 г.);
- ПОСТАНОВЛЕНИЕ No 115 от 15 юни 2012 г. за изменение и допълнение на Наредбата за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, приета с Постановление No 120 на Министерския съвет от 2008 г. (обн., ДВ, бр. 53 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 5 и 45 от 2009 г., бр. 69 и 85 от 2010 г. и бр. 29 от 2011 г.);
- ПОСТАНОВЛЕНИЕ No 239 от 01 октомври 2012 г. за изменение на Наредбата за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, приета с Постановление No 120 на Министерския съвет от 2008 г. (обн., ДВ, бр. 53 от 2008 г., изм. и доп., бр. 5 и 45 от 2009 г., бр. 69 и 85 от 2010 г. и бр. 29 от 2011 г. и бр. 47 от 2012 г.);

ДРУГИ:

- Механизъм за развитие на инфраструктурата за управление на отпадъците с подкрепата на Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”, ноември 2009г.;
- Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2021-2028г.;
- Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране (2010-2020г.);
- Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020г.;

Политиката и законодателството за управление на отпадъците в България има за цел прилагане на съответните директиви, регламенти и решения на ЕС в областта. Общото количество генерирани битови отпадъци намалява от близо 5 милиона тона през 2000 г. до малко над 3 милиона тона през 2014 г. Количеството генерирани отпадъци на глава от населението намалява съответно от над 600 до 442 kg/човек/годишно. Значително нараства броят на населените места и жителите, обслужвани от инкасо услуги. В днешно време 99,6 % от населението е обхванато от услугите по битови отпадъци. Официалната система за разделно събиране на отпадъци от опаковки беше въведена в България през 2004 г. Тогава само малко повече от една трета от генерираните отпадъци от опаковки бяха рециклирани, а до 2014 г. този дял достигна 61,7 %.

Национален план за управление на отпадъците (НПУО)

Първият НПУО от 1999 г. е приет за периода 1999-2002г като предвижда редица условия за решаване на въпросите, свързани с управлението на отпадъците. Налице са разработени програми за специфични потоци отпадъци потоци в периода 2002-2003 г., както и за излезли от употреба превозни средства, така и за излезли от употреба електроуреди, използвани батерии и акумулатори и отпадъци от опаковки.

Следващият НПУО е приет за периода 2003-2007 г., като е бил актуализиран и разширен през 2008 г., а през 2009 г е приет трети НПУО за периода 2009-2013 г., който задава десет стратегически цели, включително във връзка с предотвратяване и намаляване на отпадъците за бъдещите поколения, увеличаване на количествата рециклиран отпадък, както и насърчаването на разделното изхвърляне на битовите отпадъци. Преобладаващия брой мерки са изпълнени, включително и мерките за подобрене на капацитета на администрацията. Четвъртият НПУО за периода 2014-2020 г поставя акцента върху икономическия растеж чрез намаляване на отпадъците за бъдещите поколения

Политиката по управление на отпадъците се осъществява от Министерството на околната среда и водите, подпомагано от Дирекция “Управление на отпадъците и опазване на почвите”, в съответствие със законодателството на Европейската общност и националното законодателство – Закон за опазване на околната среда, Закон за управление на отпадъците, наредби, националните планови и стратегически документи – Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г., Национален стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води 2014-2020 г., Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване 2011-2020 г. и Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране.

Националният стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г. е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Планът е приет в изпълнение на Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 година относно депонирането на отпадъци.

Мерките от плана са заложени и като ключови за постигане на целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013 -2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“. Редица инсталации за оползотворяване на зелени биоразградими отпадъци са въведени в експлоатация, включително най- голямата за страната компостираща инсталация в София. В момента са в заключителен етап на завършване и пред въвеждане в експлоатация още над 20 общински компостиращи инсталации. В София функционира и първата анаеробната инсталация за хранителни отпадъци, а три други са в процес на изграждане – в Бургас, Русе и Благоевград. Все още обаче информационните кампании за населението и другите заинтересовани страни са с много ограничен обхват, домашното компостиране също не е широко разпространено.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г. е също първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, които в страната основно се депонират. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали.

Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. е четвъртият програмен документ на национално ниво за интегрирано управление на дейностите по отпадъците в България. Планът е приет в изпълнение на Рамковата директива за отпадъците от 2008 г. Основна цел на плана е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците, като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на подпрограма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци. Част от Плана е Програмата за предотвратяване на отпадъците.

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

В България са установени цели и системи за разделно събиране на широко разпространените отпадъци в съответствие с Рамковата директива за отпадъците на ЕС, т.е. отпадъци от опаковки.

Общински програми за управление на отпадъците

Почти без изключение общините в България след 2014 г. разработиха общински програми за управление на отпадъците, следвайки подхода и концепцията на Националния план за управление на отпадъците. Общините получиха много добра методическа помощ от Министерството на околната среда и водите, което разработи и публикува „Методически указания за разработване на общински и методически указания за разработване на регионални програми за управление на отпадъците за периода 2015-2020 г.“, одобрени със Заповед No РД-211/ 31.03.2015 г. на министъра на околната среда и водите.

Националното сдружение на общините в Република България също подпомогна общините като подготви и изпълни проекти за обучения на общините в сектора „управление на отпадъците“, вкл. по разработване на общински програми за управление на отпадъците.

Други национални документи, адресиращи въпросите по управление на отпадъците

Националната програма за развитие на България 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет оси на развитие и издига 13 национални приоритета. За целите на разработване на Националната програма за развитие на България 2030 е разработен Анализ на социално-икономическото развитие на България след присъединяването ѝ към ЕС9 (2007-2017 г.) за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г. Анализът е одобрен с Решение No 196 на Министерския съвет от 11 април 2019 г. Анализират се въпросите по управление на отпадъците, обособени в

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

самостоятелен подраздел „Управление на отпадъците“. Съгласно направените анализи доброто управление на отпадъците е градивен елемент на кръговата икономика и допринася за предотвратяване на отрицателното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето. Констатира се, че през последните години са постигнати значителни положителни резултати.

По отношение на принципа „Замърсителят плаща“ и инкорпорирането му в политиката по управление на отпадъците, е представена оценката на ЕК, че България е приела добра правна основа за справедливо изчисляване на таксата за битови отпадъци на база количество на образуваните отпадъци.

Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие, една от които е „Зелена и устойчива България“. Основният фокус на тази ос на развитие е устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план. За тази ос правителството определя три национални приоритета, единият от които е „Кръгова и нисковъглеродна икономика“. В рамките на този приоритет е предвидено ниската ресурсна ефективност да бъде адресирана чрез действия за редуциране на количествата отпадъци, генерирани в процеса на производството, включително при изпълнението на проекти в рамките на обществени поръчки и концесии. Предвижда се да бъде увеличен дялът на компостираните био отпадъци и рециклираните битови, производствени и строителни отпадъци за сметка на тяхното изгаряне и депониране; да бъдат предприети мерки за подобряване на достъпа на гражданите и бизнеса до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци; предоставянето на финансови стимули за подпомагане на разделното събиране на отпадъци, както и за

употребата на рециклирани суровини; въвеждане на допълнително задължително разделно събиране на биоотпадъците и отпадъците от текстил³⁹.

- **Община Дупница**

Община Дупница се намира в Югозападна България и е една от съставните общини на Област Кюстендил (вж. Карта 2 в Приложенията). Населените места, попадащи в териториалния ѝ обхват, са 17 бр. (1 град – Дупница и 16 села).

Общината е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците "РИЛА ЕКО". Регионалното сдружение за управление на отпадъците (РСУО) за регион Дупница е създадено на 14.06.2011 г., водеща община в сдружението е Община Кюстендил, а членуващи общини са: Дупница, Кюстендил, Бобов дол, Сапарева баня, Невестино и Трекляно.

Програма за управление на отпадъците на територията на община Дупница

При разработване на програмата са взети предвид европейското и национално законодателство в областта на управление на отпадъците, отчетено е обстоятелството, че Община Дупница е член на Регионалното сдружение за управление на отпадъците "РИЛА ЕКО" и което ще управлява Регионален Център за третиране на неопасни отпадъци – Регион Дупница, когато бъде изградено. Въз основа на това са определени целите и мерките за достигане на целите на програмата за периода 2021-2028 г. (Вж. Карта 3 в Приложенията).

Програма се явява неразделна част от Общинската програма за околна среда, съгласно чл. 52, ал. 2 от Закона за управление на отпадъците и е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

39 <https://www.moew.government.bg/bg/otpaduci/strategicheski-dokumenti/>

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

Програмата се явява инструмент за прилагане на законодателството по управление на отпадъците и постигане на заложените цели на местно ниво с цел постигане на заложените цели на национално ниво и на ниво Европейски съюз.

Програмата за управление на отпадъците на Община Дупница обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на органите на местното самоуправление и местната администрация, и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината.

В обхвата на програмата са включени следните видове отпадъци:

- 1) битови отпадъци;
- 2) производствени отпадъци;
- 3) строителни отпадъци;
- 4) опасни отпадъци.

Ключов елемент при разработване на програмата е съобразяването и прилагането на следния приоритетен ред (йерархия) при управлението на отпадъците:

- предотвратяване на тяхното образуване;
- подготовка за повторна употреба на отпадъците;
- рециклиране;
- Друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия или горива;
- обезвреждане.

Разработената програма се основава на следните основни принципи:

- “Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- “Разширена отговорност на производителя” и принципа “замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

- “Превантивност” – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- “Близост” и “самодостатъчност” – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третираны в рамките на Съюза.
- „Участие на обществеността“ – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Генерирани отпадъци

Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

На територията на Община Дупница се образуват различни видове отпадъци. Процентното участие на производствените отпадъци е незначително.

На територията на общината отпадъците са промишлени, битови и строителни. През последните години количеството на промишлените отпадъци се запазва, но за сметка на това се увеличава количеството на битовите и строителни отпадъци поради бързия темп на развитие на строителството в общината.

Услугите съгласно чл. 19, ал. 3, т.2 от ЗУО относно: събиране на битови отпадъци и транспортирането им до инсталация и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им, на територията на Община Дупница се извършва от фирма “Еко ресурс – Р” ООД, гр. София.

От 01.01.2018 г. събраните смесени битови отпадъци от територията на Община Дупница се транспортират до площадка в гр. София, кв. Филиповци, ул. "Банско шосе" No 13, съгласно сключен договор между Общината и "Екобулсорт" ЕАД, гр. София, за дейности по третиране на смесени битови отпадъци, генерирани на територията на Община Дупница

Почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места предназначени за обществено ползване се извършват от работници на Общинско предприятие „ЧПТОП“. Почистването на тези територии се състои в ръчно и машинно метене, и събиране на отпадъците от улиците, тротоарите, парковете и градините, най-вече в централните части на населените места.

Община Дупница не предлага съдове за извозване на строителни отпадъци. Фирмата, с която общината има договор за сметосъбиране, "Еко ресурс – Р" ООД, предлага контейнери с вместимост 4 м³ за събиране и извозване на строителен отпадък по предварителна заявка и заплащане на определена такса.

Отпадъците от опаковки събирани в контейнерите за разделно събиране на отпадъци от пластмаса, хартия, метал и стъкло се обработват съгласно сключен договор с "Екопак България" АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки и от хартия и картон, метали и пластмаси. Системата обхваща гр. Дупница и шест села- с. Яхиново, с. Крайници, с. Червен брег, с. Самораново, с. Бистрица, с. Джерман.

За организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци съществува система за разделно събиране, транспортиране, съхраняване и предаване за предварително третиране с цел последващо оползотворяване и/или обезвреждане на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), образувано на територията на Община Дупница, въз основа на сключен договор с "ЕЛТЕХРЕСУРС" АД, гр. София. Събирането на ИУЕЕО от населението се осъществява от местата на образуване – жилищни и административни сгради, и се извършва от мобилна група с подаване на предварителна заявка на телефонен номер, обявен на официалния сайт на Общината.

Община Дупница има сключен договор за сътрудничество с “ГУМИРЕК” ЕАД, гр. София – организация по оползотворяване на излезли от употреба гуми (ИУГ). Организацията сключва договори с физически или юридически лица, генериращи ИУГ, разположени на територията на Общината и осигурява транспорт на събрани гуми от определени места.

На територията на Община Дупница има разработена система за разделно събиране, съхраняване и разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и за повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от МПС-та образувани на територията на Община Дупница. Общината има сключен договор с “БЪЛГАРСКА РЕЦИКЛИРАЩА КОМПАНИЯ” АД, гр. София.

На територията на община Дупница няма площадки за разделно събиране на опасни битови отпадъци и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане с цел опазване живота и здравето на хората и опазване на околната среда от отпадъци.

По отношение на разделното събиране и съхраняване на битови биоразградими отпадъци са определени местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане. Към момента на територията на Община Дупница няма изградена площадка за разделно събрани биоразградими отпадъци.

На територията на Община Дупница действат пунктове за събиране на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон, като регистъра на площадките е обявен публично на официалната интернет страница на Общината.

На територията на Община Дупница е забранено нерегламентираното изхвърляне, изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъци. Извършват се периодични проверки и при наличие на нерегламентирани сметища, същите се почистват своевременно.

На територията на общината съществуват множество малки сметища, образувани вследствие на недобросъвестното поведение на гражданите и на някои от промишлените предприятия и фирми. Тревожен е фактът, че по - голямата част от нерегламентираните

сметища са разположени по поречията на минаващите през населените места реки, което застрашава околната среда и водите.

Общинското депо за отпадъци в м. „Злево“, разположено на 5 км от гр. Дупница, по посока на с. Бистрица е спряно от експлоатация със Заповед NoРД-121/20.11.2017г. Депото не отговаря на Европейските изисквания, Закона за управление на отпадъците и Наредба No 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.

Специфични потоци отпадъци

1. Отпадъци от опаковки

В изпълнение на Договорите през 2020 г. общината е изпълнила задълженията по Наредбата за опаковки и отпадъци от опаковки, чрез сключване на Договор с организация по оползотворяване и въвеждане на триконтейнерна цветна система за разделно събиране на отпадъците /сини, зелени и жълти/.

Насърчаването на разделното събиране на отпадъци се извършва най-често чрез информационни кампании, насочени към различни групи – деца от детски градини, ученици, студенти, фирми, търговски вериги и други.

Основните цели са: 1) подобряване разбирането за дейността разделно събиране и рециклиране на отпадъците в България с фокус върху трите етапа ”събиране-сепариране-рециклиране”; 2) информиране на потребителите за ползите от разделното събиране; 3) насърчаване на активно и отговорно поведение към опазване на околната среда и пестенето на природни ресурси; 4) намаляване на количеството депониране на отпадъци от опаковки.

Строителни отпадъци

“Строителни отпадъци” са отпадъците, получени в резултат на строителната дейност на строителни площадки, както и отпадъци от разрушаване или реконструкция на сгради и

съоръжения. Основното количество строителни отпадъци се генерират от дейността на фирми, извършващи строителна и ремонтна дейност.

На този етап Общината не е изградила система за събиране и извозване на строителни отпадъци от домакинствата, а транспортирането им остава задължение на самите домакинства и частните фирми, които извършват строителна дейност, като негодните за повторна употреба земни маси и строителни отпадъци от разрушаване на сгради и вътрешни ремонти се насочват към площадка на територията на община Бобошево.

Голямо количество строителни отпадъци се депонират незаконно покрай пътищата предимно на входно-изходните артерии на града. Необходимо е да бъдат предприети мерки за постигане целите за намаляване количеството на депонираните строителни отпадъци чрез предварително третиране и последващо оползотворяване, в т.ч. и рециклиране и подготовка за повторна употреба.

Производствени и Опасни отпадъци

А) Опасни отпадъци

Опасни отпадъци са тези отпадъци, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои медицински и болнични заведения и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др

Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не се случва системно, а в рамките на отделни кампании. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите заедно с общия битов отпадък.

На територията на община Дупница не е изградено депо за опасни отпадъци, поради което те трябва да се събират при източника за генерирането им.

На територията на общината наличните пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност се съхранят в ББ - кубове в склад в с. Пиперево.

Опасните биомедицински и медицински отпадъци от лечебните заведения се събират разделно и след това, чрез сключени договори с транспортни фирми се предават за последващо третиране.

Производствени отпадъци

“Производствени отпадъци” са отпадъците, образувани в резултат на промишлената дейност на физическите и юридическите лица. И тук, голяма част от тези отпадъци се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

За цел стимулиране на разделното събиране на отпадъци от опаковки на юридическите лица, в Наредбата за определяне на местните такси и цени на услугите на територията на Община Дупница е предвидено намаление от 5 %, в случаите когато собственика /ползвателя/ на имота прилага разделно събиране на отпадъците.

Биоразградими отпадъци

Голяма част от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични” или естествени материали. Тези материали след време се разграждат по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, в животновъдството и от дейността на домакинствата.

Сред практиките, действащи на територията на общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по някой от следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на домашни животни;
- закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата с цел наторяване;

- Натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето, които след изминаване на определен период от време могат да се използват като тор;
- изгаряне на градински отпадъци и листа.

До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя.

Събиране, извозване и депониране на отпадъците

Събирането и транспортирането на битовите отпадъци от населените места с организирано сметосъбиране и сметоизвозване в Община Дупница, както и събиране и транспортиране на едро габаритен отпадък /ЕГО/, строителни и растителни отпадъци, почистване на улични кошчета, машинно метене и миене на територии за обществено ползване на територията на Общината се извършва по сключен Договор с изпълнител "ЕКО РЕСУРС – Р"ООД.

Морфологичен състав на отпадъците:

Отпадъците са хранителни, хартия, пластмаса, градински и отпадъци от строителство, от домашен ремонт заемат над 70% от всички отпадъци.

Делът на отпадъците, които могат да се рециклират и използват повторно (хартия, картон, стъкло, метали, пластмаси) е около 40 %,

Хранителните и градинските отпадъци от своя страна могат да бъдат компостирани, като продуктът от компостирането може да бъде използван впоследствие.

На този етап като недостатъци могат да бъде посочени липсата на целенасочени мерки за стимулиране намаляването на отпадъците. Не е налице единна система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците.

Програмата на Община Дупница си поставя четири стратегически цели:

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

- **Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.**

Целта е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците, т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Политиката за управление на отпадъците на ЕС цели да намали влиянието им върху околната среда и здравето на хората, както и да насърчи ефективното използване на ресурсите. В дългосрочен план целта е Европа да се превърне в рециклиращо общество, което предотвратява образуването на отпадъци.

Целта е да се постигне по-високо ниво на рециклиране и да се намали до минимум използването на допълнителни природни ресурси.

- **Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонирането им.**

Изпълнявайки ангажиментите по постигане на заложените в Европейското законодателство цели, България предприема стъпки за трансформиране на икономиката си от линейна към кръгова. В йерархията при управлението на отпадъците подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване образуването на отпадъците. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците в максимално много направления. Следващо в подреждането е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини. На следващо място се нарежда оползотворяване, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др.

Съгласно ЗУО масово разпространени отпадъци са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. С националното

законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци:

1. Отпадъци от опаковки;
2. Излезли от употреба моторни превозни средства ИУМПС;
3. Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване ИУЕЕО;
4. Отпадъчни масла и нефтопродукти;
5. Негодни за употреба батерии и акумулатори;
6. Отпадъци от гуми.

Целите за шестте групи широко разпространени отпадъци се осъществяват и финансират на Национално ниво, основно от организациите по оползотворяване и/или лица, изпълняващи задълженията си самостоятелно, чрез прилагане на схемите за „разширена отговорност на производителя“. Тяхното постигане е невъзможно без съдействието на органите на местната власт, които с помощта на организации и/или фирми, притежаващи разрешения за дейности с отпадъци организират разделното събиране на масово разпространените отпадъци, образувани от дейността на домакинствата.

Кметът на общината е отговорен за събиране на отпадъците от населението, следователно и за организиране и подпомагане на дейностите по разделното събиране на масово разпространени отпадъци и предаването им за оползотворяване.

Електрическо и електронно оборудване (ЕЕО)

На територията на общината всички лица, които извършват продажба на ЕЕО на крайните потребители са длъжни да:

- поставят на видно място в търговските обекти табели, съдържащи информация за възможностите и начина за обратно приемане в търговския обект на ИУЕЕО, образувано в бита и/или други налични места за предаване на ИУЕЕО;
- приемат безплатно ИУЕЕО в търговските обекти, които извършват продажба на ЕЕО, при покупката на ново ЕЕО от сходен вид и изпълняващо същите функции;

Един от вариантите за изпълнение на изискванията на Наредбата е съдействие на организациите по оползотворяване, чрез определяне на места и организиране на система за разделно събиране на тези отпадъци. Местата могат да бъдат обособени площадки за предаване на отпадъците и/или места за разполагане на специализирани контейнери за този вид отпадък.

Батерии и акумулатори

Изискванията в Наредбата за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) са идентични с тези в Наредбата за ИУЕЕО.

Места за събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори са и всички обекти в търговската мрежа на територията на общината, където се предлагат батерии и акумулатори. Лицата, които стопанисват такива обекти, са задължени да предвидят места за поставяне на специализирани съдове за събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори и да осигурят достъп до тях.

Масла и нефтопродукти

В Наредбата за отработени масла и отпадъчни нефтопродукти (Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г.) задълженията на органите на местното самоуправление са:

- Определяне на местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината в случаите когато местата за смяна на отработени моторни масла са разположени върху общински имот

и

- Съдействие за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване, когато общината има сключен договор за извършване на дейностите по събиране на отработени масла и предаването им на инсталации за оползотворяване и/или обезвреждане.

Вариантите са общината да предложи собствена площадка за събиране на тези отпадъци или да сключи договор с лице, притежаващо вече изградена площадка и което има валидни разрешителни документи за дейности с отпадъци по реда на ЗУО.

Негодни за употреба гуми

Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми \ИУГ\ (Обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20.08.2018г.), вмениява отново същите изисквания както на по-горните специфични отпадъци, а именно определяне на места за събиране на ИУГ на територията на общината, когато местата за събиране на ИУГ са разположени върху общински имот и съдействие за извършване на дейностите по събиране и съхраняване до предаването им за оползотворяване, и когато има сключен договор за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на ИУГ и предаването им за оползотворяване или обезвреждане.

И тук вариантите са сключване на договор с организация по оползотворяване на ИУГ, за което е необходимо общината да разполага с площадка, където да съхранява посочените отпадъци и/или сключване на договор с оторизирано лице, което експлоатира действаща площадка.

Излезли от употреба моторни превозни средства

Съгласно определените с Наредбата за излезлите от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/ (Обн. ДВ. бр.7 от 25.01.2013г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.37 от 21.04.2020г), основните задължения на местната администрация са:

- определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на ИУМПС на територията на общината.
- организира дейностите по събирането на ИУМПС и предаването им в центрове за разкомплектоване, за което уведомява звеното „Пътна полиция“ при областната дирекция на Министерството на вътрешните работи по месторегистрация на МПС.

Едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци

Управлението на едрогабаритните отпадъци е важна част от цялостния процес на планиране на дейността, свързана с управлението на отпадъците в общината. В голямата си част едрогабаритните отпадъци съдържат голям процент рециклируеми материали като метал, дърво, желязо и др.

Отпадъци от обувки и текстил

Съгласно изменението на Рамковата директива 2008/98/ЕС относно отпадъците с приетия на 30 май 2018г. законодателен пакет „Отпадъци“ във връзка с кръговата икономика, държаните членки се задължават да предприемат мерки за предотвратяване образуването на отпадъци от текстил като част от потока на битовите отпадъци, чрез насърчаване на повторна употреба, както и да въведат задължителното им разделно събиране

Към настоящия момент основният метод за третиране на текстилните отпадъци е депонирането. Общините не разполагат с инфраструктура за оползотворяването им в случай на разделно събиране, а транспортирането им до малкото на брой инсталации в страната е икономически неизгодно.

- **Стратегическа цел 3: Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда.**

Дейностите по управление на отпадъците представляват комплекс от решения, действия и дейности, свързани с образуването на отпадъците, екологосъобразното им третиране на база определена информация. Информационното осигуряване на дейностите по управлението на отпадъците е с важно значение при вземане на решения за прилагане на различни форми на контрол. Необходимо е общината да разполага с достатъчно и надеждни данни за различните видове и потоци отпадъци, с които борави или които се образуват на територията ѝ, но се управляват от други лица.

За политиката и контрола по управление на отпадъците в Община Дупница са отговорни заместник кмет по социалните дейности и директор на дирекция „Околна среда и транспорт“. Началник отдел „Екология, чистота и ВЗ“ в Община Дупница упражнява непрекъснат контрол върху дейностите по управление на отпадъците, сметосъбирането и сметоизвозването на образуваните отпадъци, системата за разделно събиране на отпадъците.

- **Стратегическа цел 4: Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците**

Информирането и участието на обществеността е основен компонент от всяка програма за управление на отпадъците. Отпадъците са резултат от човешката дейност и без участието на населението, основен генератор на битови отпадъци, дори и най-добре разработената програма не може да постигне своите цели.

Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, допринасят за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците.

Дейностите по управлението на отпадъците в общината трябва да станат напълно прозрачни, като същевременно с това се дадат и повече възможности на населението за участие в процесите.

Заклучение

С настоящия доклад се направи анализ за управление на отпадъците в трансграничния регион BG-SR, проучване на местни и европейски най-добри екологични практики в областта на предотвратяване на замърсяването, както и беше направена оценка на националните, регионалните и общинските планове за управление на отпадъците и се опита да направи предложения за подобряване на общинските планове в контекста на хармонизация, унификация и по-добра координация въз основа на извлечените поуки и най-новите европейски и международни нормативи и тенденции в областта. Докладът има за цел и включването на зелени решения в процеса на управление на отпадъците.

В рамките на проучването беше разгледана в детайли правната рамка и правните въпроси в областта на управлението на отпадъците, по-точно Механизма за гражданска защита на ЕС, законодателството и политиките на ЕС в областта на околната среда и в същото време местното законодателство, свързано с него. Това представлява една част от правната оценка и проучването като цяло.

Другата съществена част от правната оценка и от проучването, което беше разработено в рамките на тази дейност, са най-добрите европейски и международни практики в областта на предотвратяването на замърсяването. Градовете се различават значително и споделянето на конкретни примери за това как може да изглежда една европейска зелена столица е от съществено значение, ако искаме да постигнем по-нататъшен напредък. Това е начинът, по който могат да се заимстват много зелени практики, политики, правни разпоредби не само на ниво ЕС, но и в глобален мащаб с оглед ефективното управление на отпадъци, защита на естествените местообитания, поддържането на въздуха и водата чисти, подобряване на знанията за токсичните химикали, както и подпомагане на бизнеса да премине към устойчива икономика.

Приложения

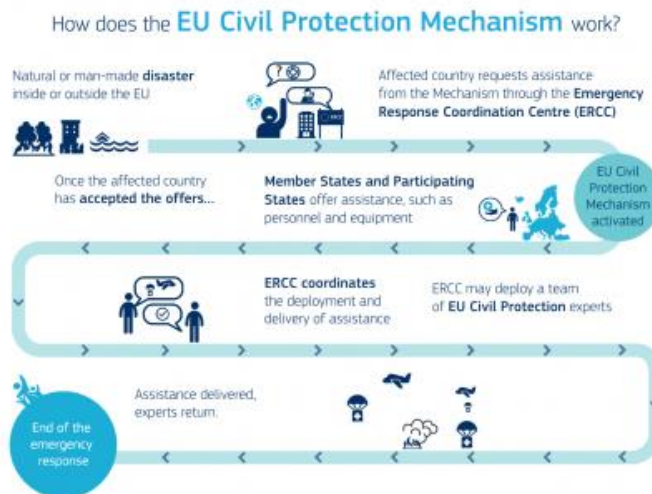

Схема 1. Как работи Механизмът за гражданска защита на ЕС. Източник: ЕК

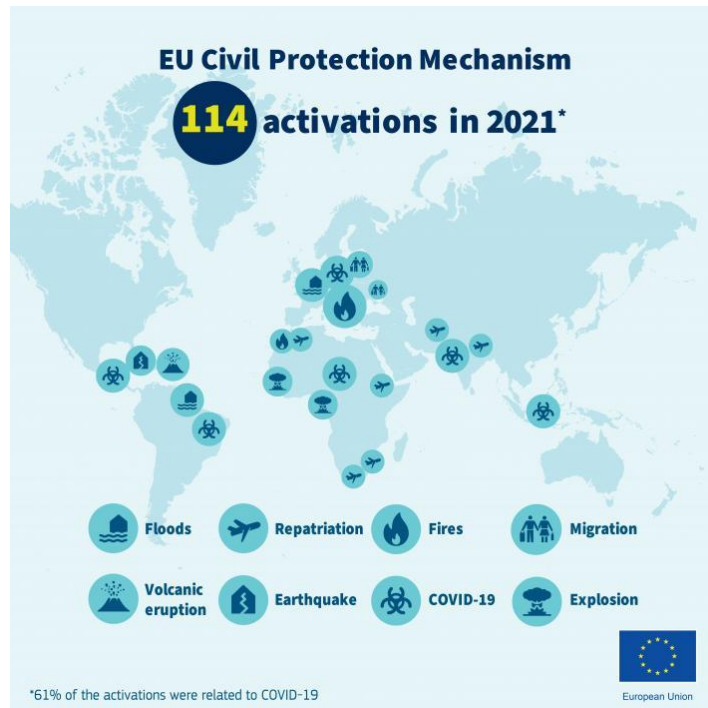

Схема 2. Активации на Механизма за гражданска защита на ЕС. Източник: ЕС

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC16I5CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

CD's and DVD's
(without box)

Led and
Fluorescent Lamps

Batteries

Cork stoppers

Packaging and cans with
product residues
(varnish, paint, solvents,
cleaning products)

Non-packaging paper
(newspapers, magazines,
books and sheets)

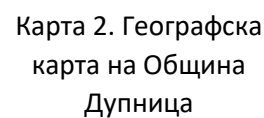
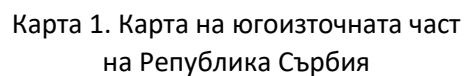

Small Electrical and
Electronic Equipment

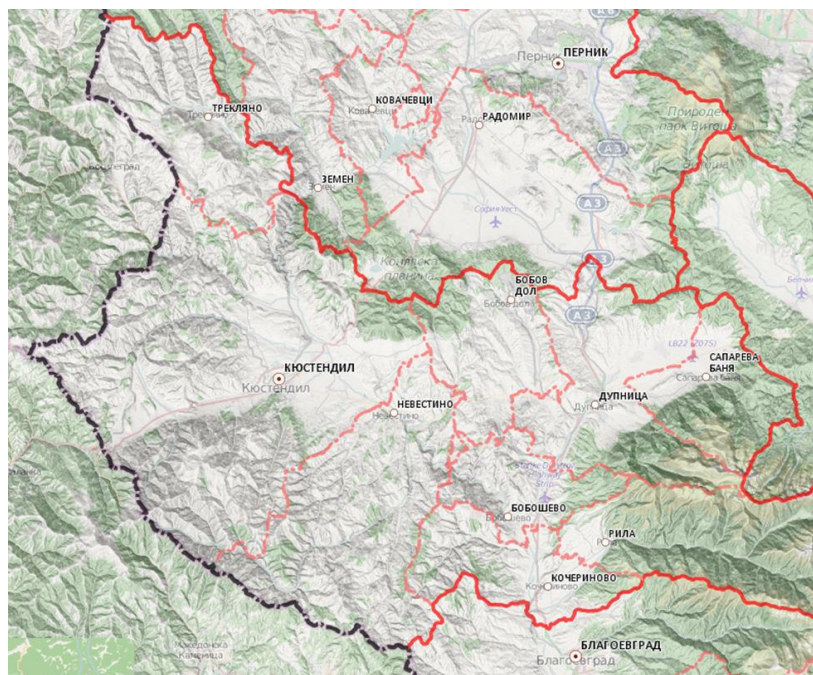

Cartridges and Toners

Схема 3. Схема на видовете боклуци, които могат да се рециклират чрез услугата Mobile Drop-off sites в Ирландия

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC1615CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.

Карта 3. Общини-участници в
РСУО"РИЛА ЕКО" – регион
Дупница

Проектът е съфинансиран от ЕС чрез програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Тази публикация е изготвена със съдействието на Европейския съюз чрез Програмата Interreg-IPA за трансгранично сътрудничество България-Сърбия, CCI No 2014TC1615CB007-2018-2. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Община Дупница и по никакъв начин не може да се счита, че отразява гледната точка на Европейския съюз или Управляващия орган на Програмата.